

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів і банківської справи

О.В. Нсізвестна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

СТРАХУВАННЯ

Кривий Ріг
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів і банківської справи

О.В. Нєізнєстна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАХУВАННЯ

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів і банківської справи
Протокол № 13
від “ 03 ” квітня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 7
від “30” квітня 2017 р.

Кривий Ріг
2017

Рецензенти:

Н.О. Слободянюк - кандидат економічних наук, доцент;
М.Т. Шендригоренко - кандидат економічних наук, доцент.

Неізнестна О.В.

Н 45 Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Страхування» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. фінансів і банківської справи; О.В. Неізнестна – Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2017. – 127 с.

Методичні вказівки призначені для надання допомоги студентам спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з вивчення курсу «Страхування».

Методична розробка містить загальні рекомендації щодо вивчення дисципліни, опис дисципліни, її змістових модулів і тем, методів оцінювання і розподілу балів, що отримують студенти упродовж вивчення дисципліни, плани практичних занять, питання для обговорення, теми доповідей, завдання до самостійної роботи студентів, тести для самоперевірки.

© Неізнестна О.В., 2017

©Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган – Барановського, 2017

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1 Загальні рекомендації щодо вивчення дисципліни	7
ЧАСТИНА 2 Зміст семінарських/ практичних занять	13
ЧАСТИНА 3 Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів	50
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	123

ВСТУП

Страховання як вид економічної діяльності набуває на сьогодні все більшого практичного значення. Позитивними наслідками розвитку сфери страхування є надання широких можливостей для боротьби з економічною нестабільністю, а також зростання активності в інвестиційній сфері.

Україна не залишається осторонь цих тенденцій розвитку страхування, поступово вітчизняні страховальники підвищують попит на страхові послуги. Із розвитком страхування як галузі зростають вимоги до кількості та якості професійної підготовки фахівців у даній сфері діяльності. З огляду на вищезазначене актуальність страхування як навчальної дисципліни в сучасних умовах розвитку України не залишає сумнівів.

Швидкість економічних змін та нестабільність вітчизняної законодавчої бази призводять до того, що навчально-методичні видання з економічних дисциплін взагалі, і зі страхування зокрема швидко застарівають. Цими обставинами обумовлюється необхідність постійного оновлення та перегляду наявних навчально-методичних матеріалів. Дані методичні вказівки спрямовані на закріплення студентами тих теоретичних знань, що були ними отримані на лекційних заняттях та протягом самостійної роботи. За кожною темою сформовано термінологічні словники, особлива увага приділена підготовці задач, під час розв'язання яких студенти мають опрацювати формули, що стосуються найбільш поширених у страхуванні математичних розрахунків. Формулювання тем для рефератів за кожною темою курсу дозволяє студентам розкрити власний потенціал щодо самостійного опрацювання дисципліни «Страховання». Полегшити самостійну роботу студентів покликаний і сформований у методичних вказівках перелік рекомендованої літератури щодо вивчення даної дисципліни. Перевірити міру засвоєння матеріалу допоможуть студентам контрольні запитання, складені для кожної теми окремо.

Дисципліна «Страховання» є однією з профільюючих дисциплін в програмі підготовки фахівців за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» та професійно-орієнтованою дисципліною в програмах підготовки фахівців інших економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах.

Мета її вивчення полягає у наданні студентам глибоких теоретичних знань та практичних навичок з питань страхової справи, розуміння фінансово-економічних аспектів сфери страхування, застосування яких надає можливість ефективно використовувати цю сферу фінансових відносин як механізм подолання ризиків у практичній діяльності.

На досягнення зазначеної мети направлені такі завдання вивчення курсу студентами:

- розуміти загальноекономічну сутність страхування, економічну природу потреби у страховому захисті;
- класифікувати галузі, види та форми страхування, визначити потенціал

їх адаптаційних можливостей в умовах національної економіки;

- розкрити механізм управління ризиками в системі страхового підприємництва;

- знати і розуміти умови особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховування з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;

- визначити особливості процесу державного регулювання діяльності страховиків;

- вивчити особливості й шляхи вдосконалення фінансової діяльності страховиків;

- визначити напрямки антимонопольної політики держави та обґрунтувати умови створення конкурентного середовища на страховому ринку України.

Вивчення дисципліни ґрунтується на засвоєних студентами базових знаннях в галузі макро- і мікроекономічної теорії, економічної історії, економіки підприємств, фінансів, обліку і аналізу, достатній математичній та статистичній підготовці.

Предмет вивчення дисципліни: правове регулювання страхування; організація, економіка й фінанси страхової діяльності; дослідження особливостей окремих видів страхування; аналіз тенденцій розвитку страхового ринку України і практика актуарних страхових розрахунків.

ЧАСТИНА 1

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Методичні вказівки підготовлено згідно із робочою програмою дисципліни "Страховання". Опис дисципліни наведений у таблиці 1.

Таблиця 1 - Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова
Семестр	4
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	30
Практичні/ семінарські, годин	45
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	75
Тижневих годин для денної форми навчання:	10
аудиторних	5
самостійної роботи студента	5
Вид контролю	екзамен

З метою контролю засвоєння студентами навчального матеріалу дисципліна розбита на три змістовні модулі: перший включає теми з теорії страхування та організації страхового ринку (теми 1-4), другий – теми з практики здійснення страхування (теми 5-9) та третій – з економіки і фінансів страховиків (теми 10-12) (таблиця 2). Після вивчення кожної з цих груп тем здійснюється проміжне оцінювання знань студентів і визначається модульно-рейтингова оцінка.

Таблиця 2 - Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	срс
1	2	3	4	5	6
Модуль					
Змістовий модуль 1: Сутність, значення та роль страхування					
Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування	10	2	2		6
Тема 2. Класифікація страхування	10	2	2		6
Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка	12	2	4		6

Тема 4. Страховий ринок	10	2	2		6
Разом за змістовий модуль 1	42	8	10		24
Змістовий модуль 2: Основні види добровільного страхування					
Тема 5. Страхова організація	10	2	2		6
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	10	2	2		6
Тема 7. Особисте страхування	12	2	4		6
Тема 8. Страхування майна	12	2	4		6
Тема 9. Страхування відповідальності	14	4	4		6
Разом за змістовим модулем 2	58	12	16		30
Змістовий модуль 3: Фінансова діяльність страховика					
Тема 10. Перестраховання і співстраховання	17	4	6		7
Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика	17	4	6		7
Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії	16	2	7		7
Разом за змістовим модулем 3	50	10	19		21
Усього годин	150	30	45		75

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Студентам необхідно звернути основну увагу на визначення поняття “страхування”. Слід розглянути соціально-економічну важливість функцій страхування. Рекомендується розкрити сутність кожної з функцій страхування. Слід охарактеризувати специфічні принципи, на яких ґрунтується страхування. Необхідно більш глибоко вивчити соціально-економічне призначення страхування. Рекомендується детально висвітлити вплив страхування на розвиток науково-технічному прогресу. Бажано глибоко усвідомити важливість страхового захисту сільськогосподарських підприємств. Приділити увагу засвоєнню таких термінів, як “превентивні” та “репресивні заходи в страхуванні”, “самострахування”, “страховий захист” і т. ін.

Тема 2. Класифікація страхування

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Рекомендується детально висвітлити мету класифікації у страхуванні. Глибоко усвідомити різницю в існуючих підходах до визначення класифікації у страхуванні. Звернути основну увагу на визначення критеріїв та ознак класифікації у страхуванні. Розкрити сутність класифікації за історичною ознакою. Охарактеризувати практичну цінність класифікації у страхуванні за економічною та юридичною ознаками. Необхідно вивчити форми страхування (обов’язкову і добровільну). Детально висвітлити галузі, підгалузі та види страхування.

Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Студентам необхідно звернути основну увагу на визначення поняття ризику. Слід виокремити основні характеристики ризику, приділити увагу визначенню рівня ризику. Розглянути аспекти ризику в страхуванні, частоту ризику та розмір шкоди. Визначити методи та прийоми управління ризиком. Необхідно більш глибоко дослідити показники страхової статистики, розібратися у структурі страхового тарифу (нетто-премії, навантаженні), особливостях калькуляції нетто-премії на основі показників страхової статистики. Необхідно приділити увагу страховій (ризиковій) надбавці, принципам її розрахунку на основі показників стандартного відхилення і коефіцієнта варіації. Необхідно засвоїти розрахунок нетто-ставки страхового тарифу на основі динамічного ряду показників збитковості страхової суми.

Тема 4. Страховий ринок

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Звернути основну увагу на існуючі підходи до визначення страхового ринку. Підкреслити важливість дотримання умов функціонування страхового ринку та розкрити сутність цих умов. Охарактеризувати основні об'єктивні та суб'єктивні закони функціонування страхового ринку. Необхідно більш глибоко вивчити класифікацію страхового ринку. Детально висвітлити етапи розвитку страхового ринку України. Засвоїти такі терміни, як аварійний комісар, аквізитор, андеррайтер та інші.

Тема 5. Страхова організація

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Необхідно приділити увагу підходам до групування страхових організацій. Детально розглянути класифікацію страховиків за формою власності. Важливим є аналіз позитивного та негативного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо існування монополій на страховому ринку. Слід усвідомити, які форми власності є дозволеними для утворення страхових організацій на території України.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Рекомендується усвідомити склад та структуру системи державного регулювання страхової діяльності в Україні. Необхідно детально розглянути Закон України "Про страхування". Слід приділити увагу вивченню напрямів державного регулювання фінансово-господарської діяльності страховиків в Україні. Важливо засвоїти основи ліцензування страхової діяльності в Україні. Студентам рекомендується зосередити увагу на вивченні основних елементів договору страхування.

Тема 7. Особисте страхування

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Важливим є вивчення історичних та економічних передумов виникнення та розвитку особистого страхування. Студентам рекомендується зосередити увагу на визначеннях об'єктів особистого страхування. Слід спрямувати зусилля на розкриття предмета особистого страхування. Звернути основну увагу на визначення специфічних рис особистого страхування. Необхідно засвоїти сутність класифікації особистого страхування.

Тема 8. Страхування майна

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Рекомендується звернути увагу на визначення поняття “майнове страхування” та розгляд економічної природи майнового страхування. Слід розкрити сутність можливих об'єктів та предмета майнового страхування. Охарактеризувати специфічні ознаки майнового страхування. Вивчити класифікацію майнового страхування. Детально розглянути розуміння збитку в майновому страхуванні. Приділити увагу визначенню страхового збитку при страхуванні основних і оборотних активів. Важливим є розуміння особливостей визначення страхового збитку при страхуванні транспортних засобів.

Тема 9. Страхування відповідальності

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Необхідно засвоїти визначення страхування відповідальності та вивчити специфічні ознаки страхування відповідальності як галузі страхування. Детально висвітлити склад можливих об'єктів страхування відповідальності. Слід усвідомити соціальне призначення та мету страхування відповідальності. Звернути увагу на визначення та склад предметів страхування відповідальності. Важливо засвоїти специфічні ознаки страхування відповідальності.

Тема 10. Перестраховання і співстраховання

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Звернути основну увагу на ретроспективний огляд становлення перестраховання у світовій практиці та етапи розвитку перестраховання на вітчизняному ринку. Важливо засвоїти специфічну для перестраховання термінологію. Слід розкрити сутність вартості перестраховання. Охарактеризувати класифікацію перестраховувальних операцій за методом передавання ризиків. Необхідно вивчити форми, згідно з якими відбуваються перестраховувальні операції. Засвоїти різновиди договорів, відповідно до яких можуть здійснюватися перестраховувальні операції.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Охарактеризувати поділ витрат страховика на групи за економічним змістом. Необхідно вивчити підходи до класифікації витрат та визначення класифікаційних ознак. Детально висвітлити витрати на ведення страхової справи. Усвідомити поняття “фінансовий результат” і розкрити прибуток та приріст резерву внесків як два елементи фінансового результату діяльності страховика.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Методичні вказівки щодо вивчення теми

Слід звернути увагу на поняття „фінансова надійність” та методи її забезпечення. Дослідити фінансові методи забезпечення страхових компаній, платоспроможність страховика і умови її забезпечення. Розглянути порядок формування і використання власних коштів страховика, засвоїти їх склад. Приділити увагу порядку формування і використання технічних резервів страховика, дослідити їх класифікацію. Охарактеризувати показники платоспроможності страховика і засвоїти методику їх обчислення.

Методом оцінювання дисципліни "Страхування" виступає екзамен. Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Задачі, завдання, кейси тощо	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Модуль 1						
Змістовий модуль 1						
Тема 1	1	-	1	-	-	2
Тема 2	1	-	1	-	-	2
Тема 3	1	-	1	-	-	2
Тема 4	1	-	1	-	-	2
Разом змістовий модуль 1	4	-	4	-	5	13
Змістовий модуль 2.						
Тема 5	1	1	1	-	-	3
Тема 6	-	-	1	-	-	1

Тема 7	1	1	1	-	-	3
Тема 8	1	1	1	-	-	3
Тема 9	1	1	1	-	-	3
Разом змістовий модуль 2	4	4	5	-	5	18
Змістовий модуль 3.						
Тема 10	1	1	1	-	-	3
Тема 11	1	1	1	-	-	3
Тема 12	1	1	1	-	-	3
Разом змістовий модуль 3	3	3	3	5	5	19
Разом	11	7	12	5	15	50

ЧАСТИНА 2

ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

На практичних заняття виносяться найсуттєвіші питання, насамперед методичні, які потребують обговорення і поглибленого з'ясування сутності. Важливим завданням практичних занять є розгляд методики розв'язання задач та аналізу виробничих ситуацій на конкретних матеріалах. Кожний студент самостійно розв'язує задачі та аналізує конкретні ситуації, приходячи на заняття з поетапними і підсумковими результатами (у письмовій формі). На практичних заняттях перевіряються результати розрахунків, їх обґрунтованість, аналізуються варіанти та приймається остаточне рішення. В процесі практичних занять здійснюється поточний контроль рівня знань студентів.

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Необхідність та сутність страхового захисту суспільного виробництва.
2. Страховий фонд: основні форми організації та джерела формування.
3. Виникнення та розвиток страхування.
4. Сутність, основні функції та принципи страхування.
5. Роль страхування в економічному житті та забезпеченні життєдіяльності людини.
6. Розв'язання задач.

Питання для самоконтролю

- 1) Необхідність страхового захисту суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей.
- 2) Що таке страхування та яка його економічна природа?
- 3) Як ви розумієте необхідність страхування?
- 4) У чому полягає сутність страхового захисту?
- 5) Охарактеризуйте категорію страхового інтересу та поняття повного і часткового інтересу.
- 6) Як реалізується принцип еквівалентності відносин суб'єктів у страхуванні?
- 7) Виникнення та етапи розвитку страхування.
- 8) Основні функції страхування.
- 9) Назвіть принципи страхування.
- 10) Поясніть необхідність франшизи в страхуванні.
- 11) Що являє собою франшиза?
- 12) Назвіть види франшизи та їх відмінності.
- 13) Визначте передумови розвитку та існування страхового ринку.
- 14) Що Ви розумієте під страховим фондом?
- 15) Назвіть найбільш поширені форми страхового фонду та джерела їх

формування.

- 16) На яких принципах здійснюється страхова діяльність?
- 17) Назвіть спільні риси і відмінності між економічними категоріями: страхування», «кредит», «фінанси».
- 18) Що таке страхова сума?
- 19) Дайте визначення понять «страховий платіж» та «страхове відшкодування».
- 20) Назвіть основні системи страхування.

Задачі для розв'язання

Задача 1. Умовами страхування вантажу зазначалося, що страхова сума становить 300 тис. грн., умовна франшиза – 20%.

Визначити розмір відшкодування, якщо збиток становить:

- а) 40 тис. грн.;
- б) 160 тис. грн.;
- в) 60 тис. грн.

Задача 2. Страхова сума становить 2 500 грн., умовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 450 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 3. Страхова сума становить 5 100 грн., безумовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 1 200 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 4. Договором страхування майна між страховиком і страхувальником передбачено використання франшизи. Страхова сума становить 500 тис. грн. Розмір умовної франшизи – 15%. Збитки страхувальника внаслідок страхової події визначені в сумі 95 тис. грн. В якому розмірі страховик повинен сплатити страхове відшкодування в даному випадку, а також при збитках в сумі 60 тис. грн.?

Визначте розмір страхового відшкодування при тих же умовах, але якщо франшиза буде безумовною.

Задача 5. ТОВ «Агротекс» застрахувало майно вартістю 150 000 грн. на суму 80 000 грн. У результаті експлуатації сталася аварія. Експертна комісія визнала випадок страховим і оцінила збитки в розмірі 20 000 грн. Розрахуйте суму страхового відшкодування за умови, що майно було застраховано за:

- 1) системою страхування за дійсною вартістю майна;
- 2) пропорційною відповідальністю;
- 3) системою першого ризику.

Визначте розмір страхового відшкодування, якщо:

- умовна франшиза становила 10% від страхової суми;
- безумовна франшиза становила 15% від страхової суми.

Задача 6. Автомобіль вартістю 90 000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17 100 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Задача 7. Страхова сума становить 2 500 грн., умовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 450 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 8. Страхова сума становить 5 100 грн., безумовна франшиза – 20% від страхової суми. Розмір збитків – 1 200 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 9. Договором страхування майна між страховиком і страхувальником передбачено використання франшизи. Страхова сума становить 500 тис. грн. Розмір умовної франшизи – 15%. Збитки страхувальника внаслідок страхової події визначені в сумі 95 тис. грн.

В якому розмірі страховик повинен сплатити страхове відшкодування в даному випадку, а також при збитках в сумі 60 тис. грн.?

Визначте розмір страхового відшкодування при тих же умовах, але якщо франшиза буде безумовною.

Задача 10. ТОВ «Агротекс» застрахувало майно вартістю 150 000 грн. на суму 80 000 грн. У результаті експлуатації сталася аварія. Експертна комісія визнала випадок страховим і оцінила збитки в розмірі 20 000 грн. Розрахуйте суму страхового відшкодування за умови, що майно було застраховано за:

- 1) системою страхування за дійсною вартістю майна;
- 2) пропорційною відповідальністю;
- 3) системою першого ризику.

Визначте розмір страхового відшкодування, якщо:

- умовна франшиза становила 10% від страхової суми;
- безумовна франшиза становила 15% від страхової суми.

Задача 11. Автомобіль вартістю 90 000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17 100 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Задача 12. Розрахуйте виплати трьох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 80 000 грн., який вони застрахували на суми відповідно: 70 500; 75 000; 80 000 грн. Франшиза стосовно викрадення у двох страховиків була безумовною в розмірі 5%, у третього – умовною в розмірі 8%.

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Семинар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Сутність, види та ознаки класифікації страхування.
2. Класифікація страхування за об'єктами: галузі, підгалузі та види страхування.
3. Класифікація за формами проведення страхування.
4. Принципи обов'язкового і добровільного страхування, спільні ознаки та відмінності.
5. Системи страхування та франшизи.

6. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Поняття класифікації страхування, її наукове та практичне призначення.
2. Яка роль класифікації для теорії та практики страхової справи?
3. Основні критерії та ознаки класифікації страхування.
4. Класифікація страхування за економічними ознаками.
5. У чому полягає відмінність страхування життя від інших видів страхування?
6. Класифікація страхування за родом небезпеки.
7. Охарактеризуйте класифікацію за галузями, підгалузями та об'єктами страхування.
8. Поняття майнового страхування, його значення.
9. У чому полягає суть спеціалізації страхових компаній?
10. Поняття особистого страхування та його класифікація.
11. Класифікація страхування за формами здійснення.
12. Назвіть основні види добровільного страхування.
13. У чому полягає сутність добровільної форми страхування та на яких принципах вона базується?
14. Перерахуйте основні види обов'язкового страхування.
15. У чому полягають відмінності добровільного страхування від обов'язкового?
16. Інтерпретація сутності страхування та його принципів у вітчизняній та зарубіжній літературі.
17. Основні чинники, що зумовлюють зростання ролі страхування в умовах переходу України до ринкової економіки.
18. Самострахування: його переваги та вади, перспективи розвитку.
19. Обов'язкова форма страхування: переваги і вади.
20. Стандартний підхід до класифікації страхування в країнах-членах ЄС: чи повинна Україна дотримуватися таких самих стандартів? Чому?
21. Порівняльний аналіз трьох галузей страхування: особистого, майнового, страхування відповідальності з точки зору об'єктів страхування і визначення страхової суми.

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Суть та основні характеристики ризику.
2. Класифікація ризиків.
3. Оцінка ризиків та визначення доцільності їх страхування.
4. Управління ризиком. Страхування як елемент управління ризиком.
5. Структура та порядок визначення страхових тарифів.
6. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Покажіть взаємозв'язок між страховим ризиком та страховим випадком.
2. Способи та методи визначення кількісних показників ризику.
3. Математична, статистична та експертна ймовірність ризику.
4. Особливості катастрофічних ризиків.
5. Назвіть способи зниження впливу ризиків у майновому страхуванні.
6. Перерахуйте способи зниження впливу ризиків в особистому страхуванні.
7. Наведіть приклади використання ризик-менеджменту у вітчизняній страховій практиці.
8. Дайте визначення страхового ризику
9. Назвіть основні ознаки страхового ризику.
10. У чому полягає різниця між страховими та нестраховими ризиками?
11. Чому необхідно класифікувати страхові ризики?
12. Назвіть основні методи оцінювання ризику.
13. З якою метою необхідно оцінювати страхові ризики?
14. Що таке страховий тариф?
15. Що являє собою бруто-ставка?
16. Яку роль відіграє навантаження в страховому тарифі?
17. Яке призначення нетто-ставки у складі страхового тарифу?

Задачі для розв'язання

Задача 1. Визначити імовірність настання ДТП (у %), якщо загальна кількість авто в населеному пункті – 13500, з них у п. р. в ДТП попало 85 авто. Чи можна такий показник використовувати як імовірність настання страхових випадків на наступні роки?

Задача 2. Визначити середню імовірність настання нещасних випадків (%) в населеному пункті за даними, наведеними у таблиці.

Рік	Кількість потерпілих, чол.	Кількість жителів, чол.
2011	10	3600
2012	45	3620
2013	9	3700
2014	12	3500
2015	8	3600
2016	11	3700

Чи можна такий показник використовувати як імовірність настання страхових випадків?

Задача 3. Підприємство виготовляє 2000 холодильників у рік, протягом року 25 із них виходять з ладу. Страхова компанія уклала 300 договорів з гарантійного обслуговування холодильників, середня страхова сума на один договір – 5000 грн., середнє страхове відшкодування на один договір – 2000 грн.

Визначити:

- нетто-ставку зі 100 грн. страхової суми;
- брутто-ставку зі 100 грн. страхової суми, якщо витрати страховика складають 13 %, а прибуток – 15% брутто-ставки;
- розмір страхових платежів за договором.

Задача 4. Страховик укладає договори зі страхування домашнього майна. Вірогідність настання страхового випадку – 0,04. Середня страхова сума – 120 тис. грн. Середнє страхове відшкодування – 58 тис. грн. Кількість укладених договорів страхування – 1350. Питома вага навантаження в структурі страхового тарифу – 30 %. Визначити страховий тариф при гарантії безпеки $\gamma = 0,95$ ($\alpha(\gamma) = 1,645$).

Задача 5. Нетто-премія дорівнює 123 грн., навантаження до нетто-премії 35%. Обчисліть брутто-премію.

Задача 6. Майно вартістю 300 000 грн. застраховано на 210 000 грн. Визначте величину страхового тарифу, якщо нетто-премія становить 450 грн., а навантаження до нетто-премії 20%.

Задача 7. Підприємство застрахувало своє майно в розмірі 80% балансової вартості, яка на день договору страхування становила 400 тис. грн. У договорі окремо обумовлена відповідальність страховика за додатковий ризик – крадіжку. Тарифна ставка зі страхування майна становить 80 коп. зі 100 грн. страхової суми, а за додаткову відповідальність – 2 грн. 10 коп. Визначте страхову суму та загальний розмір страхового платежу.

Задача 8. страхова сума за договором страхування майна становить 90 000 грн. Визначте розмір страхової премії, якщо страховий тариф становить 0,64% за умови, що договір укладається на 1 рік. Термін дії договору 6 місяців, що передбачає збільшення страхового тарифу на 40%.

Задача 9. Розрахуйте тарифну ставку для страхування майнового об'єкта, якщо ймовірність настання страхового випадку дорівнює 0,01, середня страхова сума, що приходить на один застрахований об'єкт, складає 7000 грн., середнє страхове відшкодування, що приходить на один пошкоджений (знищений) об'єкт – 5000 грн., кількість діючих договорів – 15000, частка навантаження в структурі страхового тарифу - 30%, коефіцієнт гарантії безпеки страхового фонду 1,645. Дані про розсіювання можливих страхових відшкодувань відсутні.

Задача 10. В області щорічно із 2000 застрахованих будинків стихійними лихами знищується та пошкоджується 20 будинків. Середній розмір страхового відшкодування на один договір страхування складає 3000 грн., середня страхова сума на один застрахований об'єкт – 10000 грн. Розрахувати основну ставку страхового тарифу.

Задача 11. страхова компанія планує надавати послугу зі страхування автоматичних пральних машин. Зібрана статистика свідчить, що із 100000 вироблених машин щорічно виходить із ладу 3500. Припускається, що кожна машина буде застрахована на 1000 грн. Розмір страхового відшкодування прогнозується на рівні страхової суми. Передбачається укласти 10000 договорів страхування. Розрахувати основну ставку страхового тарифу.

Задача 12. На підставі даних, наведених в таблиці, розрахуйте частоту страхових подій, коефіцієнт кумуляції ризику, коефіцієнт збитковості, норму

збитковості, середні страхові суми застрахованих об'єктів та пошкоджених (знищених) об'єктів, складність ризику, складність збитку, частоту збитку, збитковість страхової суми. За результатами розрахунків виберіть найменш збитковий регіон.

Показники	Region 1	Region 2
Число застрахованих об'єктів, од.	3200	4000
Страхова сума застрахованих об'єктів, тис. грн.	110000	200000
Число пошкоджених (знищених) об'єктів, од.	1500	1200
Число страхових подій, од.	1100	900
Страхова сума пошкоджених (знищених) об'єктів, тис. грн.	55000	40000
Загальна сума виплаченого страхового відшкодування, тис. грн.	40000	35000
Сума зібраних страхових платежів, тис. грн.	85000	70000

Задача 13. Приватне підприємство «Віта» застрахувало майно від затоплення водою на суму 400 тис. грн. Страховий тариф складає 0,5 % від страхової суми. Договором передбачена умовна франшиза «вільно від 1% від страхової суми», за що страхова компанія надала власнику підприємства знижку з нарахованого страхового платежу в розмірі 2%. Зливою було затоплено майно і в страховому акті відображено збиток у сумі 100 тис. грн. Розрахувати суму страхового платежу та страхового відшкодування.

Задача 14. Використовуючи дані, розрахуйте розмір страхового тарифу за ризиковим видом страхування: кількість фактично укладених договорів страхування – 1250; кількість страхових випадків – 105; страхова сума за одним договором страхування - 80000 грн.; середнє страхове відшкодування, - 45 000 грн. на один пошкоджений (знищений) об'єкт; кількість передбачуваних договорів – 1700; коефіцієнт гарантії безпеки ($\alpha(\gamma)$) – 1.64; Максимально допустимий розмір навантаження - 15%

Задача 15. Розрахувати брутто - тариф за договором страхування КАРГО, якщо розрахункова ймовірність настання страхового випадку (P) дорівнює 0,02, середня страхова сума (S_n) - 50 тис. грн., середня страхова виплата, що приходить на один пошкоджений (знищений) об'єкт (S_m) – 30 тис. грн., кількість договорів (n) – 1000, ймовірність не перевищення ймовірних відшкодувань над страховими внесками (Y) – 0,95, частка навантаження в структурі страхового тарифу (f) – 30%.

Задача 16. На основі нижче наведених даних розрахувати збитковість страхової суми, її середнє арифметичне значення, пояснити зміст цих величин:

Рік	Загальна страхова сума застрахованих об'єктів (S_n), тис. грн.	Загальна сума здійснених страхових виплат (S), тис. грн.	Збитковість страхової суми	Відхилення показника збитковості від середнього арифметичного
2011	1800	18,5		
2012	1760	23,4		

2013	1945	17,1		
2014	2460	28,0		
2015	2160	32,6		

ТЕМА 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Страховий ринок: суть та основні види.
2. Суб'єкти страхового ринку.
3. Роль посередників у здійсненні страхової діяльності.
4. Інфраструктура, внутрішня система страхового ринку та його зовнішнє середовище.
5. Основні етапи розвитку страхового ринку та тенденції його розвитку.
6. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Передумови розвитку та існування страхового ринку.
2. Основні складові страхового ринку.
3. Страхові посередники на страховому ринку.
4. Характеристика посередників страхового ринку.
5. Призначення інфраструктури страхового ринку та її складові.
6. Яку функцію виконує інфраструктура страхового ринку?
7. Вплив зовнішнього середовища на розвиток страхування.
8. Які основні показники характеризують рівень розвитку страхової галузі на сучасному етапі?
9. У чому відмінність правового статусу страхового брокера та страхового агента?
10. Які моделі організації агентських мереж існують? У чому полягають їх особливості?
11. Яким чином регулюється діяльність страхових агентів і брокерів в Україні?
12. Основні шляхи розвитку національного страхового ринку.
13. Положення Програми розвитку страхового ринку України.
14. Основні етапи розвитку страхового ринку в Україні.
15. Основні організаційні форми вияву тенденції щодо концентрації капіталу у страховій справі.
16. Особливості діяльності аварійного комісара та сюрвейера. За чиїм дорученням діє сюрвейер?

Задачі для розв'язання

Задача 1. Страхова компанія «Життя» представила таку інформацію для отримання ліцензії:

- 1) Заяву про видачу ліцензії;
- 2) Копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької

діяльності, засвідчену нотаріально;

3) Копії установчих документів, засвідчені в установленому законодавством порядку;

4) Довідку з банку про наявність сплаченого статутного капіталу в сумі 500000 грн.;

5) Свідоцтво про реєстрацію в Національній комісії з цінних паперів і фондового ринку першого випуску акцій на суму 500000 грн.

6) Правила (умови) страхування;

7) Економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;

8) Інформацію про учасників страховика;

9) Інформацію про голову виконавчого органу та його заступників, яка підписана керівником страховика і скріплена печаткою, копію диплома голови виконавчого органу страховика про вищу економічну освіту, копію диплома головного бухгалтера про вищу економічну освіту, засвідчені печаткою страховика і відповідним підписом.

Чи достатньо наведеного переліку документів для отримання ліцензії ?

Задача 2. Страхова компанія «Гарант» звернулася до Уповноваженого органу з питань нагляду за страховою діяльністю з проханням зареєструвати четверті зміни до правил страхування майна фізичних осіб, які подала в одному екземплярі. Чи задовольнить прохання страховика Уповноважений орган?

Задача 3. Страхова компанія «Терен» 01.02.2017 р. отримала повідомлення від уповноваженого органу про прийняття рішення про видачу ліцензії на проведення страхування від нещасних випадків у добровільній формі. Плату за ліцензію компанію було внесено 10.02.2017 р. і платіжне доручення подано до уповноваженого органу 11.02.2017 р., але за самою ліцензією страховик звернувся 03.03.2017 р. Якої відповіді слід очікувати страховикові від уповноваженого органу?

Задача 4. Страхова компанія «Зеніт» подала заяву про анулювання ліцензії на проведення страхування здоров'я на випадок хвороби і додала до неї такі документи:

1) Копію повідомлення в засобах масової інформації про прийняття рішення про звернення до Уповноваженого органу щодо анулювання ліцензії;

2) Копію документа органу управління страховика, що підтверджує факт прийняття рішення про звернення щодо анулювання ліцензії;

3) Висновок аудиторської перевірки;

4) Баланс за останній звітний період та довідку про виконання всіх угод (зобов'язань) перед клієнтами при провадженні страхової діяльності, підписані керівником і головним бухгалтером та засвідчені печаткою товариства.

Чи буде задоволене клопотання страхової компанії?

Задача 5. Приватна юридична компанія є страховим агентом страхової компанії «Лідер». Юридичною компанією на правах агента укладено договір страхування будівельного підприємця від усіх ризиків (страховий тариф 3,0%) і договір страхування ризиків монтажних робіт (страховий тарифі 3,5%) на страхові суми відповідно 500 тис. грн. і 700 тис. грн. Агентським договором передбачено, що комісійна винагорода становить 7% від сплачених премій.

Розрахувати обсяг комісійної винагороди агента. Вказати, хто сплачує комісійну винагороду страховому агенту і пояснити відмінності між страховими агентами і страховими брокерами.

Задача 6. Які засоби впливу повинна застосувати Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг до страхової компанії при таких порушеннях законодавства?

- а) в добровільних видах страхування замість договору застосовується лише спрощена його форма;
- б) безпідставно відмовлено страхувальникові у виплаті страхового відшкодування;
- в) страхування від нещасних випадків здійснюється за відсутності ліцензії;
- г) виявлено заниження відшкодування на суму 2000 грн.;
- д) не виконано припис щодо усунення виявлених порушень ліцензійних умов.

ТЕМА 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Семінар запитань і відповідей

План заняття

1. Організаційні форми страховиків.
2. Порядок створення, реорганізації страховиків та ліквідації страхових компаній.
3. Організаційні структури страхових компаній та принципи побудови їх управління.
4. Об'єднання страховиків, їх призначення та функції.
5. Розв'язування ситуаційних завдань.

Питання для самоконтролю

1. Як розподіляються страховики за спеціалізацією?
2. Які види страховиків діють на страховому ринку України?
3. Чим відрізняється філія страхової компанії від агентства?
4. Що являє собою представництво страховика?
5. Назвіть принципи системи управління страховика.
6. Якою є структура управління страховика?
7. Який орган видає ліцензію на здійснення страхової діяльності?
8. Що являють собою кептивні страхові компанії?
6. Назвіть етапи створення страхової компанії.
7. За якими основними критеріями класифікують страхові компанії?
8. У чому полягає значення страхової компанії в економічній системі?
9. Які недоліки та переваги мають кептивні страховики?
10. У чому полягає специфіка товариств взаємного страхування?
11. Визначте ринкову доцільність існування товариств взаємного страхування.
12. У чому полягають особливості взаємовідносин між власниками та

страхувальниками у товаристві взаємного страхування порівняно з аналогічними відносинами в акціонерній страховій компанії?

13. У чому полягають особливості створення страховика порівняно з іншими суб'єктами господарювання?

14. Чи можуть іноземні інвестори брати участь у створенні українських страховиків? Якщо можуть, то на яких умовах?

15. Визначте вимоги страховика щодо складу, обсягу та якості матеріальних ресурсів, необхідних для здійснення страхової діяльності.

16. У чому полягають особливості складу персоналу страховика?

17. За якими принципами будується організаційна структура страхових компаній?

18. З якою метою створюються представництва, агентства та філії страхових компаній?

19. Які основні завдання покликані виконувати вітчизняні страхові об'єднання?

20. Різниця між філіальною і агентською мережею страховика.

21. Які передумови передують примусовій санації страховика?

22. Об'єднання страховиків: мета їх створення та функції.

23. Назвіть мету створення ЛСОУ та МТСБУ.

Розв'язання ситуаційних завдань

Завдання 1. Страхова компанія “Захист” планує отримати ліцензію на страхування життя. У Національну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України страховик подає такі документи:

- копії установчих документів та копію свідоцтва про реєстрацію;
- довідку банку, що підтверджує сплачений статутний фонд у розмірі 1 млн. євро;
- правила (умови) страхування;
- економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;
- інші необхідні документи.

Поясніть, чи буде надана ліцензія страховій компанії, і протягом якого терміну Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України зобов'язана розглянути подані документи.

Завдання 2. Страхові компанії “Захист” та “Промінь” звернулися в Національну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України для отримання ліцензії на провадження діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Страхова компанія “Захист” функціонує на страховому ринку сім років, при цьому три роки надає страхової послуги з добровільного страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту. Страховик на будь-яку дату має перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним не менше, ніж на 25%. За погодженням із МТСБУ гарантійний внесок до фонду захисту потерпілих здійснений у розмірі 100 тис. євро.

Страхова компанія “Промінь” функціонує на страховому ринку п'ять років, у тому числі займається страхуванням наземних транспортних засобів 2,5

роки. Страховик має аналогічний зі страховою компанією “Захист” рівень перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним. Страхова компанія сплатила до фонду захисту потерпілих гарантійний внесок у розмірі 200 000 євро, погодивши дану суму із МТСБУ.

Дайте відповіді на такі запитання:

1. Чи мають право отримати страховики ліцензії на здійснення обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів, якщо показники діяльності наведених страховиків відповідають необхідним вимогам, при цьому заявники не мали збитків за фінансовий звітний рік, який передував даті подання документів?
2. Які документи слід подати для отримання ліцензії?
3. У яких випадках здійснюється переоформлення ліцензії?
4. За яких умов Нацфінпослуг може зупинити та анулювати дію ліцензії?

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Необхідність та значення державного регулювання страхової діяльності.
2. Правове забезпечення страхування.
3. Основні права та функції уповноваженого органу нагляду за страховою діяльністю.
4. Регулювання фінансової діяльності та звітності страховика.
5. Порядок підготовки, укладання та супроводження страхових договорів.
6. Розв’язування ситуаційних завдань, вирішення задач.

Питання для самоконтролю

1. Якою є мета державного регулювання страхової діяльності?
2. Правове забезпечення страхової діяльності.
3. Якими чинниками диктується необхідність державного регулювання страхової справи?
4. Уповноважений орган нагляду за страховою діяльністю в Україні: його функції та права.
5. Що входить у систему методів та засобів державного регулювання страхової діяльності?
6. Які документи подають при реєстрації страхових компаній?
7. У чому полягає призначення ліцензування страхової діяльності?
8. За якими напрямками здійснюється нагляд і контроль за страховою діяльністю уповноваженим органом у справах нагляду за страховою діяльністю?
9. Обов’язки сторін при укладанні договору страхування.
10. Структура договору страхування.
11. З якими документами пов’язано укладання страхової угоди? Яке їх

призначення?

12. Які особи є суб'єктами договору страхування?

13. Як відбувається укладання договору страхування? Яка роль договору у страховому процесі?

14. Які обов'язки страховика та страхувальника передбачено законодавством?

15. Чому страховий випадок називають юридичним фактом зі складним змістом?

16. У яких випадках страховик може відмовити страхувальнику у страховій виплаті?

17. Що означають суттєві умови договору страхування?

18. У чому полягають суттєві умови договору особового та майнового страхування?

19. Які державні засоби державного регулювання страхової діяльності Ви знаєте?

20. Якими законодавчими документами визначено загальні та спеціальні норми проведення страхової діяльності в Україні?

21. Хто здійснює контроль за страховою діяльністю в Україні?

22. У яких напрямках повинно здійснюватись удосконалення державного регулювання страхової діяльності?

23. Яким умовам має відповідати юридична особа, щоб мати право на отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності в законодавчому порядку?

24. Чому необхідно привести вітчизняне страхове законодавство у відповідність до міжнародних стандартів?

Розв'язування ситуаційних завдань та задач

Завдання 1. Страхова компанія “Впевненість” та підприємство “Віста” (страхувальник) уклали договір щодо страхового захисту майна.

У договорі зазначені такі реквізити:

- назва документа та назва і адреса страховика;
- назва та адреса страхувальника;
- об'єкт страхування;
- перелік страхових випадків;
- розміри страхових платежів та страховий тариф;
- порядок зміни і припинення дії договору;
- умови здійснення страхової виплати;
- причини відмови у страховій виплаті;
- підписи сторін.

Поясніть, чи всі необхідні реквізити містить даний договір страхування відповідно до чинного законодавства України.

Завдання 2. Новоутворена страхова компанія “Захист” планує займатися загальними видами страхування і представила в Національну комісію з регулювання фінансових ринків таку документацію для отримання ліцензії:

- установчу угоду;

- статут компанії;
- протоколи № 1 і № 2 зборів акціонерів;
- довідку з банку про наявність сплаченого статутного фонду в сумі 1 млн. грн.;
- свідоцтво про реєстрацію в Державній комісії з цінних паперів і фондового ринку першого випуску акцій на суму 5 млн. грн.;
- інші необхідні документи.

Що буде причиною відмови у видачі ліцензії?

Задача 1. Договір страхування майна був укладений строком на 12 місяців на страхову суму 400 тис. грн. Страховий платіж сплачений одноразово в сумі 4,8 тис. грн. На третьому місяці дії договору страхування відбувся страховий випадок, у результаті якого було виплачене страхове відшкодування в розмірі 120 тис. грн. Через чотири місяці після цієї виплати за вимогою страхувальника договір страхування було достроково припинено. Визначте величину страхового платежу, яку страхова компанія повинна повернути страхувальнику, якщо нормативні витрати на утримання страхової компанії складають 27%.

ТЕМА 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Призначення, суть, економічний зміст та класифікація особистого страхування.
2. Організаційна схема та характеристика обов'язкових та добровільних видів страхування від нещасних випадків.
3. Організаційна схема обов'язкового медичного страхування та перспективи його запровадження.
4. Організаційна схема та умови здійснення добровільного медичного страхування.
5. Страхування життя: види, організаційна схема, основні умови та порядок укладання договорів змішаного страхування життя, страхування життя дітей до повноліття і одруження, родинного страхування.
6. Роль та місце страхування життя в пенсійній реформі України.
7. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення особистого страхування.
2. Чим відрізняються окремі види особистого страхування?
3. Що є підставою для страхових виплат в особистому страхуванні?
4. Порядок і умови обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті.
5. Хто може виступати страхувальником при страхуванні від нещасних випадків?
6. Якими можуть бути наслідки нещасних випадків?

7. Страхування дітей і школярів від нещасних випадків.
8. Чим страхування від'їжджаючих за кордон відрізняється від страхування від нещасних випадків?
9. Яка основна мета медичного страхування?
10. Хто є одержувачем страхової суми при медичному страхуванні?
11. Чим відрізняється обов'язкове медичне страхування від добровільного страхування?
12. Які медичні послуги можуть надаватися застрахованій особі?
13. Від яких факторів залежить страхова сума при добровільному медичному страхуванні?
14. Чим обумовлений перелік медичних послуг, що надаються застрахованим громадянам страховими компаніями?
15. Програми добровільного медичного страхування.
16. Проблеми впровадження в Україні обов'язкового медичного страхування.
17. Що вам відомо про службу "assistans"?
18. Якою є основна мета страхування життя?
19. Якими показниками характеризується сучасний стан страхування життя в Україні?
20. Чим відрізняється виплата страхової суми при страхуванні капіталів і при страхуванні пенсій та ренти?
21. Які є страхові випадки, передбачені при страхуванні життя?
22. Який мінімальний строк страхування життя визначений зараз в Україні?
23. Який ризик обов'язково вказується при укладанні договору страхування життя?
24. Які можливі варіанти додаткового пенсійного забезпечення?
25. Що розуміють під поняттям "рента"?
26. Хто є одержувачем страхової суми при страхуванні ренти?
27. При яких умовах не виплачується страхова сума?
28. Назвіть різновиди страхування ренти та їх призначення.

Розв'язування задач

Задача 1. Студент Нестеренко І.В. купив залізничний квиток від станції Хмельницький до станції Київ за 65 грн. і під час поїздки був травмований на зупинці ст. Фастів унаслідок падіння зі слизьких сходів. Лікування травми тривало 90 днів, після чого була встановлена III група інвалідності. Визначте величину страхового платежу та розмір страхової виплати, котрі він повинен отримати за наслідки травми. Назвіть вид страхування, за котрим він може отримати страхову суму і документи, які він повинен представити в страхову компанію для отримання виплати.

Задача 2. Громадянин Петренко І.І. укладає договір добровільного страхування від нещасних випадків для себе, дружини і двох дітей віком 6 і 10 років. Страхові суми для кожної особи однакові і становлять по 2000 грн. Страхові тарифи визначено таким чином:

- для дорослих осіб – 1 % від страхової суми;
- для дітей віком до 10 років – 3 %;
- для дітей віком від 10 до 18 років – 5 %.

Виплати відшкодувань для всіх осіб однакові і становлять:

- у випадку смерті внаслідок нещасного випадку – 100 % страхової суми;
- при встановленні інвалідності I групи – 90 %; II групи – 75 %; III – 50 % страхової суми;
- при лікуванні наслідків травми внаслідок нещасного випадку виплачується по 17 грн. за один день лікування, але не більше 50% страхової суми.

Визначте: 1) страховий платіж за договором; 2) величину страхової виплати при умові, що сім'я постраждала в ДТП і отримала такі збитки: батько – інвалідність II групи, мати – інвалідність III групи, діти отримали травми, лікування котрих тривало по 24 дні.

Задача 3. Під час перебування на автовокзалі м. Тернопіль з пасажиром Ігнатенко С.І., який мав квиток “Хмельницький–Львів”, стався страховий випадок, що зумовлює відповідальність страхової організації, згідно з особистим обов'язковим страхуванням від нещасних випадків на транспорті. У результаті цього пасажир втратив працездатність на 265 днів. Після цієї тимчасової втрати працездатності йому було встановлено I групу інвалідності. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 4. Унаслідок інфікування вірусом імунодефіциту пацієнта, лікар-хірург Іванов П. П. під час виконання службових обов'язків тимчасово втратив працездатність на 45 днів. Пізніше за наслідками цієї ж страхової події Іванова П.П. було визнано інвалідом III групи, а згодом – інвалідом I групи. Визначте розмір та порядок виплати страхової суми постраждалому хірургу Іванову П.П. згідно з чинним законодавством.

Задача 5. Лікар та фельдшер ветеринарної медицини застраховані за договором обов'язкового страхування. При здійсненні профілактичних робіт під час виконання службових обов'язків стався страховий випадок, що призвів до таких наслідків:

- вони тимчасово втратили працездатність на 14 діб;
- лікар був визнаний інвалідом I групи;
- фельдшеру встановлена інвалідність III групи.

Визначте розмір страхового платежу та страхових виплат постраждалим, якщо їх місячна заробітна плата (на останній посаді, яку вони обіймали), складала відповідно 2750 грн. та 2570 грн.

Задача 6. Визначте річний страховий внесок за договором накопичувального страхування життя на підставі таких даних:

- 1) страхова сума – 30 000 грн.;
- 2) страховий внесок-нетто на 1000 грн. – 25 грн.;
- 3) Питома вага внеску-нетто у внеску-брутто – 85%.

Задача 7. Громадянин купив залізничний квиток вартістю 70 грн. і під час поїздки був травмований внаслідок аварії поїзда. Лікування травми тривало 170 днів, після чого йому була встановлена III група інвалідності. Визначте

величину страхового платежу і розмір страхового відшкодування, яке повинен отримати громадянин за наслідки травми.

Задача 8. Громадянин уклав зі страховою компанією договір добровільного страхування від нещасних випадків строком на 1 рік на суму 60 тис. грн. Через місяць після вступу в дію договору громадянин зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 120 днів, після чого отримав II групу інвалідності. Визначте розмір загальної страхової виплати за страховими випадками, якщо за кожну добу тимчасової втрати працездатності страхова компанія виплачує 0,15% страхової суми.

Задача 9. Страхова компанія уклала договір із промисловим підприємством на добровільне колективне медичне страхування 500 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1000 грн. на рік, а в лікарнях – 3500 грн. на рік. Імовірність госпіталізації дорівнює 25%.

Витрати страховика на ведення страхової діяльності в розрахунку на одну застраховану особу становлять 150 грн., плановий прибуток – 25%. Визначте страховий внесок промислового підприємства на медичне страхування 500 працівників.

Задача 10. Визначте страховий платіж за договором добровільного медичного страхування за програмою «Екстрена медична допомога для дорослих» на підставі таких даних:

- 1) страхова сума за програмою – 1000грн.;
- 2) питома вага навантаження в тарифній ставці – 20%;
- 3) страховий нетто-платіж – 7,5% від страхової суми;
- 4) скидка з тарифу за відсутність страхових випадків в минулому році – 20%;
- 5) підвищувальний коефіцієнт за вік застрахованої особи – 15%.

Задача 11. Визначте вартість страхового поліса зі страхування медичних витрат (медичного асистансу) для групи студентів, які виїжджають в одну з європейських країн, згідно з наступними даними:

- 1) чисельність групи – 18 чол.;
- 2) страхова сума – 5 тис. євро на кожного;
- 3) термін перебування за кордоном – 14 днів;
- 4) страховий тариф: на 7 днів – 0,95 грн., на 15 днів – 0,9 грн., на 30 днів – 0,85 грн. з однієї особи;
- 5) скидка за чисельність групи: при чисельності групи до 10 чол. – 5%, до 20 чол. – 10%, до 30 чол. – 15%.

Задача 12. Страхова сума за договором весільного страхування складає 25000 грн. Застрахований одружився у віці 20 років. Визначити розмір додаткової суми, яку зобов'язана виплатити страхова компанія, за умови, що норма дохідності становить: а) 75% діючої облікової ставки НБУ; б) 4% річних (нараховуються за формулою складних відсотків). Пояснити причини встановлення методики з виплати додаткових сум за договором весільного страхування. Яка норма дохідності із запропонованих для розрахунку використовується сьогодні українськими страховими компаніями ?

Задача 13. На підставі даних, наведених у колонках 2 та 3 умовної таблиці смертності, розрахувати показники d_x , q_x та p_x і заповнити відповідні колонки таблиці.

x	L_x	d_x	q_x	p_x
40	92246			
41	91872			
42	91473			
43	91046			
44	90588			
45	90096			

Задача 14. Визначити максимально можливий розмір кредиту під індивідуальну забудову, який може видати страхова компанія у межах викупної суми фізичній особі, що уклала договір страхування життя, за умови, що річна страхова премія складає 10000 грн., час дії страхової програми 10 років, в тому числі від початку укладання договору минуло 5 років. В структурі страхового тарифу 65% нетто-ставка, решта - навантаження. Страховиком сформовано довгострокових резервів на суму 1400 тис. грн., видано позик - 50 тис. грн., норматив видачі позик не більше 10% від наявних резервів.

Задача 15. Громадянка Іжикова К.А. укладає договір добровільного страхування від нещасних випадків для себе, чоловіка і дитини віком 13 років. На кожну застраховану особу встановлено страхову суму по 2500 грн., а страхові тарифи диференційовані залежно від віку і виду професійної діяльності для дорослих: для дітей віком від 10 до 18 років 4% від страхової суми, дорослих - 2%. Страхові виплати залежать від ступеню втрати здоров'я. У разі смерті застрахованої особи від нещасного випадку страхова компанія забезпечує 100%, набуття інвалідності 1 групи - 90%, 2 групи - 80%, 3 - групи 60% від страхової суми. Якщо застрахована особа втрачає працездатність, то страхова виплата становить 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше її половини. Необхідно визначити страховий платіж за укладеним договором, а також страхову виплату на кожну застраховану особу за умови, що в результаті випадкового гострого отруєння харчовими продуктами чоловік став інвалідом 3 групи. Дитина хворіла 35 днів. Додатково перелічіть види нещасних випадків, які покривають страхові компанії у добровільних індивідуальних і колективних договорах страхування.

Задача 16. Розрахувати чисту нетто-премію виробничого підприємства за договором колективного страхування від нещасних випадків на основі таких даних: очікувана кількість застрахованих – 3500 осіб; термін страхування – 1 рік; очікувана кількість страхових випадків на 1000 осіб – 343, з них може тимчасово втратити працездатність 280 осіб, набуття інвалідності 3 групи – 40 осіб, 2 групи – 14 осіб, 1 групи – 5 осіб, померли внаслідок нещасного випадку – 2 особи. Договором передбачено, що страхова компанія зобов'язується у разі смерті застрахованої особи виплатити 10000 грн., інвалідності 1 групи – 8000 грн., 2 групи – 7000 грн., 3 групи – 5000 грн., тимчасової втрати працездатності по 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше половини страхової суми.

Задача 17. В автотранспортному підприємстві працює 150 водіїв, 100 кондукторів і 10 контролерів-ревізорів. Необхідно визначити: а) суму страхових

платежів за обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті за цей персонал, використавши діючу ставку внеску з одиниці страхової суми; б) суму страхових виплат за кожним із нижченаведених випадків: смерть водія в дорожньо-транспортній пригоді; під час інших аварій один кондуктор набув інвалідності третьої групи, а два водії тимчасово втратили працездатність і лікувались 30 днів.

Задача 18. Громадянка Дмитренко К.В. уклала індивідуальний договір страхування від нещасних випадків терміном на один рік на суму 5000 грн. Через три місяці після укладання договору страхувальник під час сильної ожеледиці зламала ногу і перебувала на лікарняному протягом 45 днів. Ще через три місяці Дмитренко К.В. випадково отруїлась парами фарби і лікувалась амбулаторно 25 днів. Розрахувати розмір страхової виплати за страховими випадками за умови, що за кожен день тимчасової непрацездатності страхова компанія виплачує по 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше від її половини.

Задача 19. Утримання і лікування одного хворого обходиться лікувальному закладу в середньому у 20000 грн. За рік лікувальний заклад обслуговує 15000 хворих. Бюджетне фінансування становить 30%. Якою буде сума страхового платежу страхувальника, коли їх кількість становитиме 100000 осіб, а страхова сума дорівнюватиме сумі вартості лікування одного хворого, при цьому бруто-платіж утримує в собі 30% навантаження на нетто-ставку.

Задача 21. Страхова компанія уклала договір з виробничим підприємством на добровільне медичне страхування 100 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1400 грн. В середньому за рік за медичною допомогою звертається кожна десята, лікується в стаціонарних умовах кожна тридцята застрахована особа. Середня вартість лікування одного хворого в стаціонарах, з якими страхова компанія має договір, становить 1700 грн. Накладні витрати на здійснення страхування з розрахунку на одного застрахованого складають в середньому 150 грн., запланований прибуток страховика – 20%. Розрахувати річний страховий внесок виробничого підприємства на колективне медичне страхування.

Задача 20. Страхова компанія «Зеніт» уклала з фізичною особою договір страхування від нещасних випадків та медичних витрат при виїзді за кордон. Визначити об'єкт страхового захисту згідно з укладеним договором, розрахувати розмір страхового платежу, вказати перелік послуг, що будуть надані компанією відповідно до категорії придбаного полісу. Для розв'язку задачі скористайтесь інформацією у нижченаведеній таблиці і врахуйте, що валютою страхування в Україні є національна грошова одиниця.

Назва показника	Варіанти			
	1	2	3	4
Річний страховий тариф (%):				
медичні витрати	2,0	2,5	2,8	3,0
нещасні випадки	4,3	4,5	4,7	4,9
Категорія страхового полісу	А	В	С	Д
Термін страхування, діб	30	90	15	35
Страхова сума (ЄВРО):				
Медичні витрати	10000	15000	18000	20000
Нещасні випадки	5000	7000	9000	10000

ТЕМА 8. СТРАХУВАННЯ МАЙНА

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Організаційна схема та економічний механізм страхування майна. Системи відповідальності.
2. Страхування транспортних засобів і вантажів.
3. Особливості страхування врожаю та тварин у сільськогосподарських підприємствах.
4. Страхування технічних ризиків.
5. Страхування майна громадян.
6. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Система депозитного страхування в Україні.
2. Програми страхування банківських депозитів у зарубіжних країнах.
3. Що виступає об'єктом майнового страхування?
4. На які види майнового страхування видається ліцензія?
5. Назвіть критерії класифікації в майновому страхуванні.
6. Які страхові події переважно зазначаються, а які виключаються з договору страхування майна юридичних осіб?
7. Які оцінки вартості майна застосовують при страхуванні?
8. Який строк передбачений для повідомлення про настання страхового випадку?
9. У чому полягають особливості страхування технічних ризиків?
10. Від яких ризиків здійснюється страхування врожаю?
11. Що вам відомо про зарубіжний довід страхування у сільському господарстві?
12. У якій формі здійснюється страхування майна громадян?
13. Які види транспортного страхування вам відомі?
14. Від чого залежить розмір страхових платежів при страхуванні транспортних засобів?
15. Які пільги можуть надаватися страхувальникам при страхуванні транспортних засобів?

16. Що є об'єктом в авіаційному страхуванні?
17. Від яких ризиків здійснюється страхування в морському страхуванні?
18. Зазначте особливості страхування вантажів.
19. Як визначити страхову суму, страховий платіж та страхове відшкодування при страхуванні майна підприємств виробничої і невиробничої сфери?
20. Як установити страхову суму, страховий платіж та страхове відшкодування при страхуванні домашнього майна громадян?
21. У чому відмінність між поняттями «страхова оцінка» й «страхова сума»?
22. У чому відмінність між поняттями «страхове відшкодування» та «школа в разі настання страхового випадку»?
23. За яких умов може бути застрахованим особливо цінне домашнє майно?
24. Що таке автокаско?
25. Яким чином визначається страхова сума при страхуванні автокаско?
26. Від яких чинників залежить розмір страхового платежу при страхуванні автотранспортних засобів?

Розв'язування задач

Задача 1. Страхова оцінка об'єкта – 400 тис. грн. Страхова сума – 200 тис. грн. Страховий тариф – 0,2% від страхової суми. Збиток внаслідок зливи становить 50 тис. грн. Визначте величину страхових платежів та величину страхового відшкодування при умовній і безумовній франшизі в 10%.

Задача 2. Автомобіль вартістю 1,6 млн. грн. застрахований у двох страхових компаніях від одного і того ж самого ризику. У страховій компанії А – на страхову суму 1,0 млн. грн., а у страховій компанії Б – на страхову суму 1,2 млн. грн. У результаті загальна страхова сума складає 2,2 млн. грн. Збиток з настанням страхового випадку складає 0,8 млн. грн. Визначте суму страхового відшкодування, яку виплатять страхові компанії А і Б та загальну суму виплати за страховим випадком.

Задача 3. Дійсна початкова вартість автомобіля становить 500 тис. грн., знос на момент укладання договору страхування – 16%. У результаті страхового випадку автомобіль знищено. Вартість деталей, придатних для подальшого використання, із урахуванням зносу – 168 тис. грн., витрати на приведення майна в належний стан – 5350 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо межа відповідальності страховика становить 70%; безумовна франшиза – 2%.

Задача 4. Визначте величину страхового платежу, розмір збитку і величину страхового відшкодування при страхуванні врожаю ярової пшениці, яка була висіяна на площі 20 га і пошкоджена градом. Врожай страхувався на 75%. Страховий тариф становить 8% від страхової суми. Витрати на підсів становили 2400 грн. Врожай дав валовий збір 400 центнерів. Середньорічна врожайність пшениці за попередні п'ять років 26 центнерів з 1 га. Ціна одного центнера пшениці за попередній рік становила 80 грн.

Задача 5. Державне племінне господарство застрахувало 6 племінних корів. Страхова сума за кожну корову встановлена в розмірі 5 тис. грн. Страховий тариф – 4 % від страхової суми. Протягом дії договору одна корова загинула внаслідок удару електричним струмом і була реалізована на м'ясо. Норматив виходу м'яса від живої ваги корови – 50 %, вага тварини – 700 кг. Фактично було реалізовано м'ясо вагою 300 кг за ціною 15 грн./кг (довідка про ціну продажу представлена страховій компанії). Визначте розмір страхового платежу за групу тварин та страхового відшкодування за загиблу тварину.

Задача 6. Страхова компанія застрахувала кредит на суму 100 тис. грн. Протягом дії договору боржник погасив кредит на суму 40 тис. грн. Внаслідок пожежі, визнаної страховим випадком, підприємство не змогло повернути решту кредиту. Визначте величину збитку і величину страхового відшкодування, якщо договором страхування цього кредиту передбачена умовна франшиза в розмірі 10 % або безумовна франшиза в розмірі 20 %.

Задача 7. Обчислити суму збитків банку, якщо позичальник не повернув ні суми кредиту, ні відсотків за користування ним. Сума кредиту дорівнює 300 тис. грн., строк кредиту – 3 місяці, плата за кредит – 30 % річних, відповідальність страховика – 90 %.

Задача 8. Визначте суму страхового відшкодування, яку страховик має виплатити банку, якщо позичальник не повернув суми боргу і половини суми відсотків за користування кредитом. Сума кредиту дорівнює 25 тис. грн., строк кредиту – 12 місяців, плата за кредит – 15% річних, відповідальність страховика – 60%.

Задача 9. Автопідприємство страхує 20 машин від знищення або пошкодження. Страхова оцінка і страхова сума кожної машини збігаються і становлять по 30 тис. грн. Страхові тарифи такі: 1) за знищення і пошкодження внаслідок ДТП – 2%; 2) за знищення і пошкодження внаслідок дії стихійних сил природи – 0,1%; 3) за крадіжку – 5%.

Страхова компанія надає такі знижки з тарифів: 1) за страхування понад десяти машин – 23%; 2) за страхування від усіх трьох ризиків – 10%. Визначте: загальний обсяг відповідальності страхової компанії; загальний страховий платіж за страхування двадцяти машин при страхуванні від усіх трьох ризиків.

Задача 10. Під час пожежі згорів холодильник, що мав ціну на час придбання 3 000 грн. та раціональний строк використання 10 років. На момент укладання договору страхування холодильник експлуатувався 3 роки. Визначте розмір збитку страхувальника та страхове відшкодування, якщо страхова сума, обумовлена в договорі, становила 2 000 грн., а безумовна франшиза – 5%.

Задача 11. Підприємець застрахував своє майно на випадок крадіжки й пограбування. Страховий тариф за цим ризиком становить 0,58%. Майно застраховане на 80 тис. грн. у розмірі 100% вартості. В договорі зазначено безумовну франшизу в розмірі 9%. Під час крадіжки частка майна, вартістю 34 грн., була пошкоджена і викрадена на суму 26 тис. грн. Відповідно з документами вартість ремонту пошкодженого майна становить 12 тис. грн., причому після ремонту майно не було уцінено. Визначте розмір страхового платежу, збитків підприємця та страхового відшкодування.

Задача 12. У результаті дорожньо-транспортної пригоди згорів легковий автомобіль, що був застрахований за договором автокаско. Ціна придбання автомобіля – 70 000 грн. Зношення на день укладання договору – 20%. Після аварії залишилися деталі на суму 5 600 грн. На приведення до робочого стану вказаних деталей витратили 800 грн. Знецінення деталей 50%. Обчисліть розмір збитку страхувальника та страхове відшкодування, якщо договором встановлено страхову суму 50 000 грн. та безумовну франшизу 6%.

Задача 13. Унаслідок страхового випадку повністю пошкоджена покрівля магазину, опалення та електроосвітлення. Частково в розмірі 20% пошкоджено штукатурку, а також підлогу на площі 90 м². Питома вага у загальній балансовій вартості магазину штукатурки складає 8%, покрівлі - 12%, системи опалення й освітлення – 15%, підлоги – 7%. Визначте суму збитків страхувальника та страхового відшкодування, якщо балансова вартість магазину становить 254 150 грн., площа 354 м². Страхова сума становить 80% балансової вартості магазину, а безумовна франшиза 5%.

Задача 14. Будинок застраховано за системою пропорційної відповідальності. Його первісна вартість – 72 000 грн., знос – 18 000 грн., страхова сума складає 60% залишкової вартості будинку. Розрахуйте розмір страхового відшкодування, якщо збитки становлять 75% залишкової вартості будинку, а умовна франшиза встановлена в розмірі 10% первісної вартості.

Задача 15. Громадянин застрахував будинок вартістю 150 тис. грн. в страховій компанії від вогневих ризиків терміном на 5 років. При цьому була встановлена безумовна франшиза – 5%. Через 3 роки в результаті пожежі будинок було знищено, але при цьому визначено, що залишки, придатні для будівництва, становлять 20 тис. грн. Експертами встановлено, що витрати по врятуванню будинку становлять 10 тис. грн., а сума зносу будинку до моменту пожежі – 8 тис. грн. Визначте розмір повного збитку страхувальника та розмір страхового відшкодування, якщо:

- а) будинок страхувався на повну вартість;
- б) страхова сума становить 100 000 грн.

Задача 16. Громадянин уклав договір страхування зі страховиком на страхування домашнього майна, до складу якого входить телевізор вартістю 2000 грн. та комп'ютер вартістю 5000 грн. На день підписання договору сума зносу телевізора становила 30%, а комп'ютера – 10%. Договір страхування було укладено на 80% вартості майна й встановлено безумовну франшизу 6% від обсягу збитків страхувальника. Внаслідок страхового випадку телевізор було повністю знищено, а комп'ютер пошкоджено так, що вартість ремонту за довідкою склала 950 грн. Визначте:

- 1) величину страхової премії, якщо страховий тариф становить 1,8%;
- 2) обсяг страхового відшкодування.

ТЕМА 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Семинар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Організаційна схема та мета страхування відповідальності.
2. Страхування професійної відповідальності.
3. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Міжнародна система “Зелена картка”.
4. Страхування відповідальності виробника за якість продукції.
5. Страхування інших видів відповідальності (за екологічне забруднення, за неповернення кредитів).
6. Розв’язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості характерні для страхування відповідальності?
2. Якою є мета страхування відповідальності?
3. Що означає ліміт відповідальності страховика?
4. Чим зумовлюється здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в обов’язковій формі?
5. Які види договорів укладаються при страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів?
6. Визначте роль МТСБУ у страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
7. У яких випадках відшкодування виплачує МТСБУ?
8. Які основні причини зумовили створення системи страхування “Зелена картка”?
9. Що являє собою Міжнародна система автострахування «Зелена картка»?
10. Визначте основні принципи страхування відповідальності перевізника вантажів.
11. В яких випадках можуть виникнути витрати роботодавця на компенсацію збитку, заподіяного здоров’ю його працівників?
12. Визначте основні умови договору страхування відповідальності товаровиробників.
13. Що є страховим випадком у страхуванні професійної відповідальності?
14. Які характерні особливості притаманні договорам страхування професійної відповідальності?
15. З якою метою запроваджується екологічне страхування?
16. Які дії планується провести в нашій державі для запровадження екологічного страхування?
17. Назвіть суб’єкти та об’єкти договору обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.
18. Який порядок розрахунку страхових платежів за договором обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.

19. На яку суму має право розраховувати застрахований у разі настання страхового випадку за договором обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів?

20. Які централізовані страхові резервні фонди створює Моторне (транспортне) страхове бюро і за якими напрямками використовуються кошти цих фондів?

21. У чому полягає необхідність запровадження страхування відповідальності виробника за якість продукції (робіт, послуг)?

Розв'язування задач

Задача 1. Власник автомашини «Опель» визнаний винним у скоєнні ДТП, внаслідок якого було травмовано одного пішохода, двох пасажирів зустрічної машини і саму машину. Пішохід отримав травму, внаслідок котрої йому встановлено 2-гу групу інвалідності, один з пасажирів зустрічної машини загинув, а другий лікував наслідки травми 162 дні. Вартість ремонту пошкодженої автомашини становила 28300 грн. Визначити розміри страхового відшкодування, котрі потерпілі можуть отримати на підставі обов'язкового страхування цивільної відповідальності автовласника, винного у ДТП.

Задача 2. Авіаперевізник здійснює рейс Київ – Одеса на літаку ТУ – 154. В літаку 168 посадочних місць. Згідно з встановленими вимогами авіаперевізник має поліс обов'язкового страхування відповідальності за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошті і вантажу. Визначити ліміт відповідальності на кожне пасажирське крісло і страховий платіж. Назвати перелік документів, що мають бути подані страховику у разі настання авіаційної події, внаслідок якої страхувальник нестиме відповідальність перед пасажиром.

Задача 3. Експлуатант повітряного судна (злітна маса судна - 30000 кг.) за позовом суду має відшкодувати збитки третім особам у розмірі 30 000000 грн. Який обсяг виплат отримують треті особи і від кого? Хто за даним видом страхування відноситься до третіх осіб?

Задача 4. Державне підприємство «Українські авіалінії» уклало страховий договір на 1 рік із СК «Кредо» на страхування каско повітряного судна цивільної авіації АН.12. Оціночна вартість об'єкта страхування – 2,5 млн. грн.. Визначити страхову суму, що буде відображена в договорі страхування, страховий платіж. Вказати, на випадок яких небезпек укладається договір. Нехай страховий платіж в повному обсязі сплачено 17.11.2013 р. Назвати час початку та закінчення дії договору.

Задача 5. Повітряне судно цивільної авіації обслуговує 5 осіб. Експлуатант повітряного судна уклав договір обов'язкового страхування життя і здоров'я членів екіпажу і обслуговуючого персоналу. Назвіть страхову суму на одну застраховану особу. Визначте страховий платіж. Припустимо, що внаслідок авіаційної катастрофи три члени екіпажу загинули, один набув інвалідності першої групи, а один став інвалідом другої групи. Яким буде обсяг страхової виплати за кожним випадком?

Задача 6. Фізична особа - власник німецької вівчарки під час реєстрації тварини уклав договір обов'язкового страхування відповідальності власників агресивних порід собак терміном на 1 рік. Вказати величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник собаки може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі першої групи інвалідності, тимчасової втрати працездатності. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб внаслідок непередбачуваної та агресивної дії собаки. Які ще породи собак відносяться до агресивних згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. №944 «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам»?

Задача 7. Власник вогнепальної мисливської зброї під час проведення реєстраційної процедури уклав договір обов'язкового страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю терміном на 1 рік. Вказати величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник зброї може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі тимчасової втрати працездатності тривалістю 60 днів. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками ненавмисного заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб громадянами, що мають у власності зброю.

Задача 8. Громадянин укладає зі страховиком договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів як власник автомобіля ВАЗ 2108 з об'ємом двигуна 1800 см³. Територія переважного використання автомобіля – місто з населенням 600 тис. чоловік. Стаж водія – 5 років. Договір укладається за умови, що транспортним засобом будуть користуватися й інші особи на законних підставах. Визначте страховий платіж із даного виду в перший рік страхування.

Задача 9. Громадянин укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власника автомашини ЗАЗ – 1103 «Таврія» з об'ємом двигуна 1100 см. куб. терміном на 1 рік. Машина експлуатується в місті з населенням 350 тис. чол., стаж водія - 15 років. Договір укладається на власника та його дружину, водійський стаж якої 2 роки. Визначте:

1) величину страхового платежу на перший рік страхування;

2) величину страхового платежу на другий рік страхування, якщо:

а) протягом першого року страхова компанія не здійснила жодної страхової виплати за даним договором;

б) страхова компанія здійснила дві страхові виплати за договором.

Задача 10. Пенсіонер укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів як власник автомашини ВАЗ – 2107 з об'ємом двигуна 2300 см. куб. терміном на 1 рік. Машина експлуатується в місті з населенням 520 тис. чол., стаж водія - 25 років. Договір укладається тільки на власника. Визначте:

- 1) величину страхового платежу на перший рік страхування;
- 2) величину страхового платежу на другий страхування, якщо:
 - а) протягом першого року страхова компанія не здійснила жодної страхової виплати за даним договором;
 - б) страхова компанія здійснила одну страхову виплату за договором;
 - в) страхова компанія здійснила дві страхові виплати за договором.

Задача 11. Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди були пошкоджені 4 автомобілі. Визначте розмір страхового відшкодування потерпілим особам відповідно до угоди обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів, якщо відомо, що ДТП сталася з вини власника 2-го автомобіля, а вартість ремонту автомобілів згідно з квитанціями ремонтних фірм склала:

- 1-го автомобіля – 13 000 грн.;
- 2-го автомобіля – 19 000 грн.;
- 3-го автомобіля – 22 300 грн.;
- 4-го автомобіля – 26 600 грн.

Задача 12. Страхові компанії – повні члени Моторного (транспортного) страхового бюро України - отримали протягом місяця страхові платежі за внутрішніми договорами обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів у розмірі 22 500 тис. грн. та страхові платежі за міжнародними договорами страхування у розмірі 15 600 грн. Крім того, до МТСБУ надійшли безоплатні внески у розмірі 2 100 тис. грн. від Міністерства транспорту України та від Міністерства внутрішніх справ України у розмірі 1 500 тис. грн. Фонд страхових гарантій на 1 липня поточного року становив 1 002 тис. грн.

Визначте суму надходжень та остаточний розмір на 1-е число наступного місяця Фонду захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах і Фонду страхових гарантій при Моторному (транспортному) страховому бюро України.

Задача 13. В договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 10 тис. грн., безумовна франшиза – 1 тис. грн. В результаті помилки, здійсненої нотаріусом при виконанні службових обов'язків, нанесено збиток клієнту в розмірі 9 тис. грн. Крім того, витрати, понесені пред'явником претензії, склала 0,4 тис. грн., а витрати, здійснені нотаріусом у зв'язку зі страховою подією без згоди страховика – 0,12 тис. грн. Визначте:

- 1) хто і в якому обсязі здійснить відшкодування клієнту нотаріуса;
- 2) обсяг збитків нотаріуса.

ТЕМА 10. СПІВСТРАХУВАННЯ І ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Необхідність, суть та функції перестрахування.
2. Методи співстрахування.
3. Основні форми проведення перестраховальних операцій.

4. Співстрахування та механізм його застосування.
5. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Які причини появи та основні економічні ознаки перестрахування?
2. Для чого застосовується співстрахування і перестрахування?
3. Котра з цих операцій виникла раніше і чому? Котра з них має ширше застосування в наші дні?
4. У чому полягає економічна сутність перестрахування?
5. Визначте основні цілі перестрахування.
6. Чому перестрахування називають вторинним перерозподілом ризику?
7. Охарактеризуйте механізм передачі страхового ризику в перестрахування.
8. Які функції виконує перестрахування?
9. На яких основних принципах базується перестрахування? У чому полягає різниця між співстрахуванням і перестрахуванням?
10. Як класифікуються перестраховальні відносини? Що таке форма, вид і підвид перестрахування?
11. Чим непропорційне перестрахування відрізняється від пропорційного?
12. Як розподіляються зобов'язання страховика та перестраховика при пропорційному перестрахуванні?
13. Які види непропорційного перестрахування застосовуються в практиці перестрахування? У чому полягають особливості їх застосування?
14. Дайте порівняльну характеристику факультативного і облігаторного методів перестрахування.
15. Охарактеризуйте основні форми й особливості договорів пропорційного перестрахування.
16. Якими є особливості договорів непропорційного перестрахування?
17. Зазначте особливості договорів ексцедента збитковості.
18. Які типи захисту існують у договорах ексцедента збитку?
19. Хто є учасниками співстрахування?
20. Які договірні відносини існують між співстраховиком і страхувальником?

Розв'язування задач

Задача 1. Власне утримання цедента за договором ексцедента суми становить 20 тис. ум. од. Ексцедентний договір складається з чотирьох часток (ліній). Клієнт має намір укласти договір страхування на суму 200 тис. ум. од. Який розмір ризику може прийняти цедент?

Задача 2. Сума власного утримання страховика становить 50 тис. ум. од. Сума ексцедента – 200 тис. ум. од. Визначте місткість ексцедентного договору.

Задача 3. Страхова оцінка нерухомого майна машинобудівельного підприємства – 12 млн. грн. Чотири страхові компанії укладають договір його співстрахування і розподіляють відповідальність між собою так: перша бере 20%, друга – 25%, третя – 40%, четверта – 15%. Визначте величину страхових

платежів, котру отримає кожна з них, якщо страховий тариф становить 0,6%, і розмір виплати страхового відшкодування кожного учасника співстрахування, якщо збиток становить 4,4 млн. грн.

Задача 4. У договорі квотного перестраховування частка перестраховика складає 20% за кожним ризиком даного виду, але не більш 200 тис. грн. за кожним страховим випадком. Страховик (цедент, перестраховальник) прийняв на страхування три ризики: 700, 900 та 1 млн. 500 тис. грн. За всіма трьома ризиками відбулися страхові випадки, які спричинили повне знищення об'єктів. Визначте, яку суму сплатить перестраховик цеденту.

Задача 5. Страхова компанія уклала договір страхування об'єкта вартістю 2,4 млн. грн. при страховому тарифі 0,4%. Власне утримання компанії 1,4 млн. грн., решта перестраховується у двох перестраховиків порівну. Величина комісії за укладення і супровід договору – 10%. Збитки внаслідок пожежі становлять 1600 тис. грн.

Визначте: 1) страхові платежі, котрі отримає страховик і перестраховики; 2) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу страхування і перестраховування.

Задача 6. Власне утримання страховика – 15 тис. грн. Страховик має договір ексцедента суми на 4 частки. Страхова сума становить 60 тис. грн. Визначте місткість договору перестраховування, розподіл збитків на 45 тис. грн. між цедентом та перестраховиком.

Задача 7. Станом на січень 2009 року. страхова компанія має такі показники:

- сплачений статутний фонд – 8200 тис. грн.;
- технічні резерви – 6300 тис. грн.;
- вільні резерви – 2400 тис. грн.;
- прибуток – 1200 тис. грн.

Визначте величину відповідальності на один договір страхування (перестраховування), котру може нести страхова компанія.

Задача 8. Група будівельних та транспортних ризиків перестрахована цедентом за договором квоти. Використовуючи дані таблиці, визначте квоту, яка буде відповідати власним можливостям цедента за даною групою ризиків, та участь сторін у покритті збитків.

Показник	Значення показника тис. грн.
Страхова сума по першому ризику	500
Страхова сума по другому ризику	350
Страхова сума по третьому ризику	200
Збиток за першим ризиком	320
Збиток за другим ризиком	120
Збиток за третім ризиком	50
Ліміт власного утримання цедента за групою ризиків	300

Задача 9. Страховик уклав договір страхування об'єкта вартістю 3200 тис. грн. при страховому тарифі 0,5%. Власне утримання компанії 2200 тис. грн., решта перестраховується у двох перестраховиків порівну. Величина

комісії за укладення і супровід договору – 10%. Визначте:

- 1) страхові платежі, котрі отримає страховик і перестраховики;
- 2) величину комісійної винагороди, котру отримає страховик;
- 3) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу страхування і перестраховування, якщо збитки страхувальника становлять 700 тис. грн.

Задача 10. Страхова компанія здійснює непропорційне перестраховування об'єкта вартістю 4 млн. грн., в якому бере участь 4 учасники (страховик і 3 перестраховики). Вартість об'єкта розділена на шари, ймовірність настання страхового випадку для яких наступна: пріоритет – 0,5; перший перестраховик – 0,25; другий перестраховик – 0,15; третій перестраховик – 0,10. Визначте:

- 1) страхові платежі для кожного учасника, якщо страховий тариф становить 0,5%;
- 2) величину страхового відшкодування і учасників виплати при збитках:
 - а) 0,8 млн. грн.;
 - б) 1,2 млн. грн.;
 - в) 3,4 млн. грн.

Задача 11. Портфель страховика складається з трьох однорідних груп ризиків, які мають відповідно оцінку 200, 350, 533 тис. грн. Максимальний рівень власного утримання страховика в покритті ризиків – 400 тис. грн. У перестраховування передається квота в розмірі 25% страхового портфеля. Визначте:

- 1) форму перестраховування;
- 2) величину ризиків, переданих перестраховику за окремими групами та в цілому;
- 3) власну участь цедента в покритті ризиків;
- 4) проаналізуйте доцільність перестраховування всіх ризиків в портфелі страховика.

Задача 12. Цедент уклав ексцедентний договір перестраховування, згідно з яким участь страховика в покритті ризиків установлена в розмірі 250 тис. грн. Верхня максимальна межа відповідальності перестраховика – 500 тис. грн. Визначте участь цедента і цесіонарія у відшкодуванні збитків, якщо в результаті страхового випадку їх розмір становить:

- а) 300 тис. грн.;
- б) 210 тис. грн.;
- в) 610 тис. грн.

Задача 13. Об'єкт, страхова вартість якого 10 млн. грн. страхується трьома страховиками за одним договором при страховому тарифі 0,7%. Відповідальність за договором співстрахування розділена в наступному порядку: перший страховик – 50%, другий страховик – 30%, третій страховик – 20% страхової суми. В результаті страхового випадку страхувальнику завдано збитків в обсязі 5 млн. грн. Визначте:

- 1) страхові платежі, котрі отримають страховики;
- 2) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу співстрахування.

Задача 14. Як буде розподілено між цедентом і цесіонарієм, в разі настання страхових подій, відповідальність за збитки, якщо укладено квотні договори перестраховування, а також мають місце такі умови:

- а) цедентом було укладено договір з квотою 75%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 200тис.грн.;
 - ризик 100тис.грн.;
 - збитки становили 100%.
- б) цедентом було укладено договір з квотою 85%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 300тис.грн.;
 - ризик 400тис.грн.;
 - збитки становили 50%.
- в) цедентом було укладено договір з квотою 75%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 350тис.грн.;
 - ризик 525тис.грн.;
 - збитки становили 90%.

ТЕМА 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Характеристика доходів страховика.
2. Склад та економічний зміст витрат страховика.
3. Склад та порядок визначення балансового прибутку страховика.
4. Оподаткування страховиків.
5. Розподіл та використання чистого прибутку страховика.
6. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Характерні особливості грошового обігу страхової компанії.
2. Визначте джерела формування та види доходів страховика.
3. Визначте склад та економічний зміст витрат страховика.
4. Визначте специфічність формування доходів від страхової діяльності.
5. Які фактори впливають на склад та рівень витрат на здійснення страхової діяльності?
6. Як страхові платежі перетворюються в зароблені страхові премії, а згодом – в прибуток?
7. Як визначається прибуток страховиків з ризикового та страхування життя?
8. Згідно з якими напрямками і чиїми рішеннями використовується прибуток страховиків?
9. Які існують методи формування резерву незаробленої премії?
10. Як оподатковуються доходи страховиків?
11. Як визначається валовий дохід страхової компанії до оподаткування?
12. Чи є різниця в оподаткуванні доходів з ризикового страхування і доходів зі страхування життя?

13. Що включає у себе поняття собівартості страхової послуги?
14. Визначте особливості оподаткування прибутку страхової організації в Україні.
15. Визначте принципові особливості формування фінансового результату діяльності страхової компанії.
16. За якими напрямками страховик може проводити інвестиційну діяльність?
17. Що являють собою доходи страховика від здійснення інших операцій?
18. За якими напрямками поділяються витрати страхової компанії?
19. Назвіть складові витрат страховика від страхової діяльності.
20. Як визначається прибуток страхової компанії?
21. Що таке резерв незароблених страхових премій?
22. Як визначається валовий дохід страховика від страхової діяльності?
23. У чому полягають особливості оподаткування страхової діяльності?

Розв'язування задач

Задача 1. Сума заявлених у зв'язку зі страховими випадками претензій за звітний період – 530 тис. грн. Величина страхових виплат – 610 тис. грн. Неврегульовані претензії за передзвітний період – 170 тис. грн., сума страхових премій, які належать поверненню страхувальникам у зв'язку з достроковим припиненням договорів, – 54 тис. грн. Визначте резерв заявлених, але не врегульованих збитків.

Задача 2. Визначте величину резерву незароблених премій і суму зароблених премій на 31.03; 30.06; 30.09, 31.12, якщо страхова компанія у звітному році отримала такі суми страхових премій: у I кварталі – 84210 грн.; у II кварталі – 54350 грн.; у III кварталі – 45010 грн.; у IV кварталі – 51270 грн.

Задача 3. Визначте фінансовий результат від звичайної діяльності страховика до оподаткування на кінець звітного періоду, використовуючи дані таблиці.

Показник	Розрахункові дані, тис. грн.
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	2106,8
Дохід від участі в капіталі	–
Інші фінансові доходи	475,7
Інші доходи	0,7
Фінансові витрати	2,0
Витрати від участі в капіталі	–
Інші витрати	1,1

Задача 4. У звітному періоді (з 1.01.2017 по 31.12.2017) діють чотири договори з певного виду ризикового страхування. У таблиці наведені показники щодо сум страхових премій, отриманих страховиком у звітному періоді, та терміну дії даних договорів. Використовуючи дані таблиці, розрахувати резерв незароблених премій і суму премій, яку можна вважати заробленою на 31.12 методом “1/4”.

Договір	Показник	Значення
Перший	Термін дії	з 15.03.08 по 15.03.09
	Страхова премія, грн.	300
Другий	Термін дії	з 10.04.08 по 10.04.09
	Страхова премія, грн.	400
Третій	Термін дії	з 13.06.08 по 13.06.09
	Страхова премія, грн.	500
Четвертий	Термін дії	з 20.11.08 по 20.11.09
	Страхова премія, грн.	700

Задача 5. Визначте дохід від страхової, інвестиційної та фінансової діяльності, якщо протягом звітного періоду страхова компанія отримала:

- суми страхових платежів за договорами страхування – 584,6 тис. грн.;
- частки від страхових сум, сплачені перестраховиками – 70,8 тис. грн.;
- суму доходу від депозитного вкладу в банк – 24,7 тис. грн.;
- повернені суми технічних резервів – 21,0 тис. грн.;
- дохід від акцій – 5,7 тис. грн.;
- повернені суми централізованих резервних фондів – 8,4 тис. грн.

Задача 6. Визначте сукупний розмір податку на прибуток страховика, який укладає договори страхування, інші, ніж страхування життя, за перший квартал поточного року, виходячи з таких даних:

- сума страхових платежів – 78,3 тис. грн.;
- дохід від продажу автомобіля компанії – 27 тис. грн.;
- дохід від продажу офісної техніки – 13 тис. грн.;
- витрати на оформлення документів при продажу автомобіля – 1,9 тис.

грн.

Задача 7. Страхові платежі страхової компанії, яка надає послуги з видів страхування, інших, ніж страхування життя, складають 3,9853 тис. грн., а частки страхових платежів, що належать перестраховикам, – 1,4538 тис. грн. Виплати страхових сум і страхових відшкодувань – 392 тис. грн., а відрахування у централізовані страхові резервні фонди – 25,4 тис. грн. Визначте валовий дохід та податок на прибуток від страхової діяльності.

Задача 8. Надходження страхових премій страхової компанії за 2010 рік становлять: в I кв. – 420 тис. грн.; в II кв. – 400 тис. грн.; в III кв. – 440 тис. грн.; в IV кв. – 480 тис. грн. Визначте резерв незароблених страхових премій на 1 жовтня 2010 р. та на 1 січня 2011 року.

Задача 9. Визначте величину зароблених страхових премій страхової компанії, якщо відомо:

- сума незароблених страхових премій на початок року — 260 тис. грн.;
- сума незароблених страхових премій на кінець року – 320 тис. грн.;
- сума надходжень страхових премій за звітний період – 640 тис. грн.;
- страхові премії, сплачені перестраховикам у звітному році – 35 тис.

грн.;

- сума доходів від депозитного вкладу в банку – 250 тис. грн.

Задача 10. Визначте прибуток (збиток) від страхової діяльності страхової компанії, маючи такі дані (млн. грн.):

- зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховування у звітному періоді – 80 ;
- виплати страхових сум та страхових відшкодувань – 35 ;
- відрахування в технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій – 15;
- частки страхових виплат, сплачені перестраховиками – 20;
- повернуті суми із централізованих страхових резервів – 12;
- витрати на ведення справи – 10.

Задача 11. Визначте доходи, витрати, прибуток страховика від страхової діяльності та величину податку на прибуток за квартал на основі таких даних (тис. грн.):

- страхові премії, отримані за договорами страхування та перестраховування – 190;
- сплачені страхові відшкодування – 90;
- страхові премії, сплачені перестраховикам – 30;
- комісійна винагорода за перестраховування – 4;
- повернуті суми із централізованих резервних фондів – 60;
- відрахування до технічних резервів – 52;
- витрати на ведення страхової справи – 24.

Задача 12. Загальна сума надходжень страхових премій компанії зі страхування життя за квартал становить 900 тис. грн., в тому числі:

- 1) за договорами страхування життя, укладеними на термін до 10 років – 700 тис. грн.;
- 2) за договорами довгострокового страхування життя, укладеними на термін 10 років і більше – 200 тис. грн.

Визначте податок з прибутку від страхової діяльності страховика зі страхування життя.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття

1. Поняття фінансової надійності страховика та методи її забезпечення.
2. Види резервів страховика та порядок їх утворення.
3. Платоспроможність страховика: умови її забезпечення та методика визначення.
4. Розв'язування задач.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення фінансової надійності страховика.
2. Назвіть умови, що забезпечують фінансову надійність страховика.
3. Які показники застосовуються для оцінки фінансової надійності страховика?
4. Як визначити значення показників нормативної та фактичної платоспроможності?

5. Яких заходів повинна вживати страхова компанія, щоб підвищувати свою платоспроможність?
6. Одноразові та річні внески зі страхування життя.
7. Якими принципами необхідно керуватися страховику при формуванні збалансованого страхового портфеля?
8. Дайте визначення платоспроможності страховиків.
9. Які чинники забезпечують платоспроможність страховиків?
10. З якою метою утворюються страхові резерви?
11. Визначте специфіку формування страхових резервів зі страхування життя.
12. Від яких чинників залежить інвестиційна політика страхових компаній?
13. Що розуміється під попереджувальною діяльністю у страхуванні?
14. Як визначається економічна ефективність попереджувальних заходів?
15. Який склад страхових резервів за договорами страхування, іншими, ніж страхування життя?
16. Чим пояснюється збільшення статутного фонду страхових компаній в останні роки?
17. Яку роль відіграють страхові компанії в довгостроковому фінансуванні галузей народного господарства?
18. Яке значення має інвестиційна політика для страхових компаній? Чому необхідно постійно аналізувати інвестиційну діяльність страховика?
19. За допомогою яких умов можливо забезпечити фінансову стійкість страховика?
20. Доведіть, що не допустити збиток завжди вигідніше, ніж відшкодувати його.
21. Назвіть основні умови забезпечення платоспроможності страхової компанії.
22. Які напрямки розміщення страхових резервів визначені для вітчизняних страховиків?

Розв'язування задач

Задача 1. Страхова компанія “Промінь” має надходження страхових премій в сумі 1,8 млн. грн., перестраховикам сплачено 240 тис. грн. Страхові виплати – 1100 тис. грн., в тому числі компенсовано перестраховиками – 120 тис. грн. Визначте нормативний показник платоспроможності.

Задача 2. У таблиці наведені дані щодо діяльності страхових компаній (СК1 та СК2) у поточному періоді. Використовуючи дані таблиці, порівняти платоспроможність та доходність страхових компаній.

Показник діяльності страховика	СК1, тис. грн.	СК2, тис. грн.
Активи по балансу	8335,5	7081,4
Нематеріальні активи	20,7	13,5
Страхові резерви та інші зобов'язання по балансу	3050,5	2347,7

Чистий прибуток (збиток)	601,4	249,3
Страхові премії	8554,3	5664,1
Сума премій, сплачених перестраховикам	699,4	247,6
Страхові виплати	4045	1879,4
Суми виплат, компенсованих перестраховиками	3,8	0,4

Задача 3. Визначте фінансову стійкість через недостатність коштів за страховими компаніями “Альфа” та “Бета”. Вихідні дані:

– у страхової компанії “Альфа” страховий портфель складається з 720 договорів, а у страхової компанії “Бета” – з 329 договорів;

– у страхової компанії “Альфа” середня тарифна ставка складає 2,0 грн. зі 100 грн. страхової суми, а у страхової компанії “Бета” – 2,8 грн. зі 100 грн. страхової суми.

Задача 4. Розрахувати рівень виплат і дати оцінку збитковості (вигідності) окремих видів страхування для страхової компанії “Промінь” за такими даними:

– добровільним страхуванням наземних транспортних засобів страхові виплати склали 100,25 тис. грн., сума страхових премій – 317,200 тис. грн., нетто-ставка – 5,2 грн., брутто-ставка – 7,5 грн. зі 100 грн. страхової суми;

– добровільним страхуванням відповідальності власників наземних транспортних засобів страхові виплати склали 780,2 тис. грн., сума страхових премій – 565230 грн., нетто-ставка – 8,1 грн., брутто - ставка – 9,2 грн. із 100 грн. страхової суми.

Задача 5. Дати оцінку рентабельності страхової компанії, виходячи з таких умов: загальний обсяг страхових платежів склав 115 тис. грн., страхової виплати – 54 тис. грн., відрахування в страхові резерви та запасні фонди – 2,5 тис. грн., відрахування на превентивні заходи – 1,2 тис. грн., витрати на ведення справи – 2,12 тис. грн.

Задача 6. У страхової компанії “Альфа” страховий портфель складається з 340 укладених договорів, а у страхової компанії “Бета” – з 240 договорів. Середня тарифна ставка зі 100 грн. страхової суми у страхової компанії “Альфа” – 0,33 грн., у страхової компанії “Бета” – 0,4 грн. Визначте ступінь недостатності коштів для кожної страхової компанії.

Задача 7. Страхова компанія отримала страхові премії на суму 51 млн. грн. Величина страхових резервів на кінець періоду становить 20 млн. грн. Сума страхових відшкодувань за звітний період – 20,5 млн. грн. Витрати на ведення страхової справи – 10 млн. грн. Визначте показники фінансової стійкості страхової компанії: рівень страхових виплат, коефіцієнт фінансової стійкості (Кф.с.), прибуток від страхової діяльності (Пс.д.).

Задача 8. Підприємство має намір застрахувати своє майно в найбільш фінансово стійкій страховій компанії. Свої послуги підприємству запропонували дві страхові компанії, які мають такі показники страхової діяльності:

Показники діяльності	Страхова компанія «Кредо» (млн. грн.)	Страхова компанія «Еліпс» (млн. грн.)
1. Статутний капітал	25,23	18,91
2. Нараховані премії	85,2	83,3
3. Сплачені відшкодування	26,9	37,5
4. Витрати на ведення страхової діяльності	11,45	10,32
5. Страхові резерви	30,0	31,9

В якій страховій компанії підприємству вигідніше застрахувати своє майно?

Задача 9. Розрахувати нормативний запас платоспроможності страхової компанії, що здійснює ризикові види страхування при загальній сумі страхових виплат у звітному році 310 000 грн. та виплат, сплачених перестраховиками – 80 000 грн. Сума надходжень страхових премій у такому році дорівнює 450 000 грн.

Задача 10. Визначте платоспроможність компанії зі страхування життя на підставі таких даних:

- валюта балансу – 12400 тис. грн.;
- нематеріальні активи – 860 тис. грн.
- резерви зі страхування життя – 3400 тис. грн.

Задача 11. Визначте платоспроможність страхової компанії, що займається ризиковим страхуванням на підставі таких даних:

- валюта балансу – 10 000 тис. грн.;
- нематеріальні активи – відсутні;
- технічні резерви – 7 500 тис. грн.;
- надходження страхових премій за попередні 12 місяців – 18 000 тис. грн.;
- сума премій, сплачених перестраховикам – 200 тис. грн.;
- виплата страхового відшкодування за попередні 12 місяців – 9 500 тис. грн.;
- страхові виплати, сплачені перестраховиками – 150 тис. грн.

ЧАСТИНА 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента – основний засіб оволодіння матеріалом дисципліни, засвоєння необхідних вмінь і навичок у час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Вона здійснюється за допомогою навчальної, спеціальної літератури, текстів лекцій.

Специфічною формою самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань – розв’язання задач, аналіз ситуацій, написання рефератів, аналітичних оглядів.

Призначенням самостійної роботи студентів, як і інших форм роботи, що використовуються у навчальному процесі, є поглиблення теоретичних знань студентів у розрізі дисципліни «Страховання», а також закріплення студентами практичних навичок.

Вдала організація самостійної роботи студентами сприятиме отриманню глибоких знань щодо навчального курсу і, відповідно, дозволить отримати досить високу оцінку на екзамені або успішно здати іспит.

Самостійно вивчати дисципліну можна або вдома, або в бібліотеці навчального закладу (за бажанням студента – в будь-якій іншій бібліотеці), з використанням методичних вказівок, підручників, навчальних посібників, наукових статей, словника економічних термінів тощо.

Вивчення кожної теми курсу, що пропонується робочою програмою для самостійного вивчення студентами, починається з ознайомлення з основними поняттями та термінами. Студент повинен достатньо глибоко зрозуміти їхню сутність, це є основою вивчення кожної теми курсу, а значить і дисципліни загалом. Добре, коли під час виконання цієї роботи студент занотовує в спеціальному зошиті для себе те, що вважає за необхідне.

Теоретичні знання студент самостійно набуває внаслідок докладного вивчення відповідних тем з використанням підручників і навчальних посібників. Дуже корисно перевірити глибину набутих знань, намагаючись відповісти на запитання, якими звичайно завершується кожна тема.

Навчальний матеріал, передбачений робочою програмою для самостійного засвоєння студентами, обов’язково в повному обсязі виноситься на підсумковий контроль поряд з тим, для вивчення якого передбачені аудиторні заняття.

Якісна самостійна робота студентів щодо засвоєння теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни «Страховання» надасть змогу студентам, що навчаються за економічними спеціальностями, поповнити свій цінний багаж спеціальних знань, який у недалекому майбутньому обов’язково допоможе їм стати фахівцями високого рівню.

Контроль за самостійною роботою студентів здійснюється у вигляді обговорень, опитувань, розв’язання задач, перевірки та оцінювання домашніх

завдань (рефератів) студентів денної форми навчання, перевірки індивідуальних завдань (контрольної роботи) студентів-заочників, складання іспиту з дисципліни.

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Завдання для самостійної роботи

1. На прикладах життєвого досвіду довести необхідність страхового захисту.
2. Сформулювати мету та сутність страхового захисту.
3. Визначити за яких обставин і в якій формі виникло страхування.
4. Виділити особливості механізму страхування Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.
5. Використавши навчальну літературу, визначити, в якій країні та коли виникло страхування життя.
6. Розкрити зміст функцій страхування.
7. Перерахувати та розкрити зміст принципів страхування.
8. Визначити, у чому суть умовної та безумовної франшизи.
9. Визначити та пояснити сутність превенції.
10. Визначити, у чому виявляється взаємозв'язок понять “предмет страхування”, “об’єкт страхування”, “майновий інтерес”.
11. Надати приклади ролі страхування у сучасній економіці.

Теми рефератів та доповідей

1. Передумови виникнення страхування.
2. Особливості середньовічного страхування.
3. Страхування в Україні: виникнення та сучасний стан.
4. Порівняльний аналіз сутності страхування та його функцій у вітчизняній і зарубіжній літературі.
5. Передумови становлення класичного страхування в Україні.
6. Порівняльна характеристика форм організації страхового фонду суспільства.
7. Основні принципи страхування.
8. Роль страхування в забезпеченні захисту майнових інтересів громадян.
9. Функції страхування в умовах соціально-економічного розвитку України.
10. Страхування як ринковий механізм забезпечення стабілізації економіки.
11. Перспективи розвитку страхування в ринковій економіці.

Тестові завдання

1. Які причини виникнення та існування страхування?

- а) захист майнових інтересів суб’єктів виробничих відносин і людського

суспільства від несприятливих подій (ризиків);

б) створення сезонних запасів у харчовій промисловості;

в) збільшення обсягів виробництва;

г) здійснення запобіжних заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику.

2. Що з наведеного складає зміст категорії страхового захисту?

а) спосіб локалізації небезпечних об'єктів;

б) економічні відносини щодо попередження, усунення, локалізації та відшкодування збитків унаслідок несприятливих подій;

в) механізм забезпечення підприємств фінансовими ресурсами;

г) збільшення товарних запасів у зв'язку з впливом чинника сезонності.

3. До сукупного страхового фонду суспільства не належать:

а) централізовані натуральні та грошові фонди держави;

б) амортизаційні фонди;

в) нецентралізовані резервні фонди підприємств і амортизаційні фонди;

г) фонди, створені методом страхування, та натуральні резерви підприємств.

4. Вияви позитивного впливу страхування на розвиток економіки – це такі:

а) страхування надає впевненість у розвитку бізнесу;

б) створюються значні резерви грошових ресурсів, які стають джерелом зростання інвестицій;

в) страхування дає змогу оптимізувати ресурси, спрямовані на організацію економічної безпеки;

г) страхування забезпечує виконання державних податків;

д) всі відповіді правильні.

5. У яких формах існує сукупний фонд страхового захисту?

а) резервів страхових організацій, централізованих резервів держави, фондів самострахування підприємств;

б) резервних фондів підприємств;

в) кредитів банку;

г) статутного фонду.

6. Які функції виконує страхування?

а) формування і використання фінансових ресурсів;

б) відтворювальну і стимулюючу;

в) ризикову, превентивну, заощадження коштів і контрольну;

г) фіскальну та економічну.

7. Виділіть характерні ознаки страхування:

а) обов'язковий характер настання страхових випадків;

б) замкнута розкладка збитку, перерозподіл його в просторі й часі, відшкодування збитків, випадковий характер виникнення;

в) розподільчий характер відносин і формування фондів грошових коштів;

г) платоспроможність, поверненість та цільовий характер використання грошових коштів.

8. Оберіть варіант відповіді, у якому найповніше розкривається зміст категорії страхового захисту:

- а) нагромадження та розподіл грошових ресурсів для здійснення заходів щодо зменшення негативного впливу ризиків і відшкодування збитків;
- б) здійснення запобіжних заходів щодо зменшення страхового ризику;
- в) фінансова допомога юридичним і фізичним особам при настанні страхової події;
- г) грошова компенсація, яку може отримати юридична або фізична особа при настанні страхової події.

9. В яких формах виникли перші страхові організації?

- а) товариства взаємного страхування;
- б) приватні товариства;
- в) акціонерні страхові товариства;
- г) державні страхові організації.

10. Який із варіантів відповідей не відноситься до функцій страхування?

- а) страховий інтерес, суброгація;
- б) превентивна, ощадна, ризикова;
- в) створення страхових фондів та інвестування коштів;
- г) всі відповіді правильні.

11. Найважливіші функції страхування такі:

- а) фіскальна, регулююча, розподільна;
- б) стимулююча, перерозподільна, контрольна;
- в) відновлювальна, попереджувальна, ощадна, контрольна;
- г) ризикова, ощадна, запобіжна.

12. Страховик – це:

- а) юридична особа, яка згідно з чинним законодавством бере на себе відповідальність по відшкодуванню збитків та має ліцензію на ведення страхової діяльності;
- б) юридична особа, яка здійснює страхування на підставі договору зі страхувальником;
- в) фізична або юридична особа, що сплачує страхові платежі згідно договору страхування;
- г) фізична або юридична особа, яка отримує відшкодування при настанні страхового випадку.

13. Страховий випадок – це:

- а) подія, яка фактично відбулася у зв'язку з настанням стихійного лиха або нещасного випадку.
- б) дожиття фізичної особи до обумовленої договором страхування події.
- в) подія, настання якої не передбачено договором страхування.
- г) подія, при настанні якої страховик зобов'язаний сплатити страхове відшкодування страхувальнику.

14. Страхувальник – це:

- а) фізична особа, яка має право укладати договір страхування;
- б) юридична особа, яка згідно з договором страхування зобов'язана

відшкодувати збитки потерпілим;

в) юридична особа або дієздатний громадянин, що укладає договір страхування;

г) будь-яка особа, на чию користь укладений договір страхування.

15. Страхування – це вид:

а) суспільно-політичних відносин між державою і громадянами;

б) майнових відносин між страховиками і страхувальниками;

в) грошових відносин між учасниками страхування;

г) цивільно-правових відносин між страховиками і страхувальниками у зв'язку з відшкодування збитків юридичним або фізичним особам.

16. Страховий платіж – це:

а) виплата страховикам страхової суми у особистому страхуванні;

б) виплата страхового відшкодування страхувальнику;

в) плата за страхові послуги страховика згідно з договором страхування;

г) сума, на яку страхується об'єкт за законом або договором.

17. Яким узагальнюючим поняттям можна назвати страхові внески і страхові премії?:

а) страхове відшкодування;

б) страхові тарифи;

в) страхові платежі;

г) страхові ставки.

18. Принцип суброгації передбачає:

а) накопичувальний характер договорів страхування;

б) відшкодування конкретних збитків конкретній особі;

в) перехід до страховика, який сплатив страхове відшкодування, права вимоги до винної у збитках особи;

г) високу довіру між страхувальником і страховиком.

19. Принцип контрибуції передбачає:

а) поширення активності страховика за межі окремого ризику;

б) відшкодування страховиком фактичних збитків за мінусом франшизи;

в) можливість розподілу витрат із відшкодування збитків між страховиками, які несуть відповідальність перед одним і тим самим страхувальником;

г) прийняття ризику страховиком в залежності від своїх фінансових можливостей.

20. До принципів страхування відносяться:

а) франшиза, суброгація, прибутковість;

б) контрибуція, страховий ризик, максимальна сумлінність;

в) обов'язковість, конкурентоспроможність;

г) комерційний розрахунок, добровільність.

21. Страхова виплата – це:

а) грошова сума, яку страхувальник сплачує страховику при укладанні страхової угоди;

б) періодичний внесок страхувальника;

в) грошова сума, що виплачується страховиком з метою відшкодування

збитків страхувальника;

г) грошова сума, в межах якої здійснюється страхове відшкодування.

22. Страхова сума – це:

а) грошова сума, яку страхувальник сплачує страховику при укладанні страхової угоди;

б) періодичний внесок страхувальника;

в) грошова сума, що виплачується страховиком з метою відшкодування збитків страхувальника;

г) грошова сума, в межах якої здійснюється страхове відшкодування.

23. Розвиток незалежних один від одного видів страхування – це:

а) денонсація;

б) диверсифікація;

в) контрибуція;

г) суброгація.

24. Франшиза – це:

а) збитки страхувальника, що підлягають відшкодуванню;

б) збитки страхувальника, що не підлягають відшкодуванню;

в) частина збитків страхувальника, яка навмисне не відшкодовується страховиком;

г) частина збитків страхувальника, яка не підлягає відшкодуванню згідно договору страхування.

25. Превентивна функція страхування проявляється у:

а) відшкодуванні збитків страхувальника;

б) не відшкодуванні збитків страхувальника;

в) проведенні заходів щодо запобігання збитків страхувальника;

г) відшкодуванні збитків страхувальника не в повному обсязі.

26. Що з наведеного далі охоплюється поняттям «страховий захист»?

а) здійснення заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику;

б) фінансування витрат на боротьбу із страховою подією;

в) відшкодування збитків, нанесених стихійним лихом;

г) збільшення запасів товарів з огляду на сезонність їх виробництва.

27. Який фонд входить до складу сукупного фонду страхового захисту?

а) резервні фонди підприємств;

б) кредити банків;

в) іноземні інвестиції;

г) немає правильної відповіді.

28. В яких формах виникли перші страховики?

а) товариства взаємного страхування;

б) страхового товариства з повною відповідальністю;

в) акціонерного страхового товариства;

г) державної страхової організації.

29. Який з перелічених нижче видів страхування виник першим?

а) страхування життя;

б) страхування від вогню;

- в) страхування морських суден;
- г) страхування сільськогосподарських тварин від загибелі;
- д) страхування від нещасних випадків;
- е) страхування вантажів;
- ж) страхування ритуальних витрат.

30. Виберіть принцип страхування з наведеної далі інформації.

- а) максимальна сумлінність сторін страхового договору;
- б) суброгація;
- в) форма власності на об'єкт страхування;
- г) повне відшкодування збитків від діяльності в несприятливих умовах;
- д) повна сплата страхових премій;
- е) відсутність простроченої заборгованості за кредитами.

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти перелік добровільних видів страхування згідно з чинним страховим законодавством.
2. Скласти перелік обов'язкових видів страхування згідно з чинним страховим законодавством.
3. Охарактеризувати стандартний підхід до класифікації страхування в країнах-членах ЄС.
4. Провести порівняльний аналіз трьох галузей страхування: особистого, майнового та страхування відповідальності з точки зору об'єкта страхування.
5. Скласти порівняльну таблицю добровільного та обов'язкового страхування з точки зору об'єктів страхування, контингенту страхувальників і застрахованих, розміру страхової суми і страхових внесків переліку страхових подій.

Теми рефератів та доповідей

1. Практичне значення класифікації страхування для діяльності страхових компаній.
2. Аналітичний огляд розвитку окремих галузей страхування в Україні.
3. Форми проведення страхування: погляд у перспективу.
4. Вимоги українського законодавства щодо договорів обов'язкового і добровільного страхування.
5. Обов'язкове страхування в Україні: призначення та види.
6. Необхідність класифікації страхування в умовах розвитку страхового бізнесу в Україні.
7. Роль класифікації страхування за історичною ознакою в розвитку теорії та практики страхової діяльності.
8. Міжнародні норми страхової класифікації при ліцензуванні видів страхування.
9. Необхідність та значення класифікації страхування за спеціалізацією

страховика.

10. Страхові відносини між суб'єктами при обов'язковій та добровільній формах страхування.

Тестові завдання

1. Які з наведених видів страхування є обов'язковими?

- а) пасажирів на приміських маршрутах;
- б) заставного майна;
- в) небезпечних вантажів;
- г) кредитів.

2. Які з наведених видів страхування належать до майнового страхування?

- а) інвестицій;
- б) кредитів;
- в) наземного транспорту;
- г) відповідальності власників транспортних засобів.

3. Страховики в Україні отримують ліцензію на проведення:

- а) конкретних видів страхування;
- б) діяльності, пов'язаної з оцінкою страхових ризиків;
- в) діяльності, пов'язаної з оцінкою збитків і розміру відшкодування;
- г) діяльності, пов'язаної з формуванням страхових резервних фондів.

4. Хто визначає розмір страхових тарифів з добровільних видів страхування?

- а) уповноважений орган;
- б) страховик;
- в) страхувальник;
- г) Кабінет Міністрів України.

5. Класифікація страхування за економічними ознаками – це класифікація:

- а) за об'єктами страхування;
- б) формами проведення страхування;
- в) статусом страхувальника;
- г) всі відповіді вірні.

6. Галузю страхування є:

- а) обов'язкове страхування;
- б) майнове страхування;
- в) добровільне співстрахування;
- г) страхування життя.

7. Класифікація страхування для цілей ліцензування страхової діяльності в Україні включає такий вид:

- а) автомобілів;
- б) кредитів;
- в) пенсій;
- г) життя.

8. Які із зазначених видів страхування є добровільними?

- а) будівель, що належать громадянам;
- б) авіаційних суден;
- в) засобів водного транспорту;
- г) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у державних сільськогосподарських підприємствах.

9. Як поділяється страхування за галузями?

- а) добровільне і обов'язкове;
- б) майнове, особисте і відповідальності;
- в) страхування життя;
- г) страхування фінансових ризиків.

10. Які існують форми страхування?

- а) життя і ризикове;
- б) добровільне і обов'язкове;
- в) майнове, особисте, відповідальності;
- г) медичне і від нещасних випадків.

11. Згідно з міжнародними нормами з 1.01.1978 р. країни-члени ЄС використовують класифікацію, яка встановлює:

- а) 9 класів довгострокового страхування (життя і пенсій) та 18 класів загального страхування;
- б) 7 класів довгострокового страхування (життя і пенсій) та 18 класів загального страхування;
- в) 7 класів довгострокового страхування (життя і пенсій) та 19 класів загального страхування;
- г) 8 класів довгострокового страхування (життя і пенсій) та 17 класів загального страхування.

12. Запровадження окремих видів обов'язкового страхування пояснюється необхідністю:

- а) поповнення державного бюджету;
- б) захисту інтересів третіх осіб у разі, коли їм завдано шкоди;
- в) покращення матеріального благополуччя громадян;
- г) покращення матеріального благополуччя юридичних осіб.

13. Умови договору страхування життя передбачають страхову виплату у разі:

- а) дожиття застрахованого до закінчення строку дії договору або досягнення застрахованим визначеного договором віку;
- б) смерті застрахованої особи;
- в) нещасного випадку, що стався із застрахованою особою;
- г) всі відповіді правильні.

14. Відправним критерієм у виділенні галузей страхування є відмінності у:

- а) страхових ризиках;
- б) обсягах страхового забезпечення;
- в) об'єктах страхування;
- г) всі відповіді правильні.

15. *Право на здійснення обов'язкових видів страхування може отримати:*

- а) будь-який страховик, якщо він має відповідну ліцензію;
- б) страховик зі страхування життя, якщо він має відповідну ліцензію;
- в) страховик, який займається ризиковими видами страхування, якщо він має відповідну ліцензію;
- г) будь-які страховики, якщо вони внесені до Державного реєстру.

16. *Об'єкт особистого страхування:*

- а) має вартісну оцінку;
- б) не має вартісної оцінки;
- в) не має вартісної оцінки лише при змішаному страхуванні життя;
- г) не має вартісної оцінки лише при страхуванні працездатності людини.

17. *Обов'язковими видами страхування є:*

- а) страхування кредитів;
- б) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- в) страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- г) медичне страхування.

18. *При обов'язковому страхуванні у законодавчих актах передбачено:*

- а) перелік об'єктів, які підлягають страхуванню;
- б) перелік страхових подій і максимальні страхові тарифи;
- в) страхові суми та рівень страхового забезпечення;
- г) всі відповіді правильні.

19. *Страхування життя об'єднує:*

- а) короткострокові види особового страхування;
- б) середньострокові види особового страхування;
- в) довгострокові види особового страхування;
- г) всі відповіді правильні.

20. *Яка підгалузь особового страхування передбачає відповідальність у разі смерті застрахованого, постійної втрати застрахованим здоров'я та тимчасової непрацездатності?*

- а) медичне;
- б) страхування життя;
- в) страхування від нещасних випадків;
- г) страхування на випадок хвороби.

21. *Порядок добровільного страхування встановлюється:*

- а) законами України;
- б) постановами Кабінету Міністрів України;
- в) правилами страхування страхових компаній;
- г) нормативними документами Міністерства фінансів.

22. *Які існують форми страхування?:*

- а) особисте і майнове;
- б) добровільне і обов'язкове;
- в) матеріальне і фінансове;

г) зовнішнє і внутрішнє.

23. До якої галузі відноситься страхування від нещасних випадків на транспорті?:

- а) особистого;
- б) майнового;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

24. Правила обов'язкового страхування встановлює:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Ліга Страхових Організацій України;
- г) страховик.

25. До якої галузі відноситься медичне страхування?:

- а) майнового;
- б) особистого;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

26. До якої галузі відноситься страхування автотранспортних засобів?:

- а) майнового;
- б) особистого;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

27. За спеціалізацією страховики поділяються на:

- а) державні й приватні;
- б) некеровані й ті, що підлягають регулюванню;
- в) іноземні та вітчизняні;
- г) зі страхування життя та з ризикового страхування.

28. Майнове страхування – це:

- а) вид страхування;
- б) форма страхування;
- в) галузь страхування;
- г) сфера страхування.

29. За формою проведення страхування може бути:

- 1) обов'язковим;
- 2) соціальним;
- 3) медичним;
- 4) добровільним;
- 5) майновим.

30. Формою соціального захисту і зміцнення матеріального добробуту населення є:

- 1) майнове страхування;
- 2) особисте страхування;
- 3) страхування відповідальності;
- 4) добровільне страхування;

5) обов'язкове страхування.

31. За галузями страхування поділяється на:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) майнове, медичне і страхування відповідальності;
- в) майнове, особисте і страхування відповідальності;
- г) добровільне і примусове.

32. За статусом страховика розрізняють страхування:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) юридичних осіб і фізичних осіб;
- в) майнове, особисте і екологічне;
- г) державне, комерційне і взаємне.

33. За статусом страхувальника розрізняють страхування:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) юридичних осіб і фізичних осіб;
- в) майнове, особисте і екологічне;
- г) державне, комерційне і взаємне.

34. Класифікація страхування за об'єктами передбачає його поділ на:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) юридичних осіб і фізичних осіб;
- в) галузі, підгалузі й види;
- г) сфери і види.

35. До якої галузі відноситься страхування кредитних ризиків?:

- а) майнового;
- б) особистого;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

36. Класифікація страхування за економічними ознаками — це класифікація за ...

- а) об'єктами страхування;
- б) формами проведення страхування;
- в) статусом страхувальника;
- г) часом виникнення окремих видів страхування.

37. Галузі страхування...

- а) добровільне і обов'язкове;
- б) майнове і страхування життя;
- в) особисте і відповідальності;
- г) всі відповіді правильні.

38. Які існують форми страхування?

- а) добровільне і обов'язкове;
- б) життя і загальне;
- в) особисте, майнове, відповідальності;
- г) всі відповіді правильні.

39. Які види страхування потребують видачі ліцензій державним наглядовим органом?

- а) страхування вантажів й багажу;

- б) страхування автомобілів;
- в) страхування кредитів;
- г) страхування дітей до повноліття;
- д) страхування життя;
- е) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника).

40. Які з перелічених видів страхування згідно із Законом України «Про страхування» є обов'язковими?

- а) страхування засобів водного транспорту;
- б) страхування спортсменів вищих категорій;
- в) страхування кредитів;
- г) страхування заставного майна;
- д) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте кількісні та якісні ознаки ризиків.
2. Перерахуйте кілька визначень поняття ризику, які існують у науковій літературі.
3. Складіть перелік страхових ризиків, які найбільш поширені у майновому страхуванні.
4. Складіть перелік страхових ризиків, які найбільш поширені в особистому страхуванні.
5. Опишіть закордонний досвід управління ризиками.
6. Розкрийте зміст складових тарифної ставки.
7. Складіть список чистих ризиків, які можуть бути в побутових умовах та на виробництві.

Теми рефератів та доповідей

1. Ризики в особистому страхуванні та можливість їх страхування.
2. Оцінка ризиків у майновому страхуванні.
3. Ризикові обставини і страховий випадок.
4. Специфіка ризиків в особистому страхуванні.
5. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.
6. Страховий ризик як основа договору страхування.
7. Необхідність класифікації страхових ризиків та її значення для розвитку страхування.
8. Страхування катастрофічних ризиків в сучасних умовах розвитку людської цивілізації.
9. Методи оцінки страхових ризиків у міжнародній практиці страхування.
10. Страховий тариф та його складові.

Тестові завдання

1. Основними характеристиками ризику є:

- а) кількість страхових випадків;
- б) частота настання страхової події та складність наслідків;
- в) страховий тариф та страхова сума;
- г) страхове відшкодування.

2. Залежно від джерела небезпеки ризику поділяють:

- а) на чисті та спекулятивні; в) індивідуальні та універсальні;
- б) природні та антропогенні; г) майнові та особисті.

3. Відберіть визначення страхового ризику:

а) конкретне явище або сукупність явищ, при настанні яких проводяться виплати із наперед створеного страхового фонду в грошовій формі, що пов'язані з імовірністю настання несприятливих подій;

б) одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей;

в) несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання, що призводять до перерв у виробництві;

г) аномальні явища в природі.

4. Яким чином поділяють ризику в страхуванні залежно від обсягу відповідальності?

а) індивідуальні та універсальні; в) великі та масові;

б) катастрофічні та аномальні; г) суб'єктивні та об'єктивні.

5. Чисті ризику – це:

а) крадіжка товарів;

б) гра в грошово-речову лотерею;

в) ураган, повінь та інші стихійні лиха;

г) травма працівника, одержана під час виконання службових обов'язків.

6. Специфічний ризик – це:

а) землетрус; в) травма працівника в побуті;

б) викрадення; г) жоден з названих ризиків.

7. Процес управління ризиком передбачає:

а) аналіз ризику і контроль за ризиком;

б) відмову від ризику;

в) визначення страхових випадків;

г) розрахунок страхових відшкодувань.

8. Спекулятивний ризик:

а) може бути застрахований за підвищеним тарифом;

б) не може бути застрахований;

в) може бути застрахований за низьким тарифом;

г) правильна відповідь відсутня.

9. Ідентифікація ризику передбачає:

а) створення спеціальних фондів;

б) виявлення джерел ризику;

в) виявлення та оцінку значущості кожного із факторів ризику.

10. Управління ризиком має на меті:

а) попередження та мінімізацію збитку;

б) забезпечення відповідності ступеня ризику та розміру страхових тарифів;

в) дослідження страхового ринку.

11. Тарифна бруutto-ставка складається:

а) з тарифу-нетто; г) страхової суми;

б) платіжного внеску; д) витрат на превентивні заходи.

в) навантаження;

12. Тарифна ставка може бути знижена при:

а) беззбитковому проходженні договорів страхування;

б) переукладенні договорів страхування та відсутності страхових випадків;

в) створенні плану протипожежної безпеки;

г) поновленні засобів протипожежної безпеки.

13. Страхова сума – це:

а) сума, в межах якої страховик несе відповідальність страхування;

б) межа грошових страхових зобов'язань страховика щодо компенсації збитків страхувальнику від страхової події.

14. Управління ризиком включає:

а) аналіз ризику; в) ідентифікацію страхового ризику

б) контроль за ризиком; та його оцінку.

15. Управління ризиком має на меті:

а) попередження та мінімізацію збитку;

б) забезпечення відповідності ступеня ризику та розміру страхових тарифів;

в) дослідження страхового ринку;

г) правильні відповіді а) та б).

16. Основними характеристиками ризику є:

а) кількість страхових випадків;

б) частота настання страхової події та складність наслідків;

в) страховий тариф та страхова сума;

г) страхове відшкодування.

17. Де можна поставити знак рівності між термінами страхування?

а) страховий внесок, страховий платіж;

б) страховий платіж, тарифна ставка;

в) тарифна ставка, страхова премія;

г) страхова премія, страховий платіж.

18. Якщо у даному районі за декілька років у середньому пожежею пошкоджено 100 будинків з 10000, то вірогідність настання страхового випадку складає:

а) 0,01; б) 100; в) 0,0001; г) 0,001.

19. Частина страхового тарифу, що використовується для покриття

страхових виплат:

- а) бруто-ставка; в) навантаження;
- б) нетто-ставка; г) страхова премія.

20. Контроль за ризиком, що спрямований на зменшення вірогідності настання збитків та їх розміру, може включати в себе:

- а) відмову від ризику шляхом припинення діяльності або володіння активами, які пов'язані з можливими збитками;
- б) самострахування та кептивне страхування;
- в) участь у відшкодуванні наслідків ризику;
- г) всі відповіді правильні.

21. Основне призначення нетто-ставки:

- а) для покриття витрат страховика на ведення страхової справи;
- б) для формування прибутку страховика;
- в) для створення вільних і централізованих страхових резервних фондів;
- г) для відшкодування збитків страхувальникам.

22. Страховий тариф – це:

- а) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування;
- б) ставка страхового відшкодування;
- в) ставка страхової суми в особистому страхуванні;
- г) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за весь період страхування.

23. Страховий платіж – це:

- а) виплата страховикам страхової суми у особистому страхуванні;
- б) виплата страхового відшкодування страхувальнику;
- в) плата за страхові послуги страховика згідно з договором страхування;
- г) сума, на яку страхується об'єкт за законом або договором.

24. Яке призначення навантаження у бруто-ставці?:

- а) для покриття витрат страховика на ведення страхової справи;
- б) для формування прибутку страховика;
- в) для створення вільних і централізованих страхових резервних фондів;
- г) для відшкодування збитків страхувальникам.

25. Страховий ризик – це:

- а) ризик втрати страховиком інвестованих тимчасово вільних коштів;
- б) ризик втрати прибутку страховиком;
- в) подія, яка має ознаки ймовірності та випадковості настання й на випадок якої проводиться страхування;
- г) форс-мажорні обставини, зазначені в договорі страхування.

26. Страхові ризики класифікують за критеріями:

- а) повноти, франшизи, системами страхування;
- б) перестраховування, співстрахування та диверсифікації;
- в) стихійного лиха та нещасних випадків;
- г) можливих наслідків, об'єкта, причини, обсягів.

27. Поділ ризиків на чисті та спекулятивні стосується лише:

- а) чистих ризиків;

- б) катастрофічних ризиків;
- в) спекулятивних ризиків;
- г) майнових ризиків.

28. Суттєвою рисою масового ризику є:

- а) альтернативний наслідок: збитки або їх відсутність;
- б) значне збільшення негативних наслідків від однієї події;
- в) те, що кожна особа є одночасно фізичним, фізіологічним та соціальним тілом;
- г) велика динамічність.

29. Нестрахові ризики – це:

- а) ризики, за якими неможливо визначити розмір збитків;
- б) ризики, які знаходяться поза межами страхового поля конкретного страховика;
- в) ризики, за якими неможливо оцінити ймовірність страхового випадку, визначити розмір збитків та ціну страхової послуги;
- г) ризики, які страховик відмовляється взяти на власну відповідальність, оскільки вартість об'єкта оцінено в сумі, яка перевищує нормований законодавством обсяг страхових резервів.

30. Страховий тариф є основою для визначення:

- а) обсягів страхових збитків;
- б) страхової суми в майновому страхуванні;
- в) обсягів контрибуції;
- г) страхової премії.

31. Великі ризики характеризуються:

- а) імовірністю настання;
- б) територією, охоплення ризиком;
- в) основними показниками діяльності суб'єктів господарювання;
- г) видом стихійного явища (вода, вогонь, вітер і т. ін.).

32. До компонентів, що складають зміст економічного ризику відносять;

- а) випадкові події;
- б) імовірність настання випадкових подій;
- в) імовірність настання випадкових збитків;
- г) об'єкт, що зазнає впливу випадкової події.

33. Аналіз ризику – це:

- а) оцінка ризику;
- б) зменшення ризику;
- в) ідентифікація ризику;
- г) уникнення ризику.

34. До критеріїв страхування ризиків відносять:

- а) випадковість;
- б) можливість оцінки;
- в) низький ступінь імовірності;
- г) великі втрати.

35. Етапи ризик-менеджменту – це:

- а) фінансування;
- б) уникнення ризику;
- в) обмеження ризику;
- г) попередження ризику.

36. Якими властивостями характеризуються великі ризики?

- а) імовірність настання ризику;
- б) територія, охоплена ризиком;
- в) охоплена ризиком галузь господарської діяльності;
- г) основні показники виробничої діяльності промислових підприємств;
- д) стихія, що спричинила явище (подію): вода, вогонь, вітер і та ін.

37. У чому полягає аналіз ризику?

- а) оцінка ризику;
- б) зменшення ризику;
- в) ідентифікація ризику;
- г) уникнення ризику;
- д) діагностика ризику;
- е) пізнання ризику.

38. Які заходи є етапами ризик-менеджменту?

- а) фінансування;
- б) самофінансування ризику;
- в) уникнення ризику;
- г) страхування;
- д) контроль.

39. Які властивості є критеріями страхувальності ризиків?

- а) випадковість;
- б) можливість оцінювання у вартісних одиницях;
- в) низький ступінь імовірності;
- г) надзвичайно великі втрати.

40. Які риси є критеріями страхування ризиків?

- а) випадковість;
- б) можливість оцінки у вартісних одиницях;
- в) немає правильної відповіді;
- г) всі відповіді правильні.

ТЕМА 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Завдання для самостійної роботи

1. Що Ви розумієте під страховим ринком?
2. Назвіть основних учасників страхового ринку.
3. Визначте особливості формування національного страхового ринку.
4. Назвіть різницю між агентом та брокером.
5. У чому різниця функціонування страхового ринку України та Німеччини?
6. Визначте переваги та недоліки етапів розвитку страхового ринку

України.

7. Складіть порівняльну таблицю діяльності страхових агентів і брокерів.

8. За статистичними даними за останні 3–5 років проаналізуйте галузеву структуру страхового ринку.

9. Визначте перспективи розвитку ринку убезпечення життя в Україні.

10. Визначте місце та роль іноземних страховиків на страховому ринку України.

11. Визначте тенденції розвитку страхового ринку країн ЄС.

12. Визначте, у чому полягають особливості українського страхового ринку як частини світового страхового господарства.

13. Що є товаром на страховому ринку?

14. Як формується попит на страхові послуги?

15. Що являє собою пропозиція страхових послуг?

16. Назвіть внутрішні фактори, які впливають на страховий ринок.

17. Чому страховик повинен враховувати в своїй діяльності зовнішні фактори, що впливають на розвиток страхового ринку?

18. Хто такі страхові посередники?

19. Назвіть основні загальнодержавні фактори розвитку страхового ринку України.

20. У чому полягають особливості розвитку сучасного страхового ринку України?

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості розвитку національного страхового ринку.

2. Формування інфраструктури страхового ринку.

3. Об'єднання страховиків і їх основні функції.

4. Сучасний стан страхового ринку України та перспективи його розвитку.

5. Проблема капіталізації українських страхових компаній та її роль для розвитку національної страхової економіки.

6. Страхові ринки країн ЄС.

7. Порівняльна характеристика страхових ринків України і країн Європейського Союзу.

8. Роль страхових посередників у розвитку страхового бізнесу.

9. Генезис вітчизняного страхового ринку.

10. Особливості розвитку страхових ринків США та Японії.

Тестові завдання

1. Функціями органу нагляду за страховою діяльністю є:

а) видача ліцензії на проведення страхової діяльності;

б) ведення єдиного Державного реєстру страховиків;

в) участь у зборах засновників страховика;

г) встановлення правил формування, розміщення та обліку страхових резервів;

д) правильні відповіді а), б), в);

е) правильні відповіді а), б), г).

2. Що розуміють під страховим ринком?

а) інструмент перерозподілу грошових коштів між суб'єктами господарювання;

б) сферу обігу цінних паперів;

в) особливу сферу грошово-економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічний товар – страхова послуга;

г) механізм забезпечення попиту і пропозиції на фінансові ресурси.

3. Ліга страхових організацій України – це:

а) вищий орган управління стосовно страхових компаній України;

б) комерційна структура, що забезпечує організацію єдиної мережі продажу страхових послуг;

в) державний орган, що здійснює нагляд за страховою діяльністю;

г) добровільне об'єднання страховиків некомерційного типу, створене з метою захисту інтересів своїх членів у громадських та інших структурах.

4. Яка структура страхового ринку за територіальною ознакою?

а) внутрішній регіональний і міжнародний страхові ринки;

б) ринки майнового особистого страхування відповідальності;

в) страхування фізичних та юридичних осіб;

г) ринки державного і комерційного страхування.

5. Хто (що) є страховим посередником?

а) фондові біржі;

б) банки та інші фінансово-кредитні установи;

в) страхові агенти і страхові брокери;

г) інвестиційні фонди і компанії.

6. Що з названого належить до елементів страхового ринку?

а) промислові і торгові підприємства;

б) страховики, страхувальники і страхові посередники;

в) банки і кредитні спілки;

г) державні бюджетні і позабюджетні фонди.

7. Суб'єктами інфраструктури страхового ринку є:

а) сюрвейєри; в) аудитори, консультанти;

б) актуарії; г) всі відповіді правильні.

8. Ринок страховика має позитивний темп розвитку, коли:

а) попит на страхові послуги значно перевищує їх пропозицію;

б) пропозиція страхових послуг значно перевищує їх попит;

в) попит і пропозиція на страхові послуги рівні між собою.

9. Страховий ринок – це:

а) відносини з приводу купівлі-продажу страхових послуг;

б) місце продажу страхових послуг;

в) економічні відносини в межах певної території, у процесі котрих формується попит, пропозиція і ціна на страхові продукти, укладаються і виконуються договори страхування.

10. Страхова виплата здійснюється:

- а) валютою, яка передбачена договором страхування, якщо інше не передбачено законодавством України;
- б) національною валютою України;
- в) для страхувальників-резидентів – національною валютою України, для нерезидентів – у іноземній вільноконвертованій валюті;
- г) всі відповіді правильні.

11. Діяльність страхових брокерів може бути визначена:

- а) як професійна діяльність осіб, зареєстрованих як суб'єкти підприємництва, пов'язана із посередництвом у сфері страхування;
- б) як діяльність осіб, уповноважених діяти від імені та за дорученням однієї чи більше страхових компаній з укладання договору;
- в) як фінансова діяльність у сфері страхування.

12. Страховими агентами можуть бути:

- а) тільки фізичні особи;
- в) тільки працівники страхової компанії;
- б) тільки юридичні особи;
- г) фізичні та юридичні особи.

13. Визначити відповідність між змістом та поняттям:

“Брокер страховий” (1), “Аварійний комісар” (2):

- а) громадяни або юридичні особи (суб'єкти підприємницької діяльності), які здійснюють посередницьку діяльність на страховому ринку від свого імені та за дорученням страховика (страхувальника);
- б) фізична або юридична особа, яка діє від імені страховика і в межах наданих ним повноважень;
- в) офіційно уповноважена особа, фахівець, який за допомогою методів математичної статистики розраховує страхові тарифи;
- г) висококваліфікована і відповідальна особа страховика, уповноважена виконувати необхідні процедури з розгляду пропозицій і прийняття ризиків на страхування (перестраховання);
- д) фахівець, який за дорученням страховика визначає причину, характер і розмір збитків та видає аварійний сертифікат.

14. Страховик (перестраховик) України має право приймати ризики з перестраховання лише з тих видів...

- а) добровільного страхування, на здійснення яких він отримав ліцензію;
- б) обов'язкового страхування, на здійснення яких він отримав ліцензію;
- в) добровільного та обов'язкового страхування, на здійснення яких він отримав ліцензію;
- г) страхування життя.

15. Які з наведених видів робіт не можуть виконувати страхові агенти?

- а) вдосконалення правил страхування;
- б) пошук страхувальників і укладення договорів страхування;
- в) розрахунок страхових тарифів;
- г) пошук страховиків.

16. Інспектор або агент страховика, який здійснює огляд майна, що приймається на страхування, його оцінку та визначає ймовірний ступінь настання страхового випадку, – це:

- а) аджастер;
- б) андерайтер;
- в) диспашер;
- г) сюрвейєр.

17. Страховий маркетинг охоплює комплекс таких заходів (видів робіт):

- а) дослідження страхового ринку, розробку конкурентоспроможних страхових продуктів та їх реалізацію;
- б) складання фінансової звітності страховика, її аналіз і складання бізнес-плану;
- в) фінансову діяльність щодо розміщення страхових резервів.

18. За галузевою ознакою страховий ринок поділяють:

- а) на ринок страхування життя;
- б) ринок загальних видів страхування;
- в) зовнішній та внутрішній страховий ринок;
- г) ринок державних та недержавних страхових компаній;
- д) ринок особистого, майнового страхування та страхування відповідальності.

19. Основу інфраструктури страхового ринку складають такі суб'єкти:

- а) аварійні комісари, сюрвейєри;
- б) диспашери, актуарії, страхові аудиторі;
- в) спеціалізовані та багатoproфільні консультанти;
- г) всі відповіді правильні.

20. Аварійний комісар проводить:

- а) огляд застрахованого майна, яке зазнало пошкоджень у результаті настання страхового випадку;
- б) встановлює причини, характер і розмір збитку, завданого страхувальником;
- в) визначає наявність винної сторони в настанні збитку, складає та видає аварійний сертифікат;
- г) всі відповіді правильні.

21. Страховий агент – це:

- а) юридична або фізична особа, яка самостійно здійснює страхові операції;
- б) штатний працівник страхової компанії, який встановлює причини настання страхових випадків;
- в) фізична особа, яка за дорученням страховика укладає договори страхування;
- г) юридична особа, яка від свого імені та за дорученням страховика виконує частину його страхової діяльності.

22. Складова зовнішнього оточення страхового ринку, на яку страховик не може впливати:

- а) ринковий попит;
- б) конкуренція;

- в) рівень платоспроможності страхувальників;
- г) «ноу-хау» страхових послуг.

23. Страховий ринок – це:

- а) місце, де формується ціна на страхові послуги страхових компаній;
- б) система організації продажу страхових послуг та укладання договорів страхування;
- в) система економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страхові послуги, формується попит і пропозиція на них;
- г) сукупність страховиків та інших суб'єктів, що здійснюють страхові послуги.

24. До регіональних факторів розвитку страхового ринку належать:

- а) особливості клімату та ландшафту;
- б) пенсійна реформа;
- в) кількість великих промислових підприємств та підприємств малого і середнього бізнесу;
- г) ступінь розвитку страхового законодавства.

25. Що являє собою конкуренція на страховому ринку?:

- а) співробітництво страховиків;
- б) суперництво між страховиками щодо залучення коштів страхувальників і надання більш якісних страхових послуг;
- в) діяльність страховиків по вивченню попиту на страхові послуги;
- г) система організації діяльності страховиків, заснована на попередньому вивченні стану страхового ринку.

26. Страховий брокер – це:

- а) штатний працівник страхової компанії;
- б) посередник на страховому ринку;
- в) фізична особа, що виконує функції страхувальника;
- г) юридична особа, що виступає самостійним страховиком.

27. До учасників страхового ринку належать:

- а) промислові та торгівельні підприємства;
- б) страхові посередники, страховики, перестраховики;
- в) банки й кредитні спілки;
- г) лізингові та факторингові компанії.

28. Страховик може впливати на:

- а) попит на страхові послуги;
- б) конкуренцію;
- в) купівельну спроможність страхувальників;
- г) «ноу-хау» страхових послуг.

29. Складова фінансового ринку, яка є системою правових та організаційних заходів з реалізації страхових послуг – це:

- а) страхове поле;
- б) страховий ринок;
- в) страхове законодавство;
- г) страховий маркетинг.

30. Попит на страхові послуги залежить від:

- а) кількості катастроф у країні;
- б) купівельної спроможності потенційних страхувальників;
- в) ступеню розвитку страхового законодавства;
- г) потреби населення в страховому захисті.

31. В Україні контроль за діяльністю страхових агентів здійснюється:

- а) банками;
- б) Міністерством фінансів України;
- в) Лігою страхових організацій України;
- г) страховиками.

32. До юридичних страхових агентів відносять:

- а) банки, агентства нерухомості, туристичні фірми;
- б) власників транспортних засобів;
- в) аварійних комісарів;
- г) консультантів у сфері оподаткування.

33. Основні фактори підвищення реалізації страхових продуктів:

- а) страховий тариф, страхова сума;
- б) страховий тариф, франшиза;
- в) якість страхового продукту, тариф, сервіс;
- г) ризики, страхові резерви.

34. Страхова реклама потрібна для:

- а) посилення значення нововведень страховика;
- б) створення широкої популярності страхової компанії;
- в) масового впливу на потенційних споживачів страхових послуг;
- г) підтримки популярності страховика та збільшення попиту на страхові продукти.

35. Розвитку страхового ринку сприяє:

- а) підвищення темпів інфляції;
- б) поліпшення роботи персоналу страхових компаній;
- в) відсутність інформаційного забезпечення;
- г) зниження темпів інфляції.

36. Чи існує різниця між такими документами, як «страховий договір», «страховий поліс», «страхове свідоцтво»?

- а) так.
- б) ні.
- в) так, на окремі види страхування.

37. Чи існують законодавчі обмеження на максимальний термін страхування за одним договором?

- а) так.
- б) ні.
- в) так, на окремі види страхування.

38. Хто може припинити дію договору страхування?

- а) страхувальник;
- б) ліга страхових організацій;
- в) страховик;

- г) судові органи;
- д) Укрстрахнагляд.

39. Чи можна протягом строку дії договору вносити зміни до його змісту?

- а) так.
- б) ні.
- в) з дозволу Укрстрахнагляду.

ТЕМА 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняйте роботу страхових компаній та товариств взаємного страхування. Визначте спільні та відмінні риси.
2. Які типи страхових компаній, на ваш погляд, найбільш поширені у страховому бізнесі України? Чим це можна пояснити?
3. Визначте, на яких засадах працюють товариства взаємної відповідальності і чим вони відрізняються від акціонерних товариств.
4. Визначте особливості створення страхових організацій, їх відмінності від інших суб'єктів господарювання.
5. Визначте особливості порядку ліквідації страхових організацій, їх відмінності від ліквідації інших суб'єктів господарювання.
6. Визначте необхідність створення об'єднань страховиків у законодавчому порядку.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості класифікації страхових організацій.
2. Основні складові стратегії страхової компанії.
3. Особливості діяльності товариств взаємного страхування.
4. Об'єднання страховиків: основні функції, обов'язки та права.
5. Роль та місце ЛСОУ та МТСБУ на страховому ринку України.
6. Організаційні форми страхової діяльності в Україні та необхідність їх удосконалення.
7. Сутність та необхідність створення товариств взаємного страхування в Україні.
8. Організаційні форми страховиків в країнах ЄС.
9. Об'єднання страховиків та їх функції на страховому ринку.
10. Особливості систем управління страховиків США та Японії.

Тестові завдання

1. Інтегроване регулювання – це:

- а) рівнобіжне регулювання діяльності страховиків та інших фінансових інститутів;
- б) об'єднання органів нагляду за банківською та страховою діяльністю;

в) окреме регулювання діяльності страхових компаній та комерційних банків;

г) розмежування дій органів страхового та банківського нагляду.

2. Рішення про виключення страховика з Єдиного державного реєстру страховиків приймає:

а) Ліцензійна палата при Міністерстві економіки України;

б) орган місцевої виконавчої влади, де зареєстрований страховик;

в) Держфінпослуг;

г) Міністерство фінансів України.

3. Представництво страхової компанії має право:

а) займатися рекламною діяльністю;

б) виплачувати страхові суми та страхове відшкодування;

в) виконувати репрезентативні функції;

г) брати участь у співстрахуванні.

4. Які з наведених функцій виконує Ліга страхових організацій України?

а) надає дозвіл на перестраховання ризиків у нерезидентів;

б) здійснює реєстрацію страхових посередників;

в) сприяє вдосконаленню страхового законодавства;

г) надає інформаційні та навчальні послуги своїм членам;

д) підтримує міжнародні контакти зі страховими об'єднаннями.

5. Страховик у зв'язку із страховою подією запросив у підприємства відомості, що становлять комерційну таємницю. Чи зобов'язане підприємство надати таку інформацію?

а) так; б) ні.

6. Якими з наведених видів діяльності може займатися страхова компанія?

а) визначати розмір збитку постраждалого у зв'язку із втратою майна внаслідок страхового випадку;

б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;

в) надавати кредити страхувальникам.

7. Особливостями діяльності товариства взаємного страхування (ТВС) є:

а) неоднорідність складу учасників ТВС;

б) учасник ТВС одночасно виступає як страховик і як страхувальник;

в) страхувальник бере участь у розподілі прибутків або збитків за результатами діяльності ТВС за рік;

г) комерційний характер діяльності.

8. Максимальний статутний фонд українського страховика з ризикового страхування становить:

а) 1 млн. євро; б) 1,5 млн. євро; в) не обмежується.

9. Мінімальний статутний капітал для компаній, які здійснюють страхування життя, складає:

а) 1500000 євро; б) 1000000 євро; в) 1000000 грн.; г) 500000 дол.

10. У яких організаційно-правових формах підприємств можуть створюватись страховики в Україні?

- а) юридичні особи у формі ТОВ і ПП;
- б) юридичні особи у формі акціонерних, повних, командитних і товариств з додатковою відповідальністю;
- в) фізичні особи, зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності;
- г) іноземні юридичні особи.

11. Глобалізація страхового бізнесу виражається у таких процесах:

- а) злиття страхових компанії різних країн;
- б) концентрації страхового капіталу;
- в) збільшення кількості страховиків на національних страхових ринках;
- г) всі відповіді правильні.

12. Скільки повністю державних страхових компаній існує в Україні?

- а) немає; б) одна; в) 412.

13. Утворення страхових компаній відбувається згідно з:

- а) Директивами Європейського Союзу;
- б) ЗУ "Про страхування";
- в) ЗУ "Про оподаткування прибутку підприємств".

14. Державний реєстр страхових та перестраховальних брокерів України веде:

- а) Ліга страхових організацій України;
- б) Держфінпослуг України;
- в) Федерація страхових посередників України.

15. Дозволяється формування статутного фонду страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю, але:

- а) не менше 25 % загального розміру статутного фонду;
- б) не більше 25 % загального розміру статутного фонду;
- в) не більше 20 % загального розміру статутного фонду;
- г) не менше 20 % загального розміру статутного фонду.

16. Санація страхової компанії передбачає:

- а) збільшення її статутного фонду;
- б) поліпшення діяльності, реструктуризацію боргів, посилення фінансового стану;
- в) заміну керівництва страхової компанії.

17. В обов'язки МТСБУ не входить:

- а) розробка зразків страхових полісів;
- б) розробка проектів страхових тарифів з внутрішнього і зовнішнього страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- в) продаж страхових полісів.

18. Ліквідація страховика може здійснюватися згідно з рішенням:

- а) районної державної адміністрації;
- б) обласної державної адміністрації;
- в) зборів акціонерів або господарського суду.

19. У МТСБУ утворюються такі централізовані страхові фонди:

- а) фонд захисту потерпілих та фонд страхових гарантій;

- б) резервний фонд та фонд виплат;
- в) фонд виплат заявлених та фонд виплат незаявлених збитків.

20. Статутний фонд українського страховика може формуватися:

- а) тільки майном; в) майном і грошми одночасно.
- б) тільки грошми;

21. Які відокремлені підрозділи можуть створювати страховики?:

- а) банки та інші кредитні установи;
- б) філії, представництва, агентства;
- в) фондові біржі;
- г) виробничі й торговельні підприємства.

22. Яка основна мета діяльності товариств взаємного страхування?:

- а) створення страхового захисту членів товариства;
- б) організація обов'язкового страхування відповідно до чинного законодавства;
- в) страхові операції з будь-яких видів страхування;
- г) перестраховання ризиків інших страховиків.

23. Кількість учасників (засновників) страховика згідно з вимогами Закону України «Про страхування» має бути:

- а) не менше двох;
- б) не менше трьох;
- в) не лімітується;
- г) не менше п'яти.

24. За спеціалізацією страховики поділяються на:

- а) державні й приватні;
- б) некеровані й ті, що підлягають регулюванню;
- в) іноземні та вітчизняні;
- г) зі страхування життя та з ризикового страхування.

25. Філія страхової компанії має право:

- а) займатися рекламною діяльністю;
- б) проводити ревізії діяльності інших філій;
- в) приймати рішення про свою ліквідацію;
- г) укладати та обслуговувати договори страхування.

26. Якими видами діяльності може займатися страховик?:

- а) надавати кредити страхувальникам;
- б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;
- в) укладати договори страхування та визначати розмір збитків страхувальників;
- г) займатись роздрібною торгівлею.

27. Об'єднання страховиків створюються з метою:

- а) здійснення перестраховальних операцій;
- б) захисту інтересів страховиків;
- в) надання страхових послуг;
- г) організації реклами страхових продуктів та їх реалізації.

28. До особливостей діяльності товариств взаємного страхування

належать:

- а) неоднорідність складу учасників;
- б) учасники є страховиками й страхувальниками одночасно;
- в) страхувальники беруть участь у розподілі прибутку товариства;
- г) комерційний характер діяльності.

29. Які функції виконує Ліга страхових організацій України?:

- а) приймає на страхування ризику;
- б) гарантує платоспроможність страховиків;
- в) сприяє вдосконаленню страхового законодавства;
- г) укладає договори страхування.

30. Представництво страхової компанії має право:

- а) виплачувати страхові суми та страхові відшкодування;
- б) виконувати репрезентативні функції;
- в) брати участь у співстрахуванні;
- г) розробляти правила страхування.

31. За зоною обслуговування страховики поділяються на:

- а) державні й приватні;
- б) компанії зі страхування життя та ризикового страхування;
- в) місцеві, регіональні, національні, транснаціональні;
- г) страховиків та перестраховиків.

32. Чинниками, що впливають на організаційну структуру страховика, є:

- а) поділ праці всередині компанії;
- б) необхідність створення спеціалізованих підрозділів;
- в) місце розташування страховика;
- г) комерційний характер діяльності.

33. До ознак класифікації страховиків відносять:

- а) приналежність, зону обслуговування, спеціалізацію;
- б) місце знаходження, характер роботи;
- в) організаційну структуру;
- г) сукупність та раціональну структуру ресурсів.

34. Потенціал компанії визначає:

- а) приналежність, зона обслуговування, спеціалізація;
- б) місце знаходження, характер роботи;
- в) організаційна структура;
- г) сукупність та раціональна структура ресурсів.

35. Створення об'єднань страховиків впливає на розвиток страхового бізнесу:

- а) негативно;
- б) позитивно;
- в) ніяк не впливає;
- г) сприяє захисту інтересів лише страховиків.

36. Які з наведених форм підприємств можуть згідно з чинним законодавством претендувати на проведення страхової діяльності?

- а) акціонерне товариство закритого типу;

- б) командитне товариство з 100 % іноземним капіталом;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) підприємство з 100 % державним капіталом;
- д) приватне підприємство (належить одній особі).

37. Які з перелічених видів діяльності заборонено виконувати страховій компанії?

- а) перестраховувати ризики іноземних страховиків;
- б) купувати для своїх потреб і продавати акції, емітовані комерційними банками;
- в) надавати консультаційні послуги з питань страхування та ризик-менеджменту;
- г) надавати короткострокові кредити страхувальникам, які тривалий час страхують у компанії майнові ризики.

38. Частина тарифу, призначена для покриття витрат на проведення страхування, називається:

- а) брутто-тариф;
- б) нетто-тариф;
- в) навантаження.

39. Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику відповідно до договору страхування, називається:

- а) страховим тарифом;
- б) страховою сумою;
- в) страховою премією;
- г) тантьємою.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте основні закони України, які регулюють діяльність на страховому ринку України.
2. Складіть перелік документів, з якими пов'язано укладання страхової угоди. Яке їх призначення?
3. У чому полягають основні методи регулювання страхових правовідносин?
4. Дослідіть особливості державного регулювання страхового ринку після демонополізації страхового ринку України.
5. Визначте основні підходи до регулювання страхової діяльності в країнах ЄС.
6. Розробіть структурно-логічну схему державних наглядових органів у страховому бізнесі.
7. Охарактеризуйте особливості державного регулювання страхових ринків в економічно розвинених країнах.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості державного регулювання страхового ринку.
2. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.
3. Призначення та принципи державного антимонопольного регулювання в галузі страхування.
4. Державне регулювання ринку забезпечення в Україні.
5. Національна комісія з регулювання ринку фінансових послуг України: основні функції, права та обов'язки.
6. Договір страхування: його суттєві умови, порядок укладання та супроводження.
7. Прямі та непрямі методи державного регулювання страхової діяльності в Україні.
8. Зарубіжний досвід державного регулювання страхової діяльності.
9. Договори страхування, їх складові та види.
10. Особливості ліцензування страхової діяльності в Україні та країнах ЄС.

Тестові завдання

1. Органом державної виконавчої влади, який здійснює контроль за страховою діяльністю, є:

- а) Верховна Рада України;
- б) КМУ та Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- в) уповноважений орган у справах нагляду за страховою діяльністю;
- г) Державна податкова адміністрація України та Комітет у справі страхового нагляду за страховою діяльністю.

2. В яких випадках призначається примусова санація страховика?

- а) невиконання страховиком зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців;
- б) недосягнення страховиком визначеного законом розміру статутного фонду;
- в) настання інших випадків, визначених чинним законодавством;
- г) всі відповіді правильні.

3. Встановлення мінімальних статутних фондів страховиків – це методи державного регулювання страхової діяльності:

- а) правові; б) економічні; в) адміністративні.

4. До адміністративних методів державного регулювання страхової діяльності відноситься:

- а) видача ліцензій та встановлення певних показників, яких повинні дотримуватись страхові компанії;
- б) розроблення і прийняття законів;
- в) стимулювання розвитку страхування з допомогою системи оподаткування, надання страхових пільг.

5. Континентальна модель регулювання страхування характеризується:

- а) державним затвердженням тарифних ставок;
- б) регулярними перевітками діяльності страховиків;
- в) відсутністю твердої регламентації страхових операцій;
- г) відсутністю систематичного контролю з боку державних органів.

6. Потреба державного регулювання страхової діяльності зумовлена:

- а) значним обсягом податків від страхових компаній;
- б) формуванням і використанням бюджету;
- в) формуванням і використанням статутних та страхових фондів страхових компаній.

7. До економічних методів державного регулювання страхової діяльності належать:

- а) розробка і застосування законів, положень та інструкцій, котрі регламентують страхову діяльність;
- б) стимулювання розвитку страхування з допомогою системи оподаткування;
- в) видача ліцензій на право займатися страховою діяльністю.

8. Державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється:

- а) для обмеження монополізму на страховому ринку;
- б) встановлення рамок і правил функціонування страхового ринку та діяльності страхових компаній на ньому;
- в) контролю за правильністю сплати податків.

9. Суттєві умови договору страхування:

а) є необхідними для договорів певного виду. Вони визнані такими у відповідних законодавчих актах, зокрема у страховій практиці: об'єкт страхування, страхова сума, строк дії договору страхування, порядок внесення змін в договір тощо;

б) це умови, які є в будь-якому договорі та передбачені законодавством на той випадок, якщо сторони не захочуть встановити інше. Це відомості про місце укладання договору, форму договору тощо;

в) прописуються сторонам законодавством для узгодження. У договорах страхування це, наприклад, реквізити сторін, умови оплати, строк початку страхового захисту тощо;

г) вносяться в договір за бажанням сторін. Законодавством дозволено встановлювати в договорі за взаємною згодою будь-які, але такі, що не суперечать закону, умови, що сприяє максимальному врахуванню побажань сторін.

10. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України має такі права:

а) проводити перевірки щодо правильності застосування страховиками законодавства України про страхову діяльність і достовірність їх звітності за показниками, що характеризують виконання договорів страхування; не частіше одного разу в рік призначати проведення за рахунок страховика додаткової обов'язкової аудиторської перевірки з визначенням аудитора;

б) видавати ліцензії страховикам на здійснення страхової діяльності та проведення перевірок їх відповідності виданій ліцензії;

в) видавати свідоцтва про включення страхових та перестрахових брокерів до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів та проведення перевірки, додержання ними законодавства з посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні і достовірності їх звітності;

г) всі відповіді правильні.

11. Чим пояснюється необхідність державного нагляду за страховою діяльністю?

а) необхідністю ліквідації наслідків несприятливих подій;

б) акумуляцією інвестиційних ресурсів;

в) потребою захисту інтересів страхувальників;

г) всі відповіді правильні.

12. В який період в Україні не було державного органу з нагляду за страховою діяльністю?

а) з 1990 по 1991 р.; в) з 1991 по 1993 р.;

б) з 1991 по 1992 р.; г) з 1992 по 1993 р.

13. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України виконує такі функції:

а) перевіряє правильність застосування страховиками законодавства України про страхову діяльність і достовірність їх звітності за показниками, що характеризують виконання договорів страхування, не частіше одного разу в рік призначає проведення за рахунок страховика додаткової обов'язкової аудиторської перевірки з визначенням аудитора;

б) створює комісії та робочі групи для проведення перевірок діяльності страховиків та страхових посередників;

в) видає ліцензії страховикам на здійснення страхової діяльності та перевіряє їх діяльність відповідно до виданих ліцензій;

г) всі відповіді правильні.

14. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг була створена:

а) як інтегрований державний регулятор діяльності небанківського фінансового сектора;

б) інтегрований державний регулятор діяльності банківського фінансового сектора;

в) інтегрований державний регулятор фінансового сектора.

15. Чи можуть страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, займатися іншими видами страхування?

а) так; в) можуть при визначених умовах.

б) ні;

16. Ліберальна модель регулювання страхування характеризується:

а) державним утвердженням тарифних ставок;

б) регулярними перевітками діяльності страховиків;

в) відсутністю твердої регламентації страхових операцій;

г) відсутністю систематичного контролю з боку держави.

17. Чи відповідає держава за зобов'язаннями страховика?

а) так; в) так, лише зі страхування життя;

б) ні; г) так, лише з обов'язкових видів страхування.

18. Страхіві правовідносини включають відносини:

а) між страхувальником (набувачем) і страховиком з приводу майнових зобов'язань, пов'язаних з договором страхування;

б) між державою та страховими компаніями з приводу ліцензування;

в) щодо фінансової стійкості та платоспроможності страховиків;

г) всі відповіді правильні.

19. Обов'язкові умови договору страхування:

а) є необхідними для договорів певного виду. Вони визнаються такими у відповідних законодавчих актах, зокрема у страховій практиці: об'єкт страхування, страхова сума, строк дії договору страхування, порядок внесення змін у договір тощо;

б) це умови, які є в будь-якому договорі та передбачені законодавством на випадок, якщо сторони не захочуть встановити інше – відомості про місце укладання договору, форму договору тощо;

в) встановлені сторонам законодавством для узгодження. У договорах страхування це, наприклад, реквізити сторін, умови оплати, строк початку страхового захисту тощо;

г) вносяться в договір за бажанням сторін. Законодавством дозволено встановлювати в договорі за взаємною згодою будь-які, але такі, що не суперечать закону, умови, що сприяє максимальному врахуванню побажань сторін.

20. Основним способом продаж індивідуальних договорів страхування в Україні є укладання договорів з допомогою:

а) агентів; б) мультиагентів (брагентів); в) брокерів.

21. Страхіві резерви – це:

а) страхові відшкодування, сплачені страховиком за звітний період;

б) грошові фонди, які утворюються страховиком з метою забезпечення майбутніх страхових виплат ;

в) заощадження страхувальника для здійснення страхових премій;

г) заощадження страховика для здійснення страхових премій.

22. Що з переліченого сприяє розвитку страхування?:

а) збільшення обсягів банківського кредитування;

б) низькі обсяги державного пенсійного забезпечення;

в) відсутність належного інформаційного забезпечення;

г) зниження інфляції.

23. Як можна визначити те положення страхового договору, яке передбачає відстрочку його виконання або невиконання взагалі внаслідок настання обставин нездоланної сили?:

а) страховий випадок;

б) форс-мажор;

в) страхова подія;

г) розірвання договору страхування.

24. Куди слід звернутися фізичній або юридичній особі для укладання договору страхування?:

- а) до директора місцевої страхової компанії;
- б) до фонду соціального страхування;
- в) до страхового агента або страхового брокера;
- г) до аварійного комісара.

25. Чи зобов'язаний страховик при укладанні договору страхування запросити у страхувальника довідку про його фінансовий стан?:

- а) так;
- б) ні;
- в) може але не зобов'язаний.

26. Хто може припинити дію договору страхування?

- а) судові органи;
- б) страховик;
- в) Ліга страхових організацій України;
- г) страхувальник та страховик за спільною домовленістю.

27. Страховий поліс - це:

- а) документ, що засвідчує факт укладання договору страхування;
- б) договір страхування майна;
- в) документ, що регламентує взаємовідносини сторін у страхуванні життя;
- г) документ, що визначає розмір збитків страхувальника.

28. Видачу ліцензій на ведення страхової діяльності здійснює:

- а) Міністерство юстиції України;
- б) Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- в) Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
- г) Кабінет Міністрів України.

29. Виплата страхового відшкодування з настанням страхового випадку здійснюється:

- а) при сплаті страхової премії;
- б) при наявності паспорта і страхового свідоцтва;
- в) при наявності заяви і страхового акта;
- г) при укладенні договору страхування.

30. Страховий договір – це:

- а) документ, що свідчить про настання страхового випадку і розмір збитків страхувальника;
- б) документ, в якому містяться правила страхування різних видів страхових послуг;
- в) документ про вартість майна, що підлягає страхуванню;
- г) письмова угода між страхувальником і страховиком.

31. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні здійснює:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України;
- г) Держстандарт України.

32. В яких випадках договір страхування вважається недійсним?:

- а) якщо відсутня страхова подія;

- б) якщо страхувальник загубив страхове свідоцтво;
- в) якщо страхувальник змінив своє місцезнаходження;
- г) якщо договір страхування укладено після страхового випадку.

33. Якщо страховий випадок протягом дії договору страхування не настав, чи реалізовано страховий продукт?

- а) лише частково;
- б) так, у повному обсязі;
- в) ні, бо не сплачене страхове відшкодування;
- г) так, якщо до договору страхування було видано страховий поліс;
- д) ні, оскільки страховик не виконав усіх зобов'язань.

34. Правила страхування – це:

- а) договір страхування;
- б) документ, що визначає умови проведення кожного виду страхування;
- в) перелік претензій страхувальника до страховика;
- г) страховий акт.

35. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг має право:

- а) надавати ліцензію на право здійснення страхової діяльності;
- б) визначати умови проведення кожного виду страхування;
- в) відкликати ліцензії страховиків через свої регіональні підрозділи;
- г) здійснювати контроль за платоспроможністю страховиків.

36. Які з перелічених функцій покладено на орган нагляду за страховою діяльністю?

- а) реєстрація страхових договорів, за якими частина ризиків передається на перестраховання нерезидентам;
- б) контроль за платоспроможністю страховиків;
- в) визначення мінімального розміру статутного фонду для страховиків;
- г) опрацювання страхових тарифів;
- д) затвердження рішень про ліквідацію страхових компаній;

37. Стосовно правил страхування компетенція органу нагляду за страховою діяльністю зводиться до:

- а) реєстрації;
- б) затвердження;
- в) перевірки і зауваження по суті, аж до відхилення;
- г) доповнення або скорочення;
- д) депонування.

38. Чи може посадова особа органу нагляду, яка працює в регіоні, зупинити дію ліцензії на виконання страхової діяльності?

- а) так;
- б) ні;
- в) може після письмового попередження;
- г) може за погодженням з місцевим органом самоврядування;
- д) може за погодженням з правоохоронними органами.

39. Хто може припинити дію договору страхування?

- а) страхувальник;

- б) Ліга страхових організацій;
- в) страховик;
- г) судові органи;
- д) Укрстрахнагляд.

40. Відомості про діяльності страховика, поширення яких може завдати шкоди його інтересам - це:

- а) комерційна таємниця;
- б) комісія страхова;
- в) інвестиції.

ТЕМА 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтуйте чинники, які відрізняють страхування від нещасних випадків та забезпечення життя.
2. Зазначте особливості здійснення страхування від нещасних випадків на транспорті.
3. Визначте місце та роль забезпечення життя в пенсійній реформі України.
4. Визначте особливості методик розрахунків тарифних ставок для ризикових видів страхування та забезпечення життя.
5. Визначте, які з видів особистого страхування вкрай необхідні для ваших родичів, знайомих.
6. Проаналізуйте стан розвитку особового страхування в Україні за останні три роки.
7. Визначте проблеми та перспективи розвитку страхування життя в Україні (з обов'язковим посиланням на статистичний матеріал).
8. Проаналізуйте стан розвитку медичного страхування в Україні.

Теми рефератів та доповідей

1. Стан і перспективи розвитку особистого страхування в Україні.
2. Стан і перспективи розвитку страхування від нещасних випадків в Україні.
3. Проблеми розвитку ринку особистого страхування в Україні.
4. Перспективи ринку страхування життя у зв'язку зі вступом України до СОТ.
5. Перспективи впровадження в Україні системи обов'язкового медичного страхування.
6. Порівняльна характеристика систем медичного страхування у зарубіжних країнах.
7. Проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
8. Причини та чинники, що стримують розвиток страхування життя в Україні.
9. Оцінка об'єктів особистого страхування: механізм та особливості.

10. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.

11. Види та порядок проведення обов'язкового страхування від нещасних випадків в Україні.

12. Перспективи запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні.

13. Медичне страхування в країнах ЄС.

Тестові завдання

1. Державне обов'язкове особисте страхування. Це поняття означає:

а) воно проводиться на підставі закону, а джерелом сплати страхових платежів є Державний бюджет, і в разі неплатоспроможності страховика з цього виду страхування держава гарантує виконання зобов'язань перед страхувальниками;

б) держава вимагає від страховиків обов'язково виплатити страхову суму;

в) держава покладає виконання обов'язків страховика на державну страхову компанію.

2. Виплата страхових сум з обов'язкового особистого страхування проводиться:

а) в день настання страхового випадку;

б) в термін, визначений компетентним органом, після отримання страховою компанією всіх необхідних документів;

в) негайно – після одержання страховою компанією всіх необхідних документів.

3. Що належить до страхових випадків з обов'язкового особистого страхування на транспорті?

а) одержання застрахованим травми;

б) тимчасова втрата застрахованим працездатності або встановлення інвалідності;

в) загибель або смерть, одержання травми при встановленні інвалідності або тимчасова втрата працездатності внаслідок нещасного випадку.

4. Страхування від нещасних випадків включає страхування:

а) життя дітей; в) туристів, спортсменів і пасажирів;

б) додаткової пенсії; г) від всіх хвороб.

5. Страхування від нещасних випадків проводиться на випадок:

а) дожиття до закінчення строку страхування;

б) смерті з будь-якої причини;

в) постійної втрати загальної працездатності від нещасного випадку;

г) пожежі.

6. Нещасний випадок – це:

а) об'єкт соціального страхування;

б) раптова короткочасна подія, яка настала проти волі людини і завдала шкоди здоров'ю або призвела до смерті;

в) сімейний стан страхувальника;

г) перерви у виробництві.

7. Страхування від нещасних випадків може бути:

- а) колективним та примусовим;
- б) індивідуальним та взаємним;
- в) добровільним та обов'язковим;
- г) колективним та індивідуальним.

8. Який розмір страхового відшкодування на випадок смерті за одного авіапасажира встановлено в Україні?

- а) 50000 тис. грн.; в) 1000 мінімальних зарплат.
- б) 20000 тис. дол.;

9. Страхування від нещасних випадків від довгострокового страхування життя відрізняється наступним:

а) від нещасних випадків по закінченні терміну дії договору страхова сума не виплачується і сплачені внески по закінченні терміну дії договору страхування не повертаються;

б) від нещасних випадків по закінченні терміну страхування передбачається повернення сплачених внесків;

в) від нещасних випадків при їх настанні договір припиняє свою дію незалежно від виплаченої суми.

10. Хто може бути страхувальником колективного добровільного страхування від нещасних випадків?

- а) юридичні особи; в) юридичні та фізичні особи.
- б) фізичні особи;

11. Соціальна система фінансування охорони здоров'я базується:

- а) внесках підприємців; в) лише на державних субсидіях.
- б) внесках працівників;

12. Розрахунки за надану послугу в системі добровільного медичного страхування в Україні здійснюються:

- а) між страховиком і страхувальником;
- б) страхувальником і лікувально-профілактичною установою;
- в) страховиком і лікувально-профілактичною установою;
- г) усі відповіді неправильні.

13. У якому співвідношенні перебувають страхова медицина і медичне страхування?

- а) не пов'язані між собою;
- б) медичне страхування – це складова страхової медицини;
- в) страхова медицина – це складова медичного страхування.

14. Обов'язкова форма медичного страхування передбачає, що сплата страхових внесків покладається:

- а) на роботодавців; в) всіх застрахованих.
- б) працівників підприємства;

15. Суб'єктами обов'язкового медичного страхування є:

- а) страховики, страхувальники, медичні установи;
- б) страховики, страхувальники, медичні установи, вигодонабувачі;
- в) застраховані, страховики, страхувальники, медичні установи;

16. Медична установа як суб'єкт обов'язкового медичного страхування повинна:

а) мати лише ліцензію на право надання медичних послуг у системі обов'язкового медичного страхування;

б) пройти саму тільки акредитацію на відповідність установленим професійним стандартам;

в) мати ліцензію на право надання медичних послуг у системі обов'язкового медичного страхування і пройти акредитацію на відповідність установленим професійним стандартам.

17. Страхувальниками при обов'язковому медичному страхуванні є:

а) тільки фізичні особи; в) фізичні та юридичні особи;

б) тільки юридичні особи; г) держава, юридичні особи.

18. Страхувальниками при добровільному медичному страхуванні є:

а) тільки фізичні особи; в) фізичні та юридичні особи;

б) тільки юридичні особи; г) медичні заклади.

19. Добровільне медичне страхування може бути:

а) індивідуальним; в) тільки змішаним;

б) колективним; г) правильні відповіді а) і б).

20. Обов'язкове державне медичне страхування передбачає надання страхового захисту громадянам:

а) з урахуванням їх доходів; в) без урахування доходу і віку;

б) з урахуванням їх віку; г) з урахуванням і доходу і віку.

21. Обов'язкове державне медичне страхування передбачає надання страхового захисту громадянам:

а) з урахуванням їх доходів; в) без урахування доходу і віку;

б) з урахуванням їх віку; г) з урахуванням і доходу і віку.

22. Фінансування системи охорони здоров'я у Великобританії здійснюється переважно за рахунок:

а) коштів громадян у вигляді внесків за договорами добровільного медичного страхування;

б) податкових надходжень до бюджету;

в) недержавних фондів обов'язкового медичного страхування.

23. Фінансування системи охорони здоров'я у Німеччині здійснюється переважно за рахунок:

а) коштів громадян у вигляді внесків за договорами добровільного медичного страхування;

б) податкових надходжень до бюджету;

в) недержавних фондів обов'язкового медичного страхування.

24. Особисте страхування включає страхування:

а) транспортних засобів фізичних осіб;

б) професійної відповідальності;

в) життя та від нещасних випадків на транспорті;

г) правильні відповіді а), б), в).

25. При укладанні договору добровільного медичного страхування програма страхування обирається:

- а) лише застрахованим; в) страхувальником та застрахованим;
б) страховиком; г) лише страховиком.

26. *Визначена у договорі страхування життя величина інвестиційного доходу не повинна перевищувати:*

- а) 4 % річних; в) 6 % річних;
б) 5 % річних; г) взагалі не визначається.

27. *Чи мають об'єкти особового страхування вартісну оцінку?*

- а) так; в) так, лише з медичного страхування;
б) ні; г) так, лише зі страхування життя.

28. *Основними функціями страхової медицини є:*

- а) вироблення єдиної політики впровадження та функціонування системи обов'язкового медичного страхування (ОМС) в Україні;
б) вирівнювання фінансування територій регіонів України за принципом єдиного подушного нормативу;
в) створення страхового запасу на випадок надзвичайних ситуацій, а також фінансування науково-дослідницьких програм;
г) усі відповіді правильні.

29. *Фінансування системи охорони здоров'я у США здійснюється переважно за рахунок:*

- а) коштів громадян у вигляді внесків за договорами добровільного медичного страхування;
б) податкових надходжень до бюджету;
в) недержавних фондів обов'язкового медичного страхування.

30. *Що виступає об'єктом страхування в особистому страхуванні?*

- а) життя, здоров'я, працездатність людини;
б) відповідальність перед третіми особами;
в) нещасний випадок;
г) предмет особистого користування.

31. *Страхувальниками за договорами страхування життя можуть бути:*

- а) тільки фізичні особи;
б) тільки юридичні особи;
в) фізичні і юридичні особи;
г) фінансові посередники.

32. *Страхування від нещасних випадків може бути:*

- а) колективним;
б) індивідуальним;
в) колективним та індивідуальним;
г) взаємним.

33. *Страхування від нещасних випадків включає:*

- а) страхування життя дітей;
б) страхування додаткової пенсії;
в) страхування туристів, спортсменів і пасажирів;
г) страхування від усіх хвороб.

34. *Особисте страхування включає:*

- а) страхування транспортних засобів фізичних осіб;
- б) страхування професійної відповідальності;
- в) страхування життя та від нещасних випадків на транспорті;
- г) правильні відповіді 1), 2), 3).

35. Страхова сума за договорами страхування життя може бути виплачена:

- а) тільки страхувальнику або застрахованій особі;
- б) страхувальнику або його правонаступникам;
- в) будь-кому з родичів;
- г) органам соціального забезпечення.

36. При проведенні страхування життя має значення:

- а) громадянство;
- б) вік застрахованого;
- в) специфіка роботи страхувальника;
- г) правильні відповіді а), б), в).

37. Страхування від нещасних випадків проводиться на випадок:

- а) дожиття до закінчення строку страхування;
- б) смерті з будь-якої причини;
- в) постійної втрати працездатності внаслідок нещасного випадку;
- г) пожежі.

38. Страхувальниками при обов'язковому медичному страхуванні є:

- а) фізичні особи;
- б) юридичні особи;
- в) фізичні та юридичні особи;
- г) держава, юридичні і фізичні особи.

39. Страхувальниками при добровільному медичному страхуванні є:

- а) тільки фізичні особи;
- б) тільки юридичні особи;
- в) фізичні та юридичні особи;
- г) медичні заклади.

40. Добровільне медичне страхування може бути:

- а) індивідуальним;
- б) колективним;
- в) тільки змішаним;
- г) правильні відповіді а) і б).

41. Викупна сума – це:

- а) частина резерву внесків на день припинення страхувальником сплати внесків, яка підлягає виплаті йому за договором страхування життя;
- б) сума, на яку укладається договір страхування життя;
- в) конкретний розмір грошових коштів, який повинен сплатити страховик страхувальнику при настанні страхової події;
- г) норма доходності за договором страхування пенсій.

42. Що виступає об'єктом страхування в особистому страхуванні?

- а) життя, здоров'я, працездатність людини;
- б) відповідальність перед третіми особами;

- в) нещасний випадок;
- г) предмет особистого користування.

43. Нещасний випадок-це:

- а) об'єкт соціального страхування;
- б) раптова короткочасна подія, яка настала проти волі людини і спричинила шкоду здоров'ю або смерть;
- в) сімейний стан страхувальника;
- г) перерви у виробництві.

44. Пенсійне страхування є різновидом:

- а) страхування ренти;
- б) страхування відповідальності;
- в) страхування домашнього майна;
- г) медичного страхування.

45. Державне обов'язкове особисте страхування означає, що:

- а) джерелом сплати страхових внесків є державний бюджет і держава є гарантом виконання зобов'язань перед страхувальником вразі неплатоспроможності страховика;
- б) держава вимагає від страховиків обов'язкової сплати страхової суми;
- в) держава покладає виконання обов'язків страховика на державні страхові компанії;
- г) держава покладає виконання обов'язків страховика на комерційні страхові компанії.

46. Підгалузі страхування рівня життя громадян:

- а) страхування на випадок відшкодування шкоди, страхування заборгованості;
- б) страхування підприємницьких ризиків, страхування ризику прямих і непрямих втрат доходів;
- в) соціальне страхування, особисте страхування.

47. Страхова премія – це...

- а) винагорода страхувальнику за беззбиткове проходження договору страхування;
- б) оплата послуг страхового брокера;
- в) плата страхувальника за страхування.

48. Утримання страховиком частини раніше оплаченої премії при розірванні договору страхування без поважних причин:

- а) сюрвейєр;
- б) ріторно;
- в) сліп.

49. Особисте страхування охоплює види страхування, що забезпечують страховий захист:

- а) життя громадян;
- б) відповідальності роботодавця перед персоналом;
- в) здоров'я громадян;
- г) домашнього майна громадян.

50. Гарантована державою система заходів щодо забезпечення

громадян у старості на випадок захворювання, втрати працездатності, підтримки материнства й дитинства, а також для охорони здоров'я членів суспільства в умовах безоплатної медицини – це...

- а) майнове страхування;
- б) страхування відповідальності;
- в) соціальне страхування;
- г) співстрахування.

ТЕМА 8. СТРАХУВАННЯ МАЙНА

Завдання для самостійної роботи

1. Зробіть аналіз структури майнового страхування та темпів їх розвитку в Україні за останні роки.
2. Окресліть проблеми розвитку обов'язкових видів страхування в сільському господарстві.
3. Дайте аналітичну оцінку сучасному стану розвитку транспортних засобів в Україні.
4. Проаналізуйте перспективи розвитку ринку страхування вантажів в Україні.
5. Надайте та охарактеризуйте основні тенденції розвитку ринку морського страхування.
6. Окресліть напрями використання новітніх технологій страхування в банківській сфері.
7. Проаналізуйте класифікацію майнового страхування, виходячи з різних ознак.
8. Визначте роль та місце страхування у розвитку агропромислового комплексу України.
9. Визначте роль та місце страхування у розвитку підприємницької діяльності.

Теми рефератів та доповідей

1. Сучасні тенденції розвитку ринку майнового страхування в Україні.
2. Стан та перспективи розвитку страхування майна юридичних осіб в Україні. Досвід зарубіжних країн у страхуванні майна юридичних осіб.
3. Стан і перспективи розвитку авіаційного страхування в Україні.
4. Страхування майна сільськогосподарських підприємств: стан і перспективи розвитку.
5. Регіональні види страхування майна громадян.
6. Сучасний стан і перспективи розвитку морського страхування в Україні.
7. Основні види та особливості проведення страхування транспортних засобів.
8. Проблеми та перспективи розвитку страхування підприємницьких ризиків в Україні.

9. Страхування банківських установ від злочинів (шахрайства).
10. Особливості та основні умови страхування фінансових ризиків.
11. Місце майнового страхування в системі страхового захисту.
12. Суб'єкти та об'єкти страхування майна підприємств в Україні.
13. Особливості страхування домашнього майна громадян в країнах ЄС.
14. Умови та порядок страхування особливо цінного майна громадян.
15. Правила страхування автокаско провідними страховиками України.

Тестові завдання

1. Господарство подало заяву на страхування врожаю на випадок загибелі або пошкодження сільськогосподарських культур унаслідок:

- а) хвороби рослин;
- б) сильних морозів;
- в) граду;
- г) повені;
- д) внесення неякісних добрив;
- е) немає вірної відповіді.

2. Якщо домашнє майно підлягає ремонту, то збиток визначається в розмірі:

- а) витрат на ремонт, але не вище страхової суми;
- б) визначеної в договорі страхування страхової суми;
- в) його дійсної вартості;
- г) його ринкової вартості.

3. При страхуванні авто-комбі відшкодовують:

- а) виключно збиток, заподіяний транспортному засобу;
- б) збиток, заподіяний транспорту та вантажу, що перевозиться;
- в) збитки транспортну, життю та здоров'ю водія і пасажирів;
- г) виключно збиток життю та здоров'ю водія транспортного засобу.

4. Термін відшкодування – це термін, протягом якого:

- а) страховик повинен розраховуватись з клієнтом;
- б) визначаються збитки, яких зазнав страхувальник.

5. Що є об'єктом страхування наземного транспорту?

- а) водій та пасажир цього застрахованого транспорту;
- б) цивільна відповідальність власника цього застрахованого транспорту;
- в) видатки, що є наслідком ДТП, а саме: штраф, оплата орендованого автомобіля, моральні збитки тощо;
- г) автомобіль та вантаж, який він транспортує.

6. Що таке ліміт відповідальності?

- а) мінімальна сума страхового відшкодування, яка може бути сплачена страховиком страхувальнику;
- б) максимальна сума страхового відшкодування, яка може бути сплачена страховиком страхувальнику.

7. Які з видів страхування належать до майнового?

- а) КАСКО;
- б) життя;
- в) КАРГО;
- г) від нещасного випадку.

8. Не приймаються на умовах добровільного страхування такі категорії майна:

- а) домашні тварини; г) майно, взяте в оренду;
- б) цінні папери; в) врожай сільськогосподарських культур.

9. При страхуванні майна страхова сума не повинна перевищувати його дійсної вартості на момент:

- а) складання договору страхування;
- б) настання страхового випадку.

10. Якщо страхова вартість об'єкта страхування збільшилася в порівнянні з первинною, зазначеною в договорі, то при настанні страхового випадку за системою пропорційної відповідальності:

- а) страхувальник одержить відшкодування в межах збитків;
- б) величина відшкодування буде більшою за величину збитків;
- в) величина відшкодування буде менша за величину збитків пропорційно збільшеній вартості майна;
- г) усі відповіді неправильні.

11. Сільськогосподарські підприємства всіх форм власності в обов'язковому порядку повинні страхувати врожай:

- а) овочів у відкритому ґрунті; в) виноградників;
- б) цукрових буряків; г) немає вірної відповіді.

12. Що береться за основу оцінки основних фондів при укладанні договору страхування майна підприємств?

- а) балансова вартість;
- б) первинна вартість;
- в) вартість, визначена на підставі експертної оцінки.

13. Яке майно підприємства може бути застраховане за основним договором страхування майна?

- а) майно, отримане підприємством за договором майнового найму;
- б) продукція, отримана від населення для переробки, збереження;
- в) основні фонди;
- г) продукція незавершеного виробництва.

14. У яких з наведених випадків страховик може відмовити страхувальникові у виплаті страхового відшкодування?

- а) збитки відбулися в результаті пожежі внаслідок удару блискавки;
- б) збитки відбулися в результаті пожежі через порушення технології виробничого процесу;
- в) майно викрадене, довідка правоохоронних органів відсутня.

15. Першим ризиком називають:

- а) збиток у межах страхової суми за договором;
- б) страхову суму за договором;
- в) збиток, що перевищує страхову суму за договором;
- г) збиток, що дорівнює вартості майна на час настання страхового випадку.

16. Стандартний поліс страхування від пожежі забезпечує відшкодування збитків страхувальнику за ушкодження (знищення) застрахованого майна в результаті:

- а) пожежі; в) вибуху газу;

б) процесу термічної обробки; г) землетрусу.

17. Розширене покриття при страхуванні від вогню передбачає:

- а) страхування винятково всього майна, що належить підприємству;
- б) страхування майна тільки за повною його вартістю;
- в) більшу кількість страхових ризиків;
- г) усі відповіді правильні.

18. Страхова вартість – це:

- а) вартість, за якою сам страхувальник оцінює своє майно для цілей страхування;
- б) вартість страхової послуги;
- в) дійсна вартість майна, що підлягає страхуванню;
- г) первинна вартість майна, що підлягає страхуванню.

19. Чи можуть бути включені до полісу вогневого страхування такі страхові випадки, як землетрус і крадіжка?

- а) так;
- б) так, за додаткову плату.

20. За основним договором страхування матеріальних активів на випадок пожежі, стихійного лиха, крадіжки захисту підлягає:

- а) майно на час проведення експериментальних робіт;
- б) майно, одержане підприємством за договором майнового найму;
- в) майно, що належить підприємству.

21. На розмір страхового тарифу при страхуванні транспортного засобу впливає?:

- а) наявність протиугінних засобів;
- б) марка транспортного засобу;
- в) місце зберігання;
- г) всі варіанти правильні.

22. Який фактор не впливає на розмір тарифних ставок у разі страхування домашнього майна?:

- а) вік власника майна;
- б) обсяг відповідальності страховика;
- в) термін страхування;
- г) вартість майна.

23. Яку суму становить страхове відшкодування за втрачене внаслідок стихійного лиха майно підприємства вартістю 300 тис. грн., якщо в договір страхування було включено майно вартістю 900 тис. грн., а страхова сума дорівнювала 300 тис. грн.?:

- а) 900 тис. грн.;
- б) 300 тис. грн.;
- в) 150 тис. грн.;
- г) 100 тис. грн..

24. На випадок яких подій проводять страхування домашнього майна?:

- а) знищення або пошкодження при його експлуатації;
- б) проникнення води із сусіднього приміщення;
- в) заволодіння третьою особою шляхом шахрайства;

г) всі відповіді вірні.

25. За договором страхування домашнього майна не відшкодовуються збитки, котрі виникли внаслідок:

- а) вибуху газу;
- б) технічних поломок;
- в) неправомірних дій третіх осіб;
- г) перевищення строку експлуатації домашнього майна.

26. При настанні страхового випадку щодо застрахованого майна страховик повинен:

- а) скласти страховий акт, обчислити суму збитку та страхового відшкодування;
- б) заявити про страховий випадок до компетентних органів та страховика;
- в) вжити заходів щодо зменшення збитків;
- г) всі відповіді правильні.

27. Майно підприємства загальною вартістю 280 тис. грн. застраховано на 140 тис. грн. Через пожежу знищено майна на суму 60 тис. грн. Яку суму страхового відшкодування отримає підприємство?:

- а) 140 тис. грн.;
- б) 60 тис. грн.;
- в) 42 тис. грн.;
- г) 30 тис. грн..

28. Договір страхування домашнього майна можна укласти на майно, що знаходиться:

- а) у будь-якій будівлі;
- б) у квартирі страхувальника;
- в) поряд зі страхувальником, який перебуває на відпочинку в іншій країні;
- г) в офісі, де працює страхувальник.

29. Якими повинні бути дії страхувальника при настанні страхового випадку?:

- а) вжити заходи щодо зменшення збитків;
- б) одразу почати відновлювальні роботи;
- в) заявити про страховий випадок до компетентних органів та страховика;
- г) обчислити суму страхового відшкодування.

30. Страхування будівель проводиться на випадок знищення або пошкодження внаслідок:

- а) аварії опалювальної системи;
- б) наїзду транспортного засобу;
- в) неправомірних дій повнолітнього члена сім'ї страхувальника;
- г) неправомірних дій третіх осіб.

31. Додатковий договір страхування домашнього майна укладається, якщо страхувальник:

- а) переїздить на нове місце проживання;
- б) бажає збільшити страхову суму;
- в) бажає зменшити страхову суму;

г) немає вірної відповіді.

32. У якій формі проводиться страхування автотранспорту?:

- а) лише у добровільній формі;
- б) лише в обов'язковій формі;
- в) у добровільній та обов'язковій формах;
- г) не підлягає страхуванню.

33. Які види майна із зазначених нижче не приймаються на страхування?:

- а) товарні запаси і готова продукція;
- б) грошові кошти (готівка) та цінні папери;
- в) незавершені об'єкти будівництва;
- г) транспортні засоби.

34. Дійсна вартість холодильника становить 3000 грн. Знос на день страхування – 20%. Страхова сума може бути встановлена не вище ніж:

- а) 600 грн.;
- б) 2400 грн.;
- в) 3000 грн.;
- г) 3600 грн.

35. Страхова сума при майновому страхуванні встановлюється:

- а) на власний розсуд власника об'єкта страхування;
- б) на власний розсуд страховика, що має ліцензію на здійснення майнового страхування;
- в) за згодою сторін, але не вище реальної ринкової вартості на момент підписання страхового договору;
- г) згідно з постановами Кабінету міністрів України.

36. При страхуванні майна страхова сума не повинна перевищувати його дійсної вартості:

- а) на момент укладання договору страхування;
- б) на момент настання страхової події.

37. Чи може страхова виплата бути замінена на компенсацію збитку в натуральній формі?

- а) так;
- б) ні;
- в) так, якщо це передбачено умовами договору страхування;
- г) немає правильної відповіді.

38. Підгалузі майнового страхування:

- а) сільськогосподарське, транспортне;
- б) страхування майна фізичних осіб,
- в) страхування майна юридичних осіб;
- г) все перераховане вище.

39. Майно підприємства загальною вартістю 20 млн. грн. застраховане на млн. грн. Внаслідок пожежі знищено майна на 8 млн. грн. Яку суму страхового відшкодування отримає страхувальник:

- а) за пропорційною системою відшкодування;
- б) за системою «першого ризику»?

40. У майновому страхуванні громадян розрізняють наступні групи об'єктів страхування:

- а) будови, транспортні засоби,
- б) предмети домашньої обстановки (домашнє майно),
- в) тварини,
- г) всі відповіді правильні.

ТЕМА 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте організаційні схеми майнового, особистого та страхування відповідальності. Знайдіть відмінності.

2. Визначте стан ринку страхування відповідальності в Україні. Вкажіть проблеми, які заважають його розвитку, обґрунтуйте напрями та перспективи розвитку.

3. Схематично зобразіть систему взаємовідносин між суб'єктами страхування відповідальності.

4. Проаналізуйте динаміку та структуру страхування відповідальності в Україні за останні три роки.

5. Складіть класифікацію видів екологічного страхування залежно від об'єкта.

6. Дослідіть програми страхування банківських депозитів у зарубіжних країнах.

7. Визначте чинники, які вплинули на появу міжнародної системи страхування "Зелена картка".

8. Визначте чинники, які вказують на потребу страхування професійної відповідальності для ваших рідних та знайомих.

9. Визначте, яким чином екологічне страхування вирішує проблеми забруднення довкілля.

Теми рефератів та доповідей

1. Стан і перспективи розвитку страхування відповідальності в Україні.

2. Перспективи розвитку страхування професійної відповідальності в Україні.

3. Закордонний досвід страхування професійної відповідальності.

4. Страхування якості випуску продукції.

5. Проблеми забруднення довкілля та роль екологічного страхування в їх вирішенні.

6. Створення і функціонування міжнародної системи страхування "Зелена картка".

7. Стан, проблеми та перспективи розвитку страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

8. Закордонний досвід страхування професійної відповідальності.

9. Страхування відповідальності за якість виробленої продукції: сутність

та поширення в Україні.

Тестові завдання

1. Згідно з цивільним правом правопорушник вважається:

- а) винним за будь-яких обставин;
- б) винним, поки не доведе інше;
- в) невинним, якщо не буде доведена його вина;
- г) невинним, доки потерпіла особа не доведе наявність у неї збитків.

2. Який з видів відповідальності не страхується?

- а) відповідальність товаровиробника за якість продукції;
- б) відповідальність за договором;
- в) відповідальність за фінансовий збиток;
- г) професійна;
- д) моральна.

3. Договір страхування на підставі події охоплює позови:

- а) що були подані в період дії договору;
- б) що виникли внаслідок події, яка настала під час дії договору;
- в) що виникли внаслідок події, яка настала після закінчення дії договору, але в термін позовної давності;
- г) подія є наслідком діяльності страхувальника під час дії договору;
- д) якщо період між подією та позовом незначний.

4. Договір страхування на основі “заявлених позовів” охоплює позови:

- а) які були подані після ретроактивної дати і до закінчення продовженого періоду;
- б) виникли внаслідок шкоди, яка виявилась під час дії договору чи продовженого періоду;
- в) були подані під час дії договору чи продовженого періоду за умови, що шкода виявилась після ретроактивної дати і до закінчення договору;
- г) вперше висуваються після ретроактивної дати;
- д) були повідомлені страховику до закінчення продовженого періоду.

5. У результаті виробничого дефекту фасувального автомата в партії товару сталася недостача, її було виявлено тільки під час реалізації товару. Збитки, спричинені витратами власника автомата на усунення дефекту та його наслідків, охоплюються договором страхування:

- а) гарантії продукції;
- б) відповідальності товаровиробника за якість продукції;
- в) відповідальності за контрактом;
- г) відповідальності перед споживачем;
- д) страхування цивільної відповідальності підприємств.

6. Яка шкода не компенсується за полісом страхування відповідальності роботодавця?

- а) тілесні ушкодження, які завдано робітнику фірми її співробітником;
- б) травма, отримана при доставці замовлення клієнту, в результаті автомобільної аварії;

- в) перелом ноги робітника, який посковзнувся на сходах їдальні;
- г) нещасний випадок з учнем токаря під час роботи.

7. Через помилки у розрахунках міцності бетону, що був використаний при будівництві балконів, виникла небезпека настання нещасного випадку. Балкони необхідно перебудувати. Збитки можуть бути відшкодовані договором страхування:

- а) відповідальності за якість продукції підрядчика;
- б) відповідальності домовласника;
- в) відповідальності роботодавця архітектора;
- г) професійної відповідальності інженера-конструктора;
- д) гарантії продукції.

8. Діями працівника, який проводив ремонт обладнання в приміщенні клієнта, було спричинено шкоду третій стороні у вигляді тілесних ушкоджень. Відшкодування буде здійснене за договором страхування:

- а) відповідальності перед споживачем;
- б) відповідальності товаровиробника за якість продукції;
- в) професійної відповідальності;
- г) відповідальності роботодавця;
- д) персональної відповідальності.

9. Якими причинами зумовлюється обов'язковість страхування цивільної відповідальності автовласників?

- а) причинами релігійного характеру;
- б) необхідністю додаткового залучення коштів для отримання автомобільних доріг;
- в) тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки;
- г) необхідністю створення ефективної системи захисту майнових інтересів потерпілих в дорожньо-транспортних пригодах;
- д) причинами, зазначеними у пунктах в) та г).

10. Поліс цивільної відповідальності покриває шкоду в результаті забруднення навколишнього середовища:

- а) якщо суми позовів незначні;
- б) в жодному випадку;
- в) в будь-якому випадку;
- г) тільки якщо шкода виявляється поступово;
- д) якщо забруднення має раптовий та випадковий характер.

11. Які країни входять до міжнародної системи страхування цивільної відповідальності автовласника "Зелена картка"?

- а) країни, в яких кількість автотранспортних засобів перевищує 10 млн. одиниць;
- б) європейські країни і країни, що мають з ними спільні кордони;
- в) країни, в яких населення більш як 7 млн. осіб;
- г) країни, в яких установлено правосторонній рух транспортних засобів;
- д) країни, які мають власну автомобільно-будівельну галузь.

12. Хто має право звертатися до страховика з вимогою про виплату страхового відшкодування?

- а) власник (водій) транспортного засобу та (або) потерпілі – треті особи;
- б) тільки водій транспортного засобу;
- в) тільки судовий виконавець;
- г) станції технічного обслуговування, які здійснюють ремонт ушкодженого транспортного засобу;
- д) свідки дорожньо-транспортної пригоди.

13. Страхування відповідальності перевізника вантажів в Україні проводиться:

- а) винятково в добровільній формі;
- б) винятково в обов'язковій формі;
- в) в обов'язковій формі тільки для залізничних перевезень;
- г) в обов'язковій формі тільки для авіаційних і морських перевезень.

14. Розмір франшизи (при відшкодуванні збитків, заподіяних майну потерпілих) за обов'язковим страхуванням цивільної відповідальності власників транспортних засобів не може перевищувати:

- а) 2 % від ліміту відповідальності;
- б) 3 % від ліміту відповідальності;
- в) 4 % від ліміту відповідальності;
- г) ліміту відповідальності.

15. Відносини у сфері обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності регулюються:

- а) Конституцією України;
- б) Цивільним кодексом України;
- в) ЗУ "Про страхування";
- г) усі відповіді правильні.

16. Страхова сума за обов'язковим страхуванням відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів установлюється залежно від::

- а) класу безпеки вантажу; в) виду транспортного засобу;
- б) відстані перевезення; г) строку страхування.

17. Об'єктом страхування ризиків непогашення кредитів є:

- а) відповідальність позичальників кредитів;
- б) відповідальність банку;
- в) відповідальність кредитної установи;
- г) майнові інтереси страховика.

18. При укладанні договору страхування відповідальності інформація страхувальника, що формує економічні показники договору страхування, включає:

- а) опис особливостей території страхування;
- б) вибір виду власного утримання страхувальника;
- в) опис особливостей діяльності страхувальника;
- г) усі відповіді правильні.

19. Під час страхування професійної відповідальності не покривається шкода, завдана при виконанні службових обов'язків:

- а) умисно; в) у разі упущення;
- б) у разі помилки; г) усі відповіді правильні.

20. При страхуванні відповідальності товаровиробника за якість продукції страхувальником може бути:

- а) безпосередній виробник (підприємство); в) продавець (магазин);
- б) постачальник (оптовик); г) усі відповіді вірні.

21. Види договорів цивільної відповідальності власників транспортних засобів поділяються на:

- а) загальні та обов'язкові;
- б) звичайні та додаткові;
- в) загальні та додаткові;
- г) внутрішні та міжнародні.

22. Власник двох мисливських рушниць і спортивного дрібнокаліберного пістолета укладає договір обов'язкового страхування відповідальності власника зброї терміном на 1 рік. Страховий платіж складе:

- а) 51 грн.;
- б) 34 грн.;
- в) 17 грн.;
- г) 13 грн.

23. Завданням Моторного (транспортного) страхового бюро України є:

- а) укладання внутрішніх договорів;
- б) виплати компенсацій за внутрішніми договорами;
- в) виплати компенсацій за міжнародними договорами;
- г) управління централізованими страховими резервними фондами.

24. Що є об'єктом страхування наземного транспортного засобу?:

- а) водій та пасажери;
- б) цивільна відповідальність власника транспортного засобу;
- в) немає правильної відповіді;
- г) правильні відповіді 1), 2).

25. Об'єкт обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів:

- а) відповідальність страховика;
- б) втрата здоров'я, життя, працездатності власника транспортного засобу;
- в) відповідальність власника транспортного засобу за шкоду, заподіяну третім особам в результаті ДТП;
- г) відповідальність третьої особи, яка постраждала внаслідок ДТП.

26. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів забезпечує захист інтересів:

- а) власника транспортного засобу;
- б) держави;
- в) страхової компанії;
- г) потерпілого у дорожньо-транспортній пригоді.

27. Що таке ліміт відповідальності?:

- а) мінімальна сума страхового відшкодування;
- б) максимальна сума страхового відшкодування.

28. До кого має звертатися водій автомобіля-рефрижератора для отримання страхового відшкодування відповідно до умов договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів у випадку псування товарів, що перевозились, з причини поломки холодильного агрегату?:

- а) до страховика, що продав поліс;
- б) до покупця;
- в) до продавця;
- г) всі відповіді невірні.

29. Які країни входять до Міжнародної системи авто страхування «Зелена картка»?:

а) країни, в яких кількість автотранспортних засобів перевищує 10 млн. шт.;

- б) європейські країни, а також країни, що мають з ними спільні кордони;
- в) країни з населенням більше 7 млн. чоловік;
- г) країни, в яких встановлено правосторонній рух транспортних засобів.

30. Якщо в результаті ДТП необхідно відшкодувати третім особам збитки, розмір яких перевищує ліміт відповідальності страховика за договором, хто зобов'язаний відшкодувати решту збитків?:

- а) держава;
- б) страхова компанія;
- в) винуватець ДТП;
- г) Ліга страхових організацій України.

31. Джерела формування централізованих страхових резервних фондів Моторним (транспортним) страховим бюро України::

- а) внески засновників страховика;
- б) державне бюджетне фінансування;
- в) відрахування від надходжень страхових платежів;
- г) доходи від розміщення резервних фондів.

32. Власник німецької сторожової вівчарки укладає договір обов'язкового страхування відповідальності власників собак. Термін дії договору – два роки. Страховий платіж складе:

- а) 51 грн.;
- б) 17 грн.;
- в) 68 грн.;
- г) 34 грн.

33. Хто має право звертатися до страховика з вимогою про виплату страхового відшкодування в разі настання ДТП?:

- а) тільки власник транспортного засобу (страхувальник);
- б) власник транспортного засобу та потерпілі треті особи;
- в) свідки дорожньо-транспортної пригоди;
- г) станції технічного обслуговування, що здійснюють ремонт пошкодженого транспортного засобу.

34. У результаті виробничого дефекту фасувального автомата в партії товару сталася нестача. Її було виявлено тільки під час реалізації

товару. Збитки, спричинені витратами власника автомата на усунення дефекту та його наслідків, покриваються договором страхування:

- а) професійної відповідальності;
- б) ділової відповідальності;
- в) відповідальності роботодавця;
- г) відповідальності виробника.

35. Якими причинами зумовлене обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів?:

- а) необхідністю залучення коштів для утримання автомобільних доріг;
- б) необхідністю створення ефективної системи захисту майнових інтересів потерпілих в дорожньо-транспортних пригодах;
- в) причинами релігійного характеру;
- г) тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки.

36. При страхуванні відповідальності об'єктом виступає:

- а) майно;
- б) відповідальність страхувальника;
- в) фізична або юридична особа;
- г) немає правильної відповіді.

37. Підгалузі страхування відповідальності:

- а) страхування громадянської відповідальності;
- б) страхування якості продукції;
- в) екологічне, професійної відповідальності;
- г) все перераховане вище.

38. При страхуванні громадянської відповідальності власників автотранспорту страховик приймає на себе зобов'язання відшкодувати майнову шкоду:

- а) третім особам;
- б) всім учасникам дорожнього руху;
- в) всім власникам автотранспорту;
- г) немає правильної відповіді.

39. Страховик звільняється від відповідальності зробити виплату (страхування громадянської відповідальності власників транспортних засобів) у випадках...

- а) якщо буде встановлено, що заподіяння майнової шкоди третім особам обумовлено наміром потерпілого;
- б) якщо буде встановлено, що заподіяння майнової шкоди третім особам обумовлено наміром страхувальника;
- в) все перераховане вище;
- г) немає правильної відповіді.

40. Зелена картка – це...

- а) частка участі страховика у страхуванні;
- б) система міжнародних договорів про обов'язкове страхування громадянської відповідальності власників засобів автотранспорту;
- в) перелік послуг;
- г) вартість товару, страхування, фрахту.

ТЕМА 10 ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

Завдання для самостійної роботи

1. Надайте схему алгоритму процесу перестрахування ризику та методів передачі ризику в перестрахуванні.
2. Визначте стан та динаміку розвитку ринку перестрахування за останні роки.
3. Визначте проблеми та перспективи розвитку ринку перестрахування в Україні.
4. Проаналізуйте динаміку процесів вхідного та вихідного перестрахування на вітчизняному ринку страхування.
5. Напрямки вдосконалення державного регулювання перестраховального ринку України.
6. Аналітична характеристика світового ринку перестрахування.
7. Дослідіть досвід діяльності транснаціональних перестраховальних організацій.
8. Порівняйте принципи діяльності страхового і перестраховального пулів.
9. Визначте, в яких видах страхування доцільно використовувати договори пропорційного, а в яких непропорційного перестрахування.

Теми рефератів та доповідей

1. Історичні аспекти виникнення та еволюція розвитку перестрахування.
2. Стан та перспективи розвитку ринку перестрахування в Україні.
3. Загальна характеристика методів та способів перестраховальних операцій.
4. Тенденції розвитку світового ринку перестрахування.
5. Порівняльна характеристика ринків перестрахування різних країн світу.
6. Проблеми перестрахування ризиків у нерезидентів.
7. Проблеми і перспективи створення страхових та перестрахових пулів в Україні.
8. Витоки та світова історія розвитку перестрахування.
9. Державне регулювання перестрахових відносин в Україні.
10. Історія перестрахування у країнах Євросоюзу.

Тестові завдання

1. Перестрахування страховиком України своїх зобов'язань здійснюється у випадку:

- а) коли величина його зобов'язань за окремим ризиком перевищує 50% сплаченого статутного фонду;
- б) величина іноземного капіталу у статутному фонді більша 49 %;
- в) величина його зобов'язань за окремим ризиком перевищує 10 %

сплаченого статутного фонду і сформованих страхових резервів;

г) величина іноземного капіталу в його статутному фонді знаходиться на рівні 30%.

2. Укладання угоди перестрахування необхідне, якщо страховик:

а) має намір знизити франшизу щодо договору страхування;

б) приймає на страхування суми ризиків, що перевищують його власні можливості;

в) не є резидентом України.

3. Ліміт власного утримання встановлюється:

а) за кожним конкретним ризиком;

б) за всім страховим портфелем;

в) за визначеним видом страхових ризиків;

г) вибірково за найбільш невігідними ризиками.

4. Сутність факультативно-облігаторного договору:

а) цедент може за бажанням передати ризик перестраховику, а перестраховик має право прийняти або відхилити ризик;

б) цедент може за бажанням передати ризик перестраховику, а перестраховик зобов'язаний прийняти цесію;

в) цедент зобов'язаний передати кожний ризик перестраховику, а перестраховик має право прийняти або відхилити ризик.

5. Основна перевага факультативного перестрахування:

а) жодних переваг;

б) висока ставка комісії перестрахування;

в) увага, що приділяється окремим ризикам;

г) легкість в управлінні.

6. Облігаторне перестрахування охоплює:

а) весь страховий портфель;

б) значну частину страхового портфеля;

в) кожний відокремлений ризик;

г) правильні відповіді а), б).

7. “Погодинне” застереження означає час...

а) виявлення страхового випадку;

б) оплати перестраховальником претензій;

в) початку перестрахування.

8. Які з наведених далі тверджень правильні?

а) перестраховальний пул діє як посередник, розподіляючи передані в перестрахування ризики;

б) власне утримання в перестрахуванні – це частина ризику, яку утримує цедент згідно зі своїми фінансовими можливостями;

в) ліміт покриття в перестрахуванні – це відповідальність цедента і перестраховика за договором;

г) тантьєма – це винагорода перестраховальнику від перестраховика за прибуток, отриманий перестраховиком за переданими у перестрахування ризиками.

9. Що означає договір з 60-відсотковою квотою?

- а) цедент приймає 60 % кожного ризику;
- б) цедент приймає 40 % кожного ризику;
- в) перестраховик приймає 40 % кожного ризику;
- г) перестраховик приймає 60 % кожного ризику.

10. Тантьєма виплачується:

- а) перестраховику за рахунок первинних страхових платежів;
- б) цеденту за рахунок прибутку, отриманого перестраховиком за прийнятими до перестраховання ризиками;
- в) цеденту за рахунок інвестиційного доходу перестраховика;
- г) перестраховику за рахунок інвестиційного доходу цедента.

11. Перестраховання є галуззю (підгалуззю) страхування:

- а) самостійною; в) особового;
- б) майнового; г) відповідальності.

12. У перестрахованні ризику беруть участь чотири страховики. У даному випадку ретроцесіонарій – це страховик:

- а) перший; б) другий; в) третій; г) четвертий.

13. Договори факультативного перестраховання характеризуються:

- а) волею вибору цедента в тому, які ризики й у якій частці передавати до перестраховання;
- б) волею перестраховика визначати свою участь у покритті ризиків;
- в) індивідуальним підходом до встановлення ціни кожного переданого ризику;
- г) всі відповіді правильні.

14. До факультативного перестраховання страхові компанії вдаються досить часто у таких випадках:

- а) ризик настільки значний, що виходить за межі (ліміти) діючих перестраховальних договорів;
- б) ризик не підпадає під умови чинних договорів;
- в) компанія, що передає ризик, вважає за необхідне перестрахувати частину відповідальності за власним утриманням;
- г) усі відповіді правильні.

15. Облігаторне перестраховання вигідніше порівняно з факультативним:

- а) для цедента; в) правильні відповіді а), б);
- б) перестраховика; г) перестрахового брокера.

16. За непропорційним перестрахованням розрахунки між сторонами договору охоплюють:

- а) підсумкові фінансові результати цедента;
- б) окремі договори страхування;
- в) окремі збитки;
- г) усі відповіді правильні.

17. Сутність ексцедентного перестраховання полягає в тому, що:

- а) цедент зобов'язаний передати перестраховику визначену частку у всіх ризиках даного виду, а перестраховик не має права відмовитися від цього обов'язку;

б) цедент визначає розмір власної участі у всіх або у частині договорів прямого страхування, а відповідальність понад всю власну участь передає перестраховикам;

в) усі відповіді правильні.

18. Ексцедент – це:

а) сума ризиків, що одержує цедент;

б) сума ризику, що цедент залишає на власній відповідальності;

в) сума премії, що сплачується перестраховику;

г) сума ризику, що перестраховується понад власним утриманням цедента.

19. Договір перестрахування перевищення (ексцедента) збитків:

а) охоплює договори страхування, за якими очікується максимальна сума відповідальності цедента;

б) охоплює договори визначеного виду страхування;

в) охоплює весь страховий портфель;

г) усі відповіді правильні.

20. Страховий пул – це:

а) добровільне об'єднання страховиків з метою співстрахування значних ризиків;

б) Ліга страховиків України;

в) об'єднання страховиків на законодавчій основі, регламентоване державою, з метою перестрахування значних ризиків;

г) правильні відповіді а) і в).

21. Власне утримання страховика – це:

а) розмір комісійної винагороди;

б) страхові внески страхувальників;

в) частина страхової суми, що залишається на відповідальності страховика;

г) страхове відшкодування при настанні страхових випадків.

22. До видів договорів перестрахування відносять:

а) пропорційні і облігаторні;

б) обов'язкові і добровільні;

в) пропорційні і непропорційні;

г) квотні й ексцедентні.

23. Перестраховик – це:

а) цесіонарій;

б) цедент;

в) ретроцедент;

г) ретроцесіонарій.

24. Страховик, якому прямий страховик передає частину ризику на страхування, зветься:

а) цедентом;

б) страхувальником;

в) цесіонарієм;

г) перестрахувальником.

25. Активне перестраховання – це:

- а) посилення активної діяльності перестраховиків;
- б) посилення активної діяльності перестраховувальників;
- б) передача ризиків вітчизняних страховиків іноземним перестраховикам;
- г) прийняття іноземних ризиків у перестраховання вітчизняними компаніями.

26. За формами проведення перестраховання буває:

- а) пропорційне та непропорційне;
- б) квотне, ексцедентне та квотно-ексцедентне;
- в) факультативне, облігаторне та факультативно-облігаторне;
- г) активне та пасивне.

27. Цедент – це:

- а) страховик;
- б) перестраховик;
- в) перестраховувальник;
- г) цесіонарій.

28. Перестраховання за методом проведення поділяється на:

- а) пропорційне та непропорційне;
- б) квотне, ексцедентне та квотно-ексцедентне;
- в) факультативне, облігаторне та факультативно-облігаторне;
- в) активне та пасивне.

29. Метод розподілу ризиків при якому кілька страховиків на рівних умовах несуть відповідальність за одним страховим договором в межах своєї частки – це :

- а) ексцедент збитку;
- б) ексцедент збитковості;
- в) перестраховання;
- г) співстраховання.

30. Документ, що містить перелік ризиків, які необхідно перестраховувати і надсилається цедентом цесіонарію при ексцедентному перестрахованні – це:

- а) декларація;
- б) сліп;
- в) бордеро;
- г) пропозиція.

31. Факультативно-облігаторне перестраховання більш вигідне для:

- а) страховика;
- б) перестраховика;
- в) страхувальника;
- г) держави.

32. Облігаторно-факультативне перестраховання не вигідне для:

- а) страховика;
- б) перестраховика;
- в) страхувальника;
- г) держави.

33. Чи зобов'язаний страховик повідомити страхувальника, що його ризик, взятий на страхування, буде перестраховано?:

- а) так;
- б) ні.

34. Пасивне перестраховання – це:

- а) зниження активної діяльності перестраховиків;
- б) зниження активної діяльності перестраховувальників;
- в) передача ризиків вітчизняних страховиків іноземним перестраховикам;
- г) прийняття іноземних ризиків у перестраховання вітчизняними компаніями.

35. При здійсненні співстрахування страховики:

- а) приймають спільне рішення щодо того, який з них зобов'язаний сплатити страхувальнику компенсацію завданої шкоди в залежності від стану його фінансової надійності;
- б) надають страхові гарантії, але не беруть участі у сплаті страхового відшкодування;
- в) сплачують страхувальнику страхові премії за сумлінне виконання зобов'язань зі сплати страхових платежів;
- г) розподіляють страхову суму між собою і пропорційно її часткам отримують страхові премії.

36. При передачі ризику на перестраховання комісійні винагороди за перестраховання отримує:

- а) перестраховик;
- б) цедент;
- в) все перераховане вище;
- г) немає правильної відповіді.

37. Страхування об'єкта за одним загальним договором декількома страховиками - це:

- а) співстрахування;
- б) перестраховання;
- в) перестраховальна цессія;
- г) немає правильної відповіді.

38. Форми перестраховання:

- а) факультативна;
- б) облігаторна;
- в) факультативно-облігаторна;
- г) все перераховане вище.

39. «Страховики для страховиків» – це...

- а) страхові брокери;
- б) страхові агенти;
- в) перестраховувальники;
- г) сюрвейєри.

40. Передача ризику іншій юридичній особі, наприклад, страховому суспільству – це...

- а) відповідальність цивільна;

- б) перестраховальна цессія;
- в) портфель страховий;
- г) право на регрес.

ТЕМА 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте пропорційність розподілу видатків та доходів між різними видами страхування в Україні за звітний рік.
2. Визначте необхідність поділу отриманої премії на зароблену та незароблену. У чому полягає різниця між ними?
3. Проаналізуйте існуючі методи формування резерву незаробленої премії та визначте умови їх використання.
4. Зробіть порівняльну характеристику систем оподаткування страхової діяльності різних країн світу.
5. Зробіть аналіз рейтингової оцінки страхових компаній, які працюють у вашому регіоні.

Теми рефератів та доповідей

1. Доходи страховика та шляхи їх збільшення.
2. Витрати страховика та способи їх зменшення.
3. Прибуток страховика і джерела його збільшення.
4. Методика розрахунку фінансового результату від страхової діяльності.
5. Система оподаткування страхової діяльності в Україні.
6. Порівняльна характеристика систем оподаткування страхової діяльності різних країн світу.
7. Рейтингова оцінка страховика та її вплив на ефективність діяльності компанії.
8. Доходи від фінансової та інвестиційної діяльності страховика, джерела їх формування.
9. Собівартість страхових послуг та особливості її визначення.
10. Методичні підходи до визначення зароблених страхових премій в зарубіжних країнах.
11. Принципи формування та розподілу прибутку страхових компаній.
12. Порівняльна характеристика доходів та витрат страхових компаній та інших фінансових установ.

Тестові завдання

1. Дохід від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування життя, визначається:

- а) залежно від страхових премій (внесків) за договорами страхування;
- б) часток премій, належних перестраховикам;
- в) часток страхових виплат, що отримуються від перестраховиків;

г) комісійних винагород за перестраховування;
д) обсягу резерву незароблених премій з урахуванням участі перестраховиків.

2. До операційних витрат страховика відносять:

- а) відрахування в технічні резерви та централізовані резервні фонди;
- б) агентські винагороди;
- в) комісійні перестраховальникам;
- г) витрати від участі в капіталі;
- д) адміністративні витрати.

3. Операційні втрати, пов'язані з урегулюванням страхових випадків, що мали місце у звітному періоді:

- а) ліквідаційні; б) аквізиційні; в) фінансові; г) перестрахові.

4. До власних засобів страховика відносять:

- а) нерозподілений прибуток; в) засоби технічних резервів;
- б) вільні резерви; г) усі відповіді правильні.

5. Витрати, що зв'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування:

- а) аквізиційні; б) ліквідаційні; в) перестрахові; г) фінансові.

6. В основі обчислення прибутку від страхової діяльності лежить:

- а) страхова нетто-премія; в) незароблена страхова премія;
- б) зароблена страхова премія; г) отримана страхова премія.

7. Податок, який сплачує страхова компанія:

- а) на прибуток; в) акцизний збір;
- б) додану вартість; г) транспортні збори.

8. Джерело сплати податку на прибуток страховою компанією:

- а) поточні витрати компанії; в) прибуток компанії;
- б) надходження страхових премій; г) чистий прибуток компанії.

9. До залучених засобів страховика відносять:

- а) кошти страхових резервів; в) статутний капітал;
- б) нерозподілений прибуток; г) усі відповіді правильні.

10. Метод "1/24" дозволяє розрахувати зароблені премії:

- а) на кінець (початок) року; в) кінець (початок) кожного кварталу;
- б) будь-яку дату; г) кінець (початок) кожного місяця.

11. Первинними доходами страховика є:

- а) доходи від страхової діяльності;
- б) доходи від інвестиційної та фінансової діяльності;
- в) інші доходи, відмінні від наведених у відповідях а), б).

12. До доходів від страхової діяльності не належать:

- а) страхові премії за договорами перестраховування;
- б) комісійні винагороди за передавання ризиків у перестраховування;
- в) доходи від реалізації прав регресної вимоги страховика до страхувальника;
- г) повернені суми із централізованих страхових резервних фондів.

13. До фінансових витрат страховика відносять:

- а) страхові виплати (відшкодування);

22. Відрахування до централізованих страхових резервних фондів відносять до:

- а) доходів від страхової діяльності;
- б) державного бюджетного фінансування;
- в) витрат від страхової діяльності;
- г) доходів від розміщення резервних фондів.

23. Дивіденди за акціями відносяться до доходів страховика від:

- а) страхової діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) іншої діяльності.

24. При обчисленні податку на прибуток від страхової діяльності використовують показник:

- а) прибуток від страхової діяльності;
- б) валовий дохід від страхової діяльності;
- в) валові витрати страховика;
- г) валові витрати від перестрашування.

25. Інвестиційний дохід страхової компанії становить 650 тис. грн., витрати на його обслуговування – 50 тис. грн. Величина податку з інвестиційного доходу становитиме:

- а) 150 тис. грн.;
- б) 120 тис. грн.;
- в) 18 тис. грн.;
- г) 6 тис. грн.

26. Надходження страхових премій страхової компанії з ризикового страхування становить 700 тис. грн., сума премій за договорами, переданими в перестрашування – 300 тис. грн. Величина податку з прибутку від страхової діяльності страховика становитиме:

- а) 100 тис. грн.;
- б) 50 тис. грн.;
- в) 24 тис. грн.;
- г) 12 тис. грн..

27. Доходи від участі у прибутку перестраховиків відносяться до:

- а) доходу від основної діяльності;
- б) доходу від страхової діяльності;
- в) доходу від іншої діяльності;
- г) доходу від інвестиційної діяльності.

28. Резерв збитків – це:

а) частки страхових сум за договорами перестрашування;

б) частки страхових сум за договорами страхування;

в) суми надходжень страхових премій за договорами, строк дії яких не закінчився;

г) зарезервовані страхові відшкодування за договорами, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті.

29. Основною статтею витрат страховика є:

- а) витрати на обслуговування процесу страхування;
- б) витрати на утримання страховика;
- в) виплати страхових сум та страхових відшкодувань;
- г) відрахування в централізовані страхові резервні фонди.

30. Джерело сплати податку на прибуток від страхової діяльності:

- а) поточні витрати;
- б) надходження страхових премій;
- в) прибуток;
- г) чистий прибуток.

31. Податки, які сплачують страховики:

- а) податок на прибуток;
- б) податок на додану вартість;
- в) акцизний збір;
- г) комунальний податок.

32. Основним джерелом доходів від страхової діяльності є:

- а) комісійні винагороди за перестраховування;
- б) страхові премії за договорами страхування та перестраховування;
- в) повернуті суми технічних резервів;
- г) частки, сплачені перестраховиками.

33. Комісійні винагороди, отримані за перестраховування відносять до:

- а) доходу від страхової діяльності;
- б) доходу від іншої діяльності;
- в) доходу від інвестиційної діяльності;
- г) витрат від інвестиційної діяльності.

34. Резерв незароблених премій – це:

- а) частки страхових сум за договорами перестраховування;
- б) частки страхових сум за договорами страхування;
- в) суми надходжень страхових премій за договорами, строк дії яких не закінчився;
- г) зарезервовані страхові відшкодування за договорами, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті.

35. Ліквідаційними витратами страховика є:

- а) витрати страховика, пов'язані з його ліквідацією, реформуванням, реструктуризацією та санацією;
- б) витрати на ліквідацію збитків, що виникли через настання страхової події: на оплату послуг ліквідаторів; судові, поштово-телеграфні витрати;
- в) витрати, зумовлені сплатою страхових відшкодувань громадянам, що мають статус «Ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС (II та III категорій)»;
- г) витрати на покриття збитків внаслідок подання регресних позовів страховиків, що ґрунтуються на принципі суброгації в страхуванні.

36. Назвіть показники, які будуть використані при обчисленні податку на прибуток від основної діяльності страхової компанії:

- а) прибуток компанії;
- б) валовий дохід від страхової діяльності;
- в) валовий дохід від страхової діяльності за договорами страхування і

перестраховування життя;
г) валові витрати компанії.

37. Страхові резерви, що формуються українськими страховиками:

- а) технічні резерви;
- б) резерв збитків;
- в) резерви належних виплат страхових сум;
- г) резерв збитків, що заявлені, але ще не врегульовані;
- д) резерви із страхування життя;
- е) резерв коливань збитковості.

38. Страхові резерви розміщують згідно з принципами:

- а) тільки прибутковості;
- б) безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості;
- в) безпечності та ліквідності;
- г) немає правильної відповіді.

39. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності визначається на основі:

- а) розміру статутного фонду;
- б) надходжень страхових премій і страхових виплат,
- в) страхових премій, сплачених перестраховикам,
- г) кількості страхових полісів.

40. Прибутки від страхової діяльності формують за рахунок:

- а) зароблених страхових премій;
- б) одержаних комісійних винагород за передачу ризиків на перестраховування;
- в) доходів від розміщення тимчасово вільних коштів;
- г) комісійних винагород страховим посередником.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте пропорційність розподілу видатків та доходів між різними видами страхування в Україні за звітний рік.
2. Визначте необхідність поділу отриманої премії на зароблену та незароблену. У чому полягає різниця між ними?
3. Проаналізуйте існуючі методи формування резерву незаробленої премії та визначте умови їх використання.
4. Зробіть порівняльну характеристику систем оподаткування страхової діяльності різних країн світу.
5. Зробіть аналіз рейтингової оцінки страхових компаній, які працюють у вашому регіоні.

Теми рефератів та доповідей

1. Доходи страховика та шляхи їх збільшення.
2. Витрати страховика та способи їх зменшення.
3. Прибуток страховика і джерела його збільшення.

4. Методика розрахунку фінансового результату від страхової діяльності.
5. Система оподатковування страхової діяльності в Україні.
6. Порівняльна характеристика систем оподатковування страхової діяльності різних країн світу.
7. Рейтингова оцінка страховика та її вплив на ефективність діяльності компанії.
8. Доходи від фінансової та інвестиційної діяльності страховика, джерела їх формування.
9. Собівартість страхових послуг та особливості її визначення.
10. Методичні підходи до визначення зароблених страхових премій в зарубіжних країнах.
11. Принципи формування та розподілу прибутку страхових компаній.
12. Порівняльна характеристика доходів та витрат страхових компаній та інших фінансових установ.

Тестові завдання

1. Дохід від реалізації послуг з видів страхування інших, ніж страхування життя, визначається:

- а) залежно від страхових премій (внесків) за договорами страхування;
- б) часток премій, належних перестраховикам;
- в) часток страхових виплат, що отримуються від перестраховиків;
- г) комісійних винагород за перестраховання;
- д) обсягу резерву незароблених премій з урахуванням участі перестраховиків.

2. До операційних витрат страховика відносять:

- а) відрахування в технічні резерви та централізовані резервні фонди;
- б) агентські винагороди;
- в) комісійні перестраховальникам;
- г) витрати від участі в капіталі;
- д) адміністративні витрати.

3. Операційні втрати, пов'язані з урегулюванням страхових випадків, що мали місце у звітному періоді:

- а) ліквідаційні; б) аквізиційні; в) фінансові; г) перестрахові.

4. До власних засобів страховика відносять:

- а) нерозподілений прибуток; в) засоби технічних резервів;
- б) вільні резерви; г) усі відповіді правильні.

5. Витрати, що зв'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування:

- а) аквізиційні; б) ліквідаційні; в) перестрахові; г) фінансові.

6. В основі обчислення прибутку від страхової діяльності лежить:

- а) страхова нетто-премія; в) незароблена страхова премія;
- б) зароблена страхова премія; г) отримана страхова премія.

7. Податок, який сплачує страхова компанія:

- а) на прибуток; в) акцизний збір;

б) додану вартість; г) транспортні збори.

8. Джерело сплати податку на прибуток страховою компанією:

- а) поточні витрати компанії; в) прибуток компанії;
- б) надходження страхових премій; г) чистий прибуток компанії.

9. До залучених засобів страховика відносять:

- а) кошти страхових резервів; в) статутний капітал;
- б) нерозподілений прибуток; г) усі відповіді правильні.

10. Метод “1/24” дозволяє розрахувати зароблені премії:

- а) на кінець (початок) року; в) кінець (початок) кожного кварталу;
- б) будь-яку дату; г) кінець (початок) кожного місяця.

11. Первинними доходами страховика є:

- а) доходи від страхової діяльності;
- б) доходи від інвестиційної та фінансової діяльності;
- в) інші доходи, відмінні від наведених у відповідях а), б).

12. До доходів від страхової діяльності не належать:

- а) страхові премії за договорами перестраховування;
- б) комісійні винагороди за передавання ризиків у перестраховування;
- в) доходи від реалізації прав регресної вимоги страховика до страхувальника;
- г) повернені суми із централізованих страхових резервних фондів.

13. До фінансових витрат страховика відносять:

- а) страхові виплати (відшкодування);
- б) комісійні перестраховальникам;
- в) дивіденди;
- г) відсотки за користування кредитами.

14. Фінансовий результат від звичайної діяльності страховика до оподаткування визначається:

- а) залежно від фінансового результату від операційної діяльності;
- б) доходів та витрат від фінансової діяльності;
- в) інших звичайних доходів та витрат страховика;
- г) усі відповіді правильні.

15. Принцип надійності при розміщенні страхових резервів передбачає:

- а) повернення розміщених засобів у повному обсязі;
- б) розподіл ризику на різні види вкладень;
- в) наявність високого доходу від інвестицій;
- г) мінімальні втрати при переведенні активів у готівку.

16. За яким методом страховики мають право визначати резерв незароблених премій?

- а) 1/4; б) 1/24; в) 1/365; г) усі відповіді правильні.

17. Які витрати включаються до резерву заявлених, але не виплачених збитків?

- а) експертні; в) витрати, пов'язані з оцінкою розміру збитку;
- б) консультаційні; г) усі відповіді правильні.

18. Які види активів не приймаються для представлення коштів технічних резервів?

- а) валютні вкладення згідно з валютою страхування;
- б) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними КМУ;
- в) кредити страхувальникам-громадянам;
- г) усі відповіді правильні.

19. Принцип диверсифікації при розміщенні страхових резервів має на увазі:

- а) повернення розміщених засобів у повному обсязі;
- б) розподіл ризику на різні види вкладень;
- в) наявність високого доходу від інвестицій;
- г) мінімальні втрати при переведенні активів у готівку.

20. У фірмах з ризикового страхування невикористані резерви:

- а) перетворюються у прибуток страховика;
- б) повертаються страхувальнику;
- в) виплачуються набувачам;
- г) належать до виплати спадкоємцям у разі смерті страхувальника.

21. Доходи страховика формуються від таких видів діяльності:

- а) страхових операцій;
- б) виробництва продукції;
- в) страхової діяльності, розміщення та інвестування коштів й інших операцій;
- г) правильна відповідь 1) і 2).

22. Відрахування до централізованих страхових резервних фондів відносять до:

- а) доходів від страхової діяльності;
- б) державного бюджетного фінансування;
- в) витрат від страхової діяльності;
- г) доходів від розміщення резервних фондів.

23. Дивіденди за акціями відносяться до доходів страховика від:

- а) страхової діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) іншої діяльності.

24. При обчисленні податку на прибуток від страхової діяльності використовують показник:

- а) прибуток від страхової діяльності;
- б) валовий дохід від страхової діяльності;
- в) валові витрати страховика;
- г) валові витрати від перестраховування.

25. Інвестиційний дохід страхової компанії становить 650 тис. грн., витрати на його обслуговування – 50 тис. грн. Величина податку з інвестиційного доходу становитиме:

- а) 150 тис. грн.;
- б) 120 тис. грн.;

- в) 18 тис. грн.;
- г) 6 тис. грн.

26. Надходження страхових премій страхової компанії з ризикового страхування становить 700 тис. грн., сума премій за договорами, переданими в перестраховання – 300 тис. грн. Величина податку з прибутку від страхової діяльності страховика становитиме:

- а) 100 тис. грн.;
- б) 50 тис. грн.;
- в) 24 тис. грн.;
- г) 12 тис. грн..

27. Доходи від участі у прибутку перестраховиків відносяться до:

- а) доходу від основної діяльності;
- б) доходу від страхової діяльності;
- в) доходу від іншої діяльності;
- г) доходу від інвестиційної діяльності.

28. Резерв збитків – це:

- а) частки страхових сум за договорами перестраховання;
- б) частки страхових сум за договорами страхування;
- в) суми надходжень страхових премій за договорами, строк дії яких не закінчився;
- г) зарезервовані страхові відшкодування за договорами, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті.

29. Основною статтею витрат страховика є:

- а) витрати на обслуговування процесу страхування;
- б) витрати на утримання страховика;
- в) виплати страхових сум та страхових відшкодувань;
- г) відрахування в централізовані страхові резервні фонди.

30. Джерело сплати податку на прибуток від страхової діяльності:

- а) поточні витрати;
- б) надходження страхових премій;
- в) прибуток;
- г) чистий прибуток.

31. Податки, які сплачують страховики:

- а) податок на прибуток;
- б) податок на додану вартість;
- в) акцизний збір;
- г) комунальний податок.

32. Основним джерелом доходів від страхової діяльності є:

- а) комісійні винагороди за перестраховання;
- б) страхові премії за договорами страхування та перестраховання;
- в) повернуті суми технічних резервів;
- г) частки, сплачені перестраховиками.

33. Комісійні винагороди, отримані за перестраховання відносять до:

- а) доходу від страхової діяльності;
- б) доходу від іншої діяльності;

- в) доходу від інвестиційної діяльності;
- г) витрат від інвестиційної діяльності.

34. Резерв незароблених премій – це:

- а) частки страхових сум за договорами перестраховування;
- б) частки страхових сум за договорами страхування;
- в) суми надходжень страхових премій за договорами, строк дії яких не закінчився;
- г) зарезервовані страхові відшкодування за договорами, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті.

35. Ліквідаційними витратами страховика є:

- а) витрати страховика, пов'язані з його ліквідацією, реформуванням, реструктуризацією та санацією;
- б) витрати на ліквідацію збитків, що виникли через настання страхової події: на оплату послуг ліквідаторів; судові, поштово-телеграфні витрати;
- в) витрати, зумовлені сплатою страхових відшкодувань громадянам, що мають статус «Ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС (II та III категорій)»;
- г) витрати на покриття збитків внаслідок подання регресних позовів страховиків, що ґрунтуються на принципі суброгації в страхуванні.

36. Назвіть показники, які будуть використані при обчисленні податку на прибуток від основної діяльності страхової компанії:

- а) прибуток компанії;
- б) валовий дохід від страхової діяльності;
- в) валовий дохід від страхової діяльності за договорами страхування і перестраховування життя;
- г) валові витрати компанії.

37. Страхові резерви, що формуються українськими страховиками:

- а) технічні резерви;
- б) резерв збитків;
- в) резерви належних виплат страхових сум;
- г) резерв збитків, що заявлені, але ще не врегульовані;
- д) резерви із страхування життя;
- е) резерв коливань збитковості.

38. Страхові резерви розміщують згідно з принципами:

- а) тільки прибутковості;
- б) безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості;
- в) безпечності та ліквідності;
- г) немає правильної відповіді.

39. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності визначається на основі:

- а) розміру статутного фонду;
- б) надходжень страхових премій і страхових виплат,
- в) страхових премій, сплачених перестраховикам,
- г) кількості страхових полісів.

40. Прибутки від страхової діяльності формують за рахунок:

- а) зароблених страхових премій;

- б) одержаних комісійних винагород за передачу ризиків на перестраховання;
- в) доходів від розміщення тимчасово вільних коштів;
- г) комісійних винагород страховим посередником.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Безугла В.О. Страхування: Навч. посіб. / В.О. Безугла, І.І. Постіл, Л.П. Шаповал. – К.: ЦУЛ, 2008. – 582 с.
2. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг в Україні: теорія, методологія і практика: монографія / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний ун – т ім. Вадима Гетьмана. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
3. Говорушко Т.А. Страхові послуги. 2-е видання перероблене та доповнене: навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 344 с.
4. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях і відповідях: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 318с.
5. Дьячкова Ю.М. Страхування. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
6. Козьменко О.В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку: монографія. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 350 с.
7. Олійник О.С. Страхування: навч. посібник / О.В. Олійник, Г.О. Нагаєва: Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. – Х.: 2008. – 283 с.
8. Страхування в системі економічної безпеки: монографія / Р.І. Тринько (Керівник авт. кол.): Львівський держ. ун – т внутрішніх справ. Кафедра теоретичної та прикладної економіки. – Л.: ЛьвДУВС, 2008. – 328 с.
9. Страхування природно – кліматичних ризиків у рослинництві: монографія / П.А. Лайко, С.Д. Пушак. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. – 320 с.
10. Страхування: Практикум: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2011. — 607 с.
11. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с.
12. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія/ Національний банк України, Університет банківської справи. - Черкаси: Черкаський ЦНТІ, 2009. – 578 с.
13. Фисун І.В. Страхування: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури. – 2011. – 240 с.
14. Фінанси страхових компаній. Навчальний посібник / Н.Г. Нагайчук, О.О. Гончаренко. – К.: УБС НБУ, 2010. – 585 с.

Допоміжна

15. Абрамов В.Ю. Страхование: теория и практика: [практик. пособие]. – М.: Волтерс Клузер, 2007. – 505 с.
16. Абрамов В.Ю. Страховой риск: понятие и оценка: Правовые аспекты. – М.: Анкил, 2006. – 128 с.
17. Бабенко В.Г. Механізм страхування фінансових ризиків: монографія / Таврійський державний агротехнічний університет. – Мелітополь: ТДАТУ, 2009. – 287 с.
18. Василенко А.В. Інвестиційна стратегія страхових компаній: Навч. посібник / Київський торговельно-економічний ун-т. – К.: КНТЕУ, 2006. – 168 с.
19. Внукова Н.М., Смоляк В.А. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії і практики: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 184 с.
20. Машина Н.І. Міжнародне страхування: навч. посіб. / Н.І. Машина. – К.: ЦУЛ, 2006. – 504 с.
21. Сплетухов Ю.А., Дюжиков Е.Ф. Страхование: учебное пособие. - М.: ИНФРА – М, 2002. – 312 с. – (Серия “Высшее образование”)
22. Степанова Т.В. Основи страхування в Україні: курс лекцій. – К.: Бурун Книга, - 2010. – 108 с.
23. Страхові послуги. Навчальний посібник / І.В. Алексеев, І.В. Кондрат, Н.Б. Ярошевич / Національний ун-т „Львівська політехніка”. – Л.: Видавництво національного ун-ту „Львівська політехніка”, 2006. – 204 с.
24. Страхові послуги: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / О.Д. Вовчак, О.І. Завійська, - Л.: Компакт – ЛВ, 2005. – 656 с.
25. Страхование. Теория и практика: Учебн.пособие для студ. вузов, обучающихся по спец. „Финансы и кредит” и „Бухгалтерский учёт, анализ и аудит” / Н.Н. Никулина, С.В. Березина, - 2 изд. перераб. и доп. - М.: Юнити – Дана, 2007 – 511 с.
26. Страхування в галузі охорони здоров'я: навч. посіб./ І.Б. Дячук, І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, І.І. Фуртик; за аг. Ред.. І.Я. Сенюти – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2010 – 216 с.
27. Страхування: навч.-метод. посібник / Н.І. Бондаренко, Г.О. Нагаєва, Т.В. Ковальова, О.М. Калашнікова: Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, - Х.: 2007. – 110 с.
28. Страхування: теорія і практика / За загл. ред. Н.М. Внукової: Харків: Бурун книга, - 2007. – 376 с.
29. Страхування: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ярослав Шумелда. — Вид. 2-е, розширене. — К.: Міжнар. агенція «БІЗОН», 2007. — 377 с.: іл., табл. — (Серія «Бібліотека страхування»).
30. Тронин Ю.Н. Основы страхового бизнеса, - М.: Альфа-пресс, 2006. – 409 с.
31. Шегда А.В., Голованенко М.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: навч. посіб. / А.В. Шегда, М.В. Голованенко: за ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2008. – 271 с.

32. Юрченко Л.А. Финансовый менеджмент страховщика. Учеб. пособие для вузов / Л.А. Юрченко. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2011. – 199 с.
33. Яворська Т.В. Страхові послуги: навчальний посібник/ Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Економічний факультет, 2008. – 250 с.
34. Абрамов В.Ю. Страхование: теория и практика: [практик. пособие]. – М.: Волтерс Клузер, 2007. – 505 с.
35. Ткаченко Н.В. Страхування. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Ліра – К., 2007. – 270 с.
36. Говорушко Т.А. Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 376 с.
37. Історія страхування: Підручник/ С.К. Реверчук, Т.В. Сива, С.І. Кубів, О.Д. Вовчак; за ред. С.К. Реверчука, - К.: Знання, 2005 р. – 213 с.
38. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: Підручник. – К.: Знання України, 2006. – 284 с.
39. Страхові послуги: Підручник / За ред. проф. С.С. Осадця і доц. Т.М. Артюх, КНЕУ, 2007. – 464 с.
40. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича, - К.: Знання, 2008. – 1019 с.
41. Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С. С. Осадець, д – р, екон. наук, проф. – К.: КНЕУ, 2006. – 528 с.
42. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 6-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 460 с.

Інформаційні ресурси

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, №№ 47, 48, 49, 50, 51, 52, ст.349.
2. Повітряний кодекс України від 04.05.1993 № 3167-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 25, ст.274.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-ІV// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40 – 44, ст.356.
4. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
5. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01 червня 2000 р. № 1775 –ІІІ // Режим доступу: www.rada.gov.ua.
6. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 09.02.2012 № 4391-VI // Режим доступу: www.rada.gov.ua.
7. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту» від 01.07.2004 р. № 1961-ІV. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.
8. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання

ринку фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664 – Ш. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» від 14.08.1996 р. №959. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18.12.1996 р. №1523. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

11. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження порядку та вимог щодо здійснення перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента» від 04.02.2004 № 124 // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 12.10.2002 р. № 1535. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам» від 9.09.2002 р. № 944. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування сільськогосподарських тварин» від 23.04.2003 р. №590. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї» від 29.03.2002 р. № 402. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження розмірів страхових платежів за міжнародними договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 6.01.2005 р. № 5. // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

17. Ліга страхових організацій України - <http://www.uainsur.com>

18. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України - <http://www.dfr.gov.ua>

19. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку - <http://ufin.com.ua/>

20. Страхування - <http://www.forinsurer.com>

21. Сайт економічних новин та інформації – Режим доступу: <http://www.economics.com.ua>

Навчальне видання

Неізнана Олена Володимирівна

Кафедра фінансів і банківської справи

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАХУВАННЯ

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,75.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.